

Štátnej školskej inšpekcii
Staré grunty 52, 842 44 Bratislava 4

Správa

**o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských
zariadeniach v Slovenskej republike
v školskom roku 2004/2005**

Obsah

1	Slovo na úvod	7
2	Ciele a úlohy Štátnej školskej inšpekcie	9
3	Závery z inšpekčnej činnosti v školách a školských zariadeniach	11
3.1	Závery z komplexných inšpekcii	11
3.1.1	Základné školy Výsledky výchovy a vzdelávania	11
	Podmienky výchovy a vzdelávania	13
	Riadenie	14
	Zoznam základných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	15
3.1.2	Stredné školy	17
3.1.2.1	Stredné odborné školy Výsledky výchovy a vzdelávania	17
	Podmienky výchovy a vzdelávania	18
	Riadenie	18
	Zoznam stredných odborných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	19
3.1.2.2	Združené stredné školy	19
	Výsledky výchovy a vzdelávania	19
	Podmienky výchovy a vzdelávania	21
	Riadenie	21
	Zoznam združených stredných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	22
3.1.2.3	Stredné odborné učilištia a učilišťa	23
	Výsledky výchovy a vzdelávania	23
	Podmienky výchovy a vzdelávania	25
	Riadenie	25
	Zoznam stredných odborných učilišť a učilišť, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	27
3.1.3	Špeciálne školy	27
3.1.3.1	Špeciálne základné školy Výsledky výchovy a vzdelávania	27
	Podmienky výchovy a vzdelávania	29
	Riadenie	29
	Zoznam špeciálnych základných škôl, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	30
3.1.3.2	Odborné učilištia	30
	Výsledky výchovy a vzdelávania	31
	Podmienky výchovy a vzdelávania	32
	Riadenie	32
	Zoznam odborných učilišť, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	33
3.1.4	Základné umelecké školy	34
	Výsledky výchovy a vzdelávania	34
	Podmienky výchovy a vzdelávania	35
	Riadenie	35
	Zoznam základných umeleckých škôl, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	36
3.1.5	Materské školy	37
	Výsledky výchovy a vzdelávania	37
	Podmienky výchovy a vzdelávania	38
	Riadenie	39
	Zoznam materských škôl, v ktorých bola v školskom roku 2004/2005 vykonaná komplexná inšpekcia	40
3.1.6	Závery z úloh so zvýšenou pozornosťou	41
3.1.6.1	Výskyt šikanovania	41
3.1.6.2	Stav riadenia spojených subjektov škôl a školských zariadení	42
3.1.6.3	Stav individuálnej integrácie z hľadiska vyučovacieho procesu, hodnotenia a klasifikácie individuálne integrovaných žiakov	43
3.1.6.4	Plnenie základných pedagogických dokumentov v jednotlivých druhoch športu v športových školách a športových triedach	46
3.1.6.5	Stav výchovno-vzdelávacieho procesu v experimentálnych učebných a študijných odboroch	46
3.1.6.6	Úroveň organizácie praxe vo vybraných stredných odborných školách (pedagogická a sociálna akadémia, stredná lesnícka, záhradnícka, vinohradnícko-ovocinárska a rybárska škola)	47
3.1.6.7	Dodržiavanie legislatív a základných pedagogických dokumentov v nadstavbovom štúdiu v združených stredných školách a stredných odborných učilištiach	49
3.1.6.8	Zabezpečenie odbornej praxe v študijných odboroch nadstavbového štúdia v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach	51

Obsah

3.2	Závery z tematických inšpekcii	53
3.2.1	Úroveň realizácie novej koncepcie maturitnej skúšky v stredných odborných školách, v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach	53
3.2.2	Realizácia záverečných skúšok v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach	54
3.2.3	Úroveň vzdelávacích výsledkov z matematických predstáv a rozvoja grafomotorických zručností 5 – 6-ročných detí v materských školách	56
3.3	Závery z informatívnych inšpekcii	58
3.3.1	Overovanie požiadaviek vzdelávacieho štandardu zo zemepisu na 2. stupni základnej školy	58
3.2.2	Overovanie požiadaviek vzdelávacieho štandardu v gymnáziách v predmete biológia z učiva 2. a 3. ročníka	59
3.3.3	Zabezpečenie podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu/výchovno-vzdelávacej činnosti zriaďovateľmi	60
3.4	Závery z následných inšpekcí	62
4	Výsledky prešetrovania sťažnosti	65
5	Poznatky regionálneho charakteru	68
5.1	Bratislavský kraj	68
5.2	Trnavský kraj	69
5.3	Trenčiansky kraj	70
5.4	Nitriansky kraj	71
5.5	Žilinský kraj	72
5.6	Banskobystrický kraj	73
5.7	Prešovský kraj	74
5.8	Košický kraj	75
6	Iná činnosť Štátnej školskej inšpekcie	76
6.1	Lektorská, publikáčná činnosť, účasť na konferenciach	76
6.2	Názory riaditeľov škôl a školských zariadení na činnosť Štátnej školskej inšpekcie	77
6.3	Vyjadrenia k vyradeniu škôl a školských zariadení zo siete	78
6.4	Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení	79
6.5	Odbornosť vyučovania/výchovno-vzdelávacej činnosti	81
7	Spolupráca Štátnej školskej inšpekcie s partnerskými organizáciami	85
8	Zameranie činnosti Štátnej školskej inšpekcie v školskom roku 2005/2006	86
9	Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie	87
9.1	Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie krátkodobého charakteru (na školský rok 2005/2006)	87
9.2	Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie aktuálneho (krátkodobého) charakteru Ministerstvu školstva SR	90
9.3	Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie perspektívneho charakteru na úpravu všeobecne záväzných predpisov v školstve Ministerstvu školstva SR	90
10	Záver	91

Legenda k skratkovým konvenciam

Skratky uvádzané v prílohach označujú:

N počet kontrolovaných škôl
O aritmetický priemer
SD štatistická odchýlka
s smerodajná odchýlka

Hodnotiace výrazy používané v Štátnej školskej inšpekcii

veľmi dobrý	výrazná prevaha pozitív
dobrý	prevaha pozitív
priemerný	pozitíva a negatíva v rovnováhe
malo vyhovujúci	prevaha negatív
nevyhovujúci	výrazná prevaha negatív

Skratky škôl a školských zariadení

ZŠ	základná škola
ZŠ s MŠ	základná škola s materskou školou
SŠ	stredná škola
G	gymnázium
SOŠ	stredná odborná škola
SOU	stredné odborné učilište
ZSS	združená stredná škola
U	učilište
ŠZŠ	špeciálna základná škola
OU	odborné učilište
ŠVP	škola v prírode
MŠ	materská škola
ŠKD	školský klub detí
ZUŠ	základná umelecká škola
ŠZ	školské zariadenie
DM	domov mládeže
CVČ	centrum voľného času
JŠ	jazyková škola
ŠVZ	školské výchovné zariadenie
SPV	stredisko praktického vyučovania
SSŠ	stredisko služieb škole
ŠJ	školská jedáleň

Iné použité skratky

SR	Slovenská republika
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ŠIC	školské inšpekčné centrum
KHŠI	kancelária hlavného školského inšpektora
ŠI	školský inšpektor
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
IKT	informačno komunikačné technológie
VJN	vyučovací jazyk národnostných menší

Slovo na úvod

Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach Slovenskej republike v školskom roku 2004/2005 vychádza z 1 978 vykonaných inšpekcíí. Školská inšpekcia v školskom roku 2004/2005 sa vykonávala ako **informatívna, tematická, komplexná a následná**. Vykonávalo ju **182 školských inšpektorov** - 100 pre základné školy, 41 pre stredné školy, 10 pre špeciálne školy, 1 pre základné umelecké školy a 30 pre materské školy. Na posúdenie odborných činností bolo prizvaných **137 odborníkov z praxe**.

Z hľadiska štruktúry správa obsahuje okrem poznatkov a záverov z vykonaných inšpekcii aj informácie o výsledkoch prešetrovania sťažností. Osobitná pozornosť sa venuje poznatkom regionálneho charakteru, vyjadreniam k žiadostiam zriaďovateľov o vyradenie zo siete škôl a školských organizácií aj informácie školskej inšpekcie organizáciami činnosti v školskom Obsahuje podnety skvalitnenie výchovno-vzdelávacie inštitúcie a orgány štátnej správy pre školy a školské vzdelávacej činnosti zriaďovateľov, a odporúčania na zariadenia, zriaďovateľov, v školstve.

aj informácie školskej inšpekcie organizáciami činnosti v školskom Obsahuje podnety skvalitnenie výchovno-vzdelávacie inštitúcie a orgány štátnej správy pre školy a školské vzdelávacej činnosti zriaďovateľov, a odporúčania na zariadenia, zriaďovateľov, v školstve.

Správa **plní úlohu informačného zdroja** o aktuálnom stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu, výsledkov a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach pre orgány štátnej správy, orgány štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení, školské samosprávne orgány, vzdelávacie inštitúcie, vysoké školy, rezortné výskumné ústavy, pre mimovládne organizácie, ktorých činnosť súvisí s problematikou detí a mládeže, pre školy, ale aj pre rodičovskú verejnosť.

Nastavuje objektívne zrkadlo súčasnému stavu slovenského školstva z pohľadu jeho dynamického vývoja. Niektoré zistenia môžu uspokojovať, niektoré naopak treba považovať za signály na zvýšenie pozornosti a rýchlejšie riešenie identifikovaných nedostatkov.

O jej význame svedčí skutočnosť, že ju hlavný školský inšpektor v súlade s § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predkladá ministrovi školstva Slovenskej republiky.

Som veľmi rada, že sa nám ciele a úlohy, ktoré sme si stanovili v pláne inšpekčnej činnosti na školský rok 2004/2005 podarilo splniť, čo si vyžadovalo výnimočné nasadenie zo strany všetkých zamestnancov Štátnej školskej inšpekcie.

Tento cestou vyjadrujem svoje úprimné podčakanie všetkým školským inšpektorom za zodpovedný prístup k práci a za objektívne zisťovanie stavu a úrovne výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike a verím, že zistenia uvedené v tejto správe prispejú k zvýšeniu kvality výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach.

RNDr. Mária Rychnavská
hlavná školská inšpektorka

Plán inšpekčnej činnosti na školský rok 2004/2005 vychádzal zo základných právnych predpisov upravujúcich činnosť Štátnej školskej inšpekcie – zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky MŠ SR č. 32/2000 Z. z. o školskej inšpekcii, ako aj z jej dlhodobých strategických zámerov – na základe inšpekčných zistení poskytovať objektívny obraz o stave výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike a prispievať tak k zvyšovaniu kvality škôl a školských zariadení.

Ďalším východiskom plánu bolo plnenie aktuálnych úloh Ministerstva školstva SR a stanovenie účasti Štátnej školskej inšpekcie na ich realizácii, ďalej spolupráca pri zabezpečovaní celoštátnych úloh a projektov vykonávaných rezortnými ústavmi a vysokými školami.

Najdôležitejšou úlohou tak, ako v predchádzajúcich školských rokoch, bola kontrola stavu a úrovne kvality výchovy a vzdelávania, podmienok a riadenia v školách a školských zariadeniach komplexnými inšpekciami, ktoré sa vykonali v základných a stredných školách, špeciálnych školách, základných umeleckých školách a predškolských zariadeniach. V stredných školách sa ako priorita zaradili komplexné inšpekcie v stredných odborných školách, združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach/učilištiach.

V rámci komplexných inšpekcíí sa zaradili do plánu aj úlohy so zvýšenou pozornosťou. Išlo o čiastkové problémy, ktorých kontrola a zistené poznatky priniesli podklady k ich riešeniu, ako napr. výskyt šikanovania, dopady normatívneho financovania na plnenie učebných osnov v základných školách a základných umeleckých školách, stav individuálnej integrácie žiakov a pod..

Ako tematické inšpekcie boli zaradené do plánu kontrola úrovne realizácie novej konceptie maturitnej skúšky a overovanie novej formy záverečnej skúšky v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach v súvislosti s uplatnením vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách ako poskytnutie späťnej väzby ministerstvu a Štátному pedagogickému ústavu.

So zámerom získať čo najviac objektívnych informácií o úrovni výchovy a vzdelávania v materských školách sa zaradila po tretí raz v školskom roku 2004/2005 kontrola vzdelávacích výsledkov z matematických predstáv a rozvoja grafomotorických zručností 5–6-ročných detí.

Prechod zriaďovateľských kompetencií škôl a školských zariadení zo štátu na samosprávne orgány a potreba zistenia informácií v tejto oblasti sa premietli do plánu inšpekčnej činnosti ako kontrola podmienok výchovy a vzdelávania v základných školách a predškolských zariadeniach.

Na základe dohody s Prírodovedeckou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave sa overovalo v základnej škole a v gymnáziu zvládnutie vzdelávacích štandardov z vybraných predmetov.

Zvýšená pozornosť sa venovala kontrole odstránenia zistených nedostatkov, táto úloha je každoročne súčasťou plánu inšpekčnej činnosti.

Štátna školská inšpekcia plnila aj ďalšie úlohy, ktoré úmerne svojmu obsahu a zameraniu súviseli s výkonom školskej inšpekcie.

Správa vychádza z **1 978 vykonaných inšpekcíí**. Z hľadiska členenia inšpekčného výkonu to predstavuje **567** (28,72 %) **komplexných inšpekcíí** (o 190 viac ako v školskom roku 2003/2004), **909** (45,90 %) **tematických inšpekcíí** (o 2 219 menej ako v školskom roku 2003/2004), **250** (12,63 %) **informatívnych inšpekcíí** (o 297 menej ako v školskom roku 2003/2004) a **252** (12,75 %) **následných inšpekcíí** (o 295 menej ako v školskom roku 2003/2004). Kontrolovaných bolo **1 890 štátnych** a **88 neštátnych** škôl a školských zariadení (37 súkromných a 51 cirkevných). V školách a školských zariadeniach s **vyučovacím/výchovným jazykom národností** sa vykonalо **177 inšpekcíí**.

Z celkového počtu inšpekcií bolo **546** inšpekcií vykonaných v základných školách, **311** v stredných školách (v gymnáziach **26**, v stredných odborných školách **113**, v združených stredných školách **77** a v stredných odborných učilištiach/učilištiach **95**), **35** v špeciálnych základných školách, **16** v odborných učilištiach, **30** v základných umeleckých školách, **1 031** v materských školách, **1** v domove mládeže a **8** v jazykových školách.

Tabuľka 1 Prehľad o počte inšpekcii vykonaných v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2004/2005

Druh školy		Komplexné inšpekcie	Tematické inšpekcie	Informatívne inšpekcie	Následné inšpekcie	Spolu
		počet	počet	počet	počet	počet
ZŠ	štátne	235	0	191	91	517
	cirkevné	11	0	12	3	26
	súkromné	3	0	0	0	3
	z toho s VJN	23	0	10	3	36
ZŠ	celkom	249	0	203	94	546
G	<i>G-8</i>					
	štátne	2	1	5	0	8
	cirkevné	0	1	1	0	2
	spolu	2	2	6	0	10
	<i>G-4</i>					
G8+G4	štátne	0	1	8	1	10
	cirkevné	0	0	2	1	3
	súkromné	0	0	2	1	3
	spolu	0	1	12	3	16
	spolu	2	3	18	3	26
SOŠ	štátne	19	76	2	5	102
	cirkevné	0	2	0	0	2
	súkromné	0	6	1	2	9
	z toho s VJN	1	7	0	0	8
	spolu	19	84	3	7	113
ZSŠ	štátne	17	51	0	7	75
	súkromné	0	1	0	1	2
	z toho s VJN	1	4	0	1	6
	spolu	17	52	0	8	77
SOU U	štátne	18	41	1	18	78
	cirkevné	4	1	0	1	6
	súkromné	5	2	0	4	11
	z toho s VJN	1	0	0	4	5
	spolu	27	44	1	23	95
SŠ	celkom	65	183	22	41	311
SZŠ	štátne	26	0	0	9	35
	spolu	26	0	0	9	35
OU	štátne	10	0	0	6	16
	spolu	10	0	0	6	16
ŠŠ	celkom	36	0	0	15	51
ZUŠ	štátne	15	0	1	14	30
ZUŠ	celkom	15	0	1	14	30
MŠ	štátne	196	711	24	86	1017
	cirkevné	6	5	0	1	12
	súkromné	0	2	0	0	2
	z toho s VJN	25	85	3	9	122
	spolu	202	718	24	87	1031
DM	štátne	0	1	0	0	1
	spolu	0	1	0	0	1
JŠ	štátne	0	1	0	0	1
	súkromné	0	6	0	1	7
	spolu	0	7	0	1	8
ŠZ	celkom	202	726	24	88	1040
Spolu SR	štátne	539	883	232	237	1891
	cirkevné	21	9	15	6	51
	súkromné	8	17	3	9	37
	z toho s VJN	51	96	13	17	177
Spolu za SR		567	909	250	252	1978

Závery z komplexných inšpekcií

3.1

Základné školy

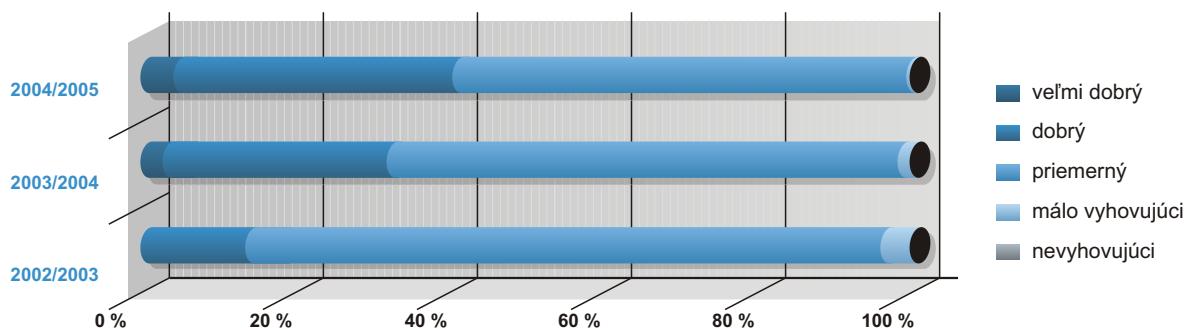
3.1.1

V základných školách sa vykonalo 249 komplexných inšpekcií. Z celkového počtu boli 3 školy súkromné, 11 cirkevných a 23 škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Na výkon inšpekcií v 27 školách boli prizvani 16 odborníci z praxe. V rámci inšpekcií sa vykonalo 5 950 hospitácií (2 776 na 1. stupni a 3 174 na 2. stupni).

Na základe inšpekčných zistení sa 11 škôl hodnotilo ako veľmi dobré, 90 ako dobré, 147 ako priemerné a 1 ako málo vyhovujúca.

Poznatky sa získavali pozorovaním, rozhovormi, hospitáciami, testmi v predmetoch matematika a slovenský jazyk vo 4. ročníku a slovenský jazyk a literatúra, matematika, maďarský jazyk a literatúra, anglický jazyk, chémia, fyzika, prírodonásob v 9. ročníku v základných školách s vyučovacím jazykom slovenským a s vyučovacím jazykom maďarským.

Graf 1 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v ZŠ v školskom roku 2004/2005 v porovnaní so školskými rokmi 2003/2004 a 2002/2003

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

1 stupeň

Výchovno-vzdelávací proces sa realizoval prevažne v pozitívnej učebnej klíme s dobrou interakciou, vzájomnými vzťahmi a komunikáciou. V triedach s integrovanými žiakmi a v triedach so spojenými ročníkmi sa ojedinele nedostatočne rešpektovali osobitosti vyučovania v takýchto triedach. Pretrvávalo dominantné postavenie učiteľa, menej výrazná bola spätná väzba, hodnotenie bolo ojedinele nedostatočné.

- ▶ Úroveň vyučovania **slovenského jazyka a literatúry** bola v hornom pásme dobrej úrovne. Organizácia práce bola dobrá, vyučovacie metódy a formy vo väčšine škôl podporovali zážitkový princíp vyučovania. Kvalita vzdelávacích výsledkov bola priemerná, v teste dosiahli žiaci 63,17 % úspešnosť, s najlepšími výsledkami v časti lexikológia, s najhoršími v časti literárna výchova.
- ▶ Na vyučovaní **maďarského jazyka a literatúry** učitelia vytvárali dobré podmienky. Kvalita učenia sa žiakov a ich vedomostí boli priemerné, na dobrej úrovni bola slovná zásoba. Úroveň vyučovania bola priemerná.
- ▶ Kvalita činnosti učiteľov v **cudzích jazykoch** bola na dobrej úrovni. Metódy a formy práce boli podnetné, aktivizujúce. Nedostatkom bolo vedenie niektorých vyučovacích hodín v slovenskom jazyku, čo sa odrazilo v slabej jazykovej zručnosti a nedostatočnej fixácii zaužívaných fráz. Kvalita učenia sa žiakov, vedomostí a zručností ako aj ich aktivita bola priemerná. Vzdelávanie výsledky boli v dolnom pásme dobrej úrovne. Nedostatky boli vo verbálnej komunikácii v cudzom jazyku najmä u nekvalifikovaných učiteľov.
- ▶ Pedagogické pôsobenie učiteľov v **matematike** bolo dobré, spätná väzba sa väčšinou zabezpečovala. Málo sa využíval diferencovaný prístup k žiakom. Preferencia mechanického

osvojovania poznatkov spôsobovala žiakom ťažkosti pri aplikácii poznatkov. Úroveň vedomostí a zručností bola vcelku dobrá, žiaci zvládli základné počtové úkony. V teste sa dosiahla dobrá úspešnosť – 77,9 %. Najlepšie výsledky boli v numerácii, najhoršie v slovných úlohách.

- ▶ V predmetoch **prvouka, prírodoveda a vlastiveda** bola väčšinou pozitívna klíma, učitelia využívali metódy podporujúce tvorivosť. Aktivita a záujem žiakov o učenie, vzdelávacie výsledky v poznávacej oblasti a praktickej aplikácii boli dobré. Environmentálna výchova a výchova k manželstvu a rodičovstvu sa implementovali do učebných tém vo viacerých školách skôr formálne. Kvalita vyučovania a učenia sa bola v hornom pásmе dobrej úrovne.
- ▶ Kvalita činnosti učiteľov vo **výchovných predmetoch** bola v spodnom pásmе dobrej úrovne. Častejšie nebola zabezpečená spätná väzba v hudobnej výchove, odborná terminológia v telesnej výchove sa ojedinele používala nesprávne. Negatívom bolo podceňovanie hodnotenia, nedostatočný rozvoj speváckych schopností a zručností žiakov, nakoľko niektorí učitelia kládli väčší dôraz na teoretickú časť ako na spev. V školách bez telocvične sa menej rozvíjali pohybové zručnosti žiakov.

2 stupeň

Vyučovanie sa vyznačovalo kultivovanou komunikáciou s výraznou interakciou a kooperáciou. Pretrvávalo vyučovanie s klasickou štruktúrou, žiakom sa odovzdávali hotové poznatky, vyžadovalo sa učenie s orientáciou na zapamätávanie, absentovala tvorivosť a rozvoj komunikačných zručností žiakov. Pretrvávajúcim nedostatkom bolo nedostatočné využívanie spätej väzby. Žiaci 9. ročníka mali slabší záujem o učenie, čo sa prejavilo i vo výsledkoch nameraných testmi.

- ▶ V predmete **slovenský jazyk a literatúra** prevažovalo tradičné vyučovanie bez použitia inovačných metód a foriem práce, čo malo za následok nízku schopnosť žiakov prakticky aplikovať teoretické vedomosti z jednotlivých zložiek jazyka. Najčastejšie nedostatky boli vo verbálnom prejave a pravopise. Vzdelávacie výsledky namerané testom – 64,46 % mali priemernú úroveň. Najhoršie výsledky boli v syntaxe, najlepšie v literatúre. Príčinou bol väčší dôraz na gramatické učivo ako na čítanie s porozumením a slabá práca s textom. Kvalita vyučovania bola v strednom pásmе dobrej úrovne.
- ▶ Na vyučovaní **maďarského jazyka** boli zabezpečené dobré podmienky na učenie žiakov. Úroveň verbálnej komunikácie bola dobrá, aplikácia teoretických poznatkov a vzdelávacie výsledky priemerné. Kvalita vzdelávacích výsledkov nameraných testom bola – 63,78 %, t.j. priemerná. Celková úroveň vyučovania z hľadiska činností učiteľov a žiakov bola v strednom pásmе priemernej úrovne.
- ▶ Kvalita činnosti učiteľov vo vyučovaní **cudzích jazykov** (anglický jazyk, nemecký jazyk) bola vcelku dobrá. Rozdiely boli v efektivite práce kvalifikovaných a nekvalifikovaných učiteľov. Komunikatívny aspekt negatívne ovplyvňovalo využívanie prevažne tradičnej gramaticko-prekladovej metódy a komunikácie so žiakmi v slovenskom jazyku. Kvalita učenia sa žiakov bola na dobrej úrovni, väčšinou boli aktívni. Úroveň osvojenia vedomostí a zručností bola priemerná. Žiaci ovládali gramatické pravidlá, ale mali problémy s používaním jazyka v bežných životných situáciách, v teste dosiahli úspešnosť – 64,97 %, čo je dolné pásmo priemernej úrovne.
- ▶ V predmete **matematika** bola pozitívna pracovná klíma. Nedostatky boli v používaní menej efektívnych metód a foriem práce s dopadom na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Rozvíjalo sa najmä zapamätávanie, menej predstavivosť a logické myšlenie. Prevažovalo riešenie numerických úloh bez aplikácie osvojených matematických operácií v slovných úlohách. Namerané vzdelávacie výsledky – 53,91 % boli v hornom pásmе málo vyhovujúcej úrovne. Najslabšie výsledky boli v geometrii.
- ▶ V **spoločenskovedných predmetoch** (zemepis, dejepis) boli podmienky vyučovania v dolnom pásmе dobrej úrovne. Použité metódy a formy práce neposkytovali priestor na rozvoj poznávacích schopností a aktívne vyhľadávanie informácií. Vzdelávacie výsledky boli v dolnom

pásme dobrej úrovne pri značných rozdieloch medzi školami v závislosti od efektivity činnosti učiteľa. Žiaci sa dobre orientovali v práci s kartografickým materiálom. Kvalita vyučovania bola v strednom pásme priemernej úrovne.

- ▶ Vo vyučovaní **prírodovedných predmetov** (fyzika, chémia, prírodopis) bola psychosociálna klíma dobrá. Nedostatky boli v zabezpečení spätej väzby, v hodnotiacom systéme a uplatňovaní diferencovaného prístupu k žiakom. Kvalita učenia sa, úroveň vedomostí a zručností bola priemerná, úroveň praktickej aplikácie osvojených poznatkov bola nižšia. Negatívnym dopadom verbalizmu a nevytvárania priestoru na experimentovanie a pozorovanie bola nižšia úroveň zručností, tvorivosti a záujmu žiakov o učivo. Namerané vzdelávacie výsledky v chémii – 71,37 % boli na hranici pásma dobrej a priemernej úrovne, vo fyzike – 61,42 % a v prírodopise – 64,27 % boli v pásme málo vyhovujúcej a priemernej úrovne. Vzdelávacie výsledky boli celkovo priemerné s výraznými rozdielmi medzi školami. Celková úroveň vyučovania prírodovedných predmetov bola v dolnom pásme priemernej úrovne.
- ▶ Vyučovanie **výchovných predmetov** bolo prevažne dobré. Úroveň pohybových schopností a zručností v telesnej výchove bola dobrá, pozitívom bola vzostupná úroveň športovej výkonnosti žiakov z tried so športovou prípravou. V časti škôl sa uplatňovaním málo efektívnych metód a foriem práce, formálnej motivácie, nedostatočného využívania didaktických prostriedkov a nedostatkov v plnení učebných osnov nedostatočne utvárali a rozvíjali pohybové, hudobné a výtvarné schopnosti žiakov. V náboženskej výchove bola pozitívom výrazná interakcia medzi učiteľom a žiakmi, spolupráca a podnecovanie žiakov prispievalo k dobrej sociálnej klíme.
- ▶ Celkovo vo vyučovaní prevládali klasické metódy a formy, rutinný štýl práce, sporadická spätná väzba, malý priestor na rozvoj verbálnej komunikácie a praktickej aplikácie osvojených vedomostí, jeho kvalitu zhoršovala neodbornosť. Vo vyučovaní sa často vyskytoval verbalizmus a málo praktických činností. Odrazom kvalitnejšej práce boli lepšie vzdelávacie výsledky na 1. stupni. Pozitívom bol nárast záujmovej činnosti s kladným vplyvom na využitie voľného času a preventívne činnosti.
- ▶ **Rozvoj osobnosti žiakov** v časti škôl výrazne podporovala ponuka záujmových útvarov a realizácia projektov. Prevládali dobré interpersonálne vzťahy. Pozitívom vo viacerých školách bolo zapracovanie práv dieťaťa do školských poriadkov. Klímu dôvery, spolupráce a dobré medziľudské vzťahy negatívne ovplyvňovala narastajúca agresivita a prejavy šikanovania.
- ▶ **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** z hľadiska činnosti príslušných koordinátorov a výchovných poradcov boli dobré. Systém starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (nadaných a talentovaných aj integrované vychovávaných) bol vcelku dobrý. Nedostatky boli v neúplnosti dokumentácie individuálne integrovaných žiakov. Spolupráca škôl s poradenskými zariadeniami bola dobrá. Environmentálna výchova a výchova k manželstvu a rodičovstvu sa uplatňovali najmä v prírodovedných predmetoch, často ale formálne. Školy vykonávali preventívne aktivity proti šikanovaniu, problémy sa nie vždy riešili otvorene.

Podmienky

výchovy a vzdelávania

- ▶ **Personálne podmienky** boli z hľadiska kvalifikovanosti dobré, ale aprobačná štruktúra nezodpovedala potrebám škôl. Odbornosť vyučovania bola priemerná, chýbali kvalifikovaní učitelia na 2. stupni (cudzie jazyky, spoločenskovedné a výchovné predmety). V menších školách bol problém zabezpečiť odbornosť vyučovania.
- ▶ **Materiálno-technické podmienky** boli rozdielne. Mestské a prímestské školy boli prevažne dobre materiálne zabezpečené. Výrazne sa zlepšilo zavádzanie a používanie informačných technológií, na efektivitu ich využívania mala vplyv dostupnosť a kvalita vzdelávacích programov. Didaktická technika a učebné pomôcky boli prevažne zastarané s negatívnym vplyvom na názornosť, realizáciu praktických cvičení a laboratórnych prác a plnenie učebných osnov najmä v prírodovedných predmetoch.

- ▶ **Priestorové podmienky** boli vo vzťahu k počtu žiakov a uplatňovaným učebným plánom priemerné, dobré podmienky mali mestské a prímestské školy. Vidieckym školám chýbali odborné učebne, alebo boli v zlom technickom stave. Pozitívom bolo zriaďovanie odborných učební informatiky, negatívnym javom chýbajúce telocvične, dielne a šatne prevažne v menších školách.
- ▶ **Psychohygienické zásady** sa dôslednejšie dodržiavali na 1. stupni, na 2. stupni pretrvávala preferencia kvantity učiva zameraného na obsah učebníc. Nerešpektovanie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín s dopodom na výkonnosť žiakov i učiteľov bolo zapríčinené prispôsobovaním rozvrhu hodín a prestávok dochádzajúcim žiakom z okolitých obcí.

Riadenie

- ▶ Školy mali rozpracované **koncepčné zámery** najmä v oblasti výchovy k zdravému životnému štýlu, skvalitňovania počítačovej gramotnosti žiakov a jazykovej pripravenosti. Nedostatky boli v koncepčnom riešení problematiky vzdelávania žiakov zo sociálne a výchovne málo podnetného prostredia.
- ▶ **Strategické a operatívne plánovanie** bolo na dobrej úrovni. Prevládalo prepojenie operatívneho plánovania s dlhodobými cieľmi. Nedostatkom bol formalizmus, chýbajúca spolupráca s poradnými orgánmi, neurčenie termínov plnenia úloh a konkrétnej zodpovednosti za ich splnenie.
- ▶ **Odborné a pedagogické riadenie** bolo v hornom pásmi dobrej úrovne v školách so stabilizovanými kolektívmi, dobrou organizačnou štruktúrou a starostlivosťou o odborný rast učiteľov. Pri výkone štátnej správy v 1. stupni boli prevažne formálne nedostatky. Učitelia sa zúčastňovali metodických akcií, avšak aplikácia získaných poznatkov vo vyučovaní bola nedostatočná. **Delegovanie kompetencií** na pedagógov a metodické orgány bolo efektívne v tretine škôl, nedostatkom bola prevažne formálna činnosť metodických orgánov.
- ▶ **Kontrolný systém** bol v dolnom pásmi priemernej úrovne, jeho účinnosť bola v menšom počte škôl dobrá, v ostatných priemerná. Ciele kontrolnej činnosti vrátane hospitácia boli často náhodilé a formálne, bez konkrétnych záverov a uložených opatrení, výsledky sa využívali sporadicky. Chýbajúca spätná väzba sa prejavila v nedôslednej príprave učiteľov na vyučovanie s dopodom na kvalitu vyučovania a vzdelávacie výsledky.
- ▶ Vnútorný **informačný systém** bol prehľadný a funkčný. Školy dobre spolupracovali so zriaďovateľmi a inými subjektami. Pretrvávala neuspokojivá komunikácia so zákonnými zástupcami žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.
- ▶ **Učebné plány** sa celkovo dodržiavali. Negatívom bola nevhodná voľba učebného variantu, na ktorý škola nemala vytvorené podmienky, ojedinelé nedodržiavanie počtu žiakov v skupinách vo vyučovaní cudzích jazykov, telesnej výchovy a pri praktických cvičeniach a laboratórnych prácach.
- ▶ **Učebné osnovy** sa plnili vcelku na dobrej úrovni. Pretrvávali nedostatky v počte a obsahu kontrolných diktátov zo slovenského jazyka a literatúry, vykonaní predpísaných praktických cvičení a laboratórnych prác v prírovedných predmetoch, dodržiavaní počtu kontrolných písomných prác v matematike.
- ▶ Práca so **vzdelávacími štandardmi** bola v dolnom pásmi priemernej úrovne, ich využívanie nebolo systematické. Nedostatočne sa využívali stanovené požiadavky na určovanie vyučovacích cieľov a exemplifikačné úlohy.
- ▶ Kvalita **pedagogickej dokumentácie** bola na dobrej úrovni. Zhoršila sa estetická úroveň vypĺňania pedagogickej dokumentácie s výnimkou vysvedčení. Orientácia vedúcich pedagogických zamestnancov a učiteľov v platnej legislatíve bola vo vzťahu k jej dodržiavaniu v dolnom pásmi priemernej úrovne. Negatívom bolo porušovanie právnych noriem pri hodnotení a klasifikácii žiakov.

Silné stránky základných škôl

- ▲ vybavenosť škôl výpočtovou technikou s vytváraním príaznivých podmienok na jej využívanie,
- ▲ nárast záujmovej činnosti zameranej na rozvoj počítačovej a cudzojazyčnej gramotnosti,
- ▲ estetická úprava prostredia škôl,
- ▲ skvalitňovanie spolupráce so zriaďovateľmi,
- ▲ pedagogické pôsobenie učiteľov z hľadiska vytvárania podmienok na vyučovanie,
- ▲ dodržiavanie učebných plánov.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ namerané vzdelávacie výsledky vo vybraných predmetoch v 9. ročníku,
- ▼ odbornosť vyučovania cudzích jazykov (najmä anglického jazyka),
- ▼ uplatňovanie progresívnych metód a foriem práce,
- ▼ vnútorná školská kontrola,
- ▼ hodnotenie žiackych výkonov,
- ▼ činnosť poradných orgánov.

Zoznam základných škôl, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

Pezinok, Holubyho 14
Miloslavov 81
Jakubov 276

ZŠ s MŠ, Bratislava, Trnková 1
Bratislava, Kuliškova 8

Rovinka, Školská 266
ZŠ s MŠ, Bratislava, Cádrova 23

Trnavský kraj

ZŠ s VJM, Dobrohošť 98
ZŠ s MŠ, Hradište p/Vrátnom 44
Hubice č. 37
Leopoldov, Nám. sv. Ignáca 8
Borovce 171
Trnava, A. Kubinu 34
ZŠ s VJM, Trstená na Ostrove 128
ZŠ s MŠ, Plavecký Peter 89
ZŠ s MŠ, Dolná Krupá 439
Hviezdoslavov 51
ZŠ s MŠ, Moravany n/Váhom 188
ZŠ s MŠ, Laksárska Nová Ves 397
Pavlice 135
ZŠ s VJM, Vozokany, Hlavná 35
Orechová Potôň, Hlavná 193
Hlohovec, Podzámska 35
Dolný Lopašov 249

ZŠ s MŠ, Letničie 190
ZŠ s VJM, Pataš 215
Trnava, Námestie SUT 12
ZŠ s MŠ, Osuské, Výhony 11
Sobotište 317
Pusté Sady 43
ZŠ s MŠ, Sládkovičovo, Školská 1087
Smrdák, Školská 33
ZŠ s MŠ, Dolné Dubové 33
ZŠ s VJM, Janíky 165
Vrádište 226
Trnava, Spartakovská 5
Veľká Mača, Hlavná 888
Veľké Orvište 44
ZŠ s MŠ, Šúrovce, Školská 3
ZŠ A. Merici, Trnava, Halenárska 45

Popudinské Močidlany
ZŠ s MŠ, Ružindol 3
ZŠ s VJM, Čierne Voda 22
Jánovce, Hlavná 20
Piešťany, Brezová 19
ZŠ s MŠ, Priehržka 92
Topoľnica, Hlavná 2
ZŠ s VJM, Košúty, Hlavná 27
ZŠ s MŠ, Banka, Bananská ul. 46
ZŠ s MŠ, Trstín
Skalica, Strážnická 1
ZŠ s VJM, Medveďov, Hlav. 194
Abrahám, Školská 4
Štvrtok na Ostrove 416
Žlkovce 250
ZŠ s MŠ, Koválov 216

Trenčiansky kraj

Bošany, Školská 690/14
Prievidza, S. Chalupku 312/12
ZŠ F. Madvú, Nitrianske Sučany 352
Kolačno 90
Ostratice 188
Stará Myjava 129
Veľký Klíž 106
Tužina 327
Jablonka 1
Opatovce nad Nitrou 509
Poruba 509

ZŠ s MŠ, Liešťany 192
Zliechov 47
Podlužany 35
Trenčín, Hodžova 37
ZŠ s MŠ, Ivanovce 18
Bobot 63
Kálnica 385
Tuchyňa 105
ZŠ sv. Augustína, P. Bystrica, Moyzesova 1
ZŠ s MŠ, Horná Poruba 84
Horná Súča - Trnávka 916

Červený Kameň 228
ZŠ s MŠ, Skalka n/Váhom 1/103
ZŠ s MŠ, Dubnica n/Váhom, Centrum II 87-34
Mojtín 15
Malé Hoste 20
Ruskovce 56
Veľké Hoste 1
Lúky 165
Horná Mariková 258
Košariská 81
Brestovec 147

Nitriansky kraj

Dolný Pial, Hlavná 2
Horné Semerovce 71
Kálna n. Hronom, Školská 11
Levice, Ul. sv. Michala 42
Starý Tekov, Tekovská 17
Šahy, E. B. Lukáča 6
CZŠ F. Fegyvernekiho, Šahy, SNP 4
Šarovce 424
ZŠ s MŠ, Žemberovce, Osloboditeľov 30
Bardoňovo 137
Štúrovo, Adyho 9
Sokolce, Ul. hlavná 27
Komárno, Ul. mieru č.2

Komárno-Kava, Hlavná 33
CZŠ, Martovce 144
Vrbová nad Váhom, Ul. Hlavná 1
Nesvady, Komenského 21
Šrobárová, Školská 2
ZŠ s MŠ, Trávnica 68
ZŠ s MŠ, Jatov 189
Tešedíkovo, Školská 974
Diakovce, Školská 485
Nové Zámky, Nábrežná 95
ZŠ s MŠ, Brutý 101
Komárno - Nová Stráž, Hlavná 4

Nána, Školská 39
ZŠ sv. Marka, Nitra, Petzwalova
Cabaj-Čápor, časť Cabaj 197
Oponice 114
Malé Rípňany 24
Kravany nad Dunajom, Dunajský rad 331
ZŠ s MŠ, Veľké Rípňany, Školská 528
ZŠ s MŠ, Červený Hrádok, Štúrova 196
Kostolany p/Tribečom 144
Lovec, Hlavná 222
Skýcov, Školská 299
Topoľčianky, Litoměřická 32

Žilinský kraj

Jazernica 84
 ZŠ s MŠ, Zábodovo 68
 ZŠ s MŠ, Liptovský Hrádok, Dovalovo 425
 Makov 264
 ZŠ s MŠ, Stankovany 330
 ZŠ s MŠ, Hladovka 238
 ZŠ s MŠ, Liptovská Kokava 354
 ZŠ s MŠ, Habovka 235
 SZŠ Bellamos, Martin, Východná 18

ZŠ s MŠ, Párnica 86
 Turčianska Štiavnička, Ul. J. Kostru 19
 Podhradie 1. mája 7
 Sklabiňa 138
 ZŠ s MŠ, Liptovská Teplá, Hlinisko 320
 Radoľa 326
 Dražkovce 59
 ZŠ s MŠ, Krivá č. 136

Závažná Poruba 189
 Oščadnica - Nižný koniec 1374
 ZŠ s MŠ, Krásno nad Kysucou, Kalinov 431
 ZŠ R. Dilonga, Trstená, Hviezdoslavova 823/7
 Žilina, Limbová 30
 ZŠ J. Palárika, Raková 705
 CZŠ sv. ap. Pavla, Sihelné 214
 ZŠ s MŠ, Čimhová, Nová 6

Banskobystrický kraj

Žiar nad Hronom, Ul. P. Jilemnického 2
 ZŠ s MŠ, Hrochot' 332
 ZŠ K. Rapoša, Brezno, Školská 5
 Kremnica, P. Krížku 392/8
 Lučenec, Haličská cesta č. 7
 Poltár, Školská č. 3
 ZŠ s MŠ M. Bella, Štiavnické Bane č. 128
 Banská Bystrica, Radvanská 1
 Málinec 86
 Hontianske Tesáre 148
 ZŠ s MŠ, Sebechleby 145
 ZŠ s VJM, Stará Bašta
 Vigľaš 436

ZŠ s VJM, Držkovce 17
 Kriváň 435
 ZŠ SNP, Horná Ždaňa 107
 Zvolen, Jilemnického 1035/2
 ZŠ J. Zemana, Nová Baňa, Školská 6
 ZŠ s MŠ, Dobrá Niva, Školská 3
 ZŠ s VJM/VJS Alapiskola, Bátka 172
 Detva, Štúrova 12
 SZŠ, B. Bystrica, Tajovského 30
 ZŠ s MŠ, Rimavská Baňa, Fľaková 8
 Senohrad č. 129
 Lučenec, Haličská cesta č. 8
 ZŠ s MŠ, Hontianske Nemce 77

ZŠ J. Kollára, B. Štiavnica, Ul. L. Svobodu 40
 ZŠ J. G. Tajovského, B. Bystrica, Gaštanová 12
 CZŠ sv. D. Savia, Zvolen, M. M. Hodžu 1732/9
 CZŠ A. Kmeťa, Žarnovica, Ul. A. Sládkoviča 24
 ZŠ s MŠ s VJM/VJS, Gemerský Jablonec 244
 ZŠ s MŠ M. B. Funtíka, Očová, ČSA 109/91
 SZŠ J. Mistrička, Špania Dolina 132
 Pohronská Polhora, Hlavná 1
 ZŠ s MŠ, Dolná Strehová, I. Madáchova 3
 ZŠ s MŠ, Bzovík 136
 ZŠ s VJM, Neporadza
 Závada, Školská 54
 ZŠ s MŠ, Teply Vrch 57

Prešovský kraj

Mirkovce 37
 ZŠ s MŠ, Mníšek nad Popradom 136
 Nová Ľubovňa 493
 Lendak, Školská 1
 Spišské Podhradie, Palešovo nám. 9
 Svit, Komenského 2
 Hankovce 31
 Vranov nad Topľou, Kukučínova 106
 Skrabské 77
 ZŠ s MŠ, Ubla 120
 Vranov, Sídlisko Lúčna 1
 Prešov, Bernoláková 21

ZŠ s MŠ, Radavaň nad Laborcom 278
 ZŠ s MŠ, Kolonica 121
 Vyšná Sítinca 1
 Zubné 41
 ZŠ s MŠ, Rožkovany 190
 Ruská Nová Ves 57
 Klúšov 170
 Fulianka 10
 ZŠ s MŠ, Šarišské Dravce 20
 Záhradné, Hlavná 90
 ZŠ s MŠ, Jarovnice 464
 Breznica 105

Kalnište 91
 ZŠ s MŠ, Zlatá Baňa 66
 Červenica 130
 ZŠ s MŠ, Poprad – Spiš. Sob.,
 Vagonárska 1600/4
 P. O. Hviezdoslava, Snina, Hviezdosl. 985/20
 Bardejov, Sídli. Vinbarg, Nám. L. Svobodu 16
 Abrahámovce 6
 Topoľovka 1
 Nižný Hrušov 211
 Hermanovce 363
 Stakčínska Roztoka 24

Košický kraj

Šemša 142
 ZŠ s MŠ, Vlachovo, SNP 239
 Gelnica, Hlavná 121
 Košice, Družicová 4
 Košice, L. Novomeského 2
 ZŠ sv. Michala, Spiš. Tomášovce, Školská 1
 ZŠ s VJM, Turňa nad Bodvou, Školská 301
 Košice, Trebišovská 10

Lekárovce 305
 Košice, Charkovská 1
 Nováčany 102
 Bačkovík
 Bidovce 209
 Hýľov 62
 Veľká Ida, Parková 1
 Dvorianky 4

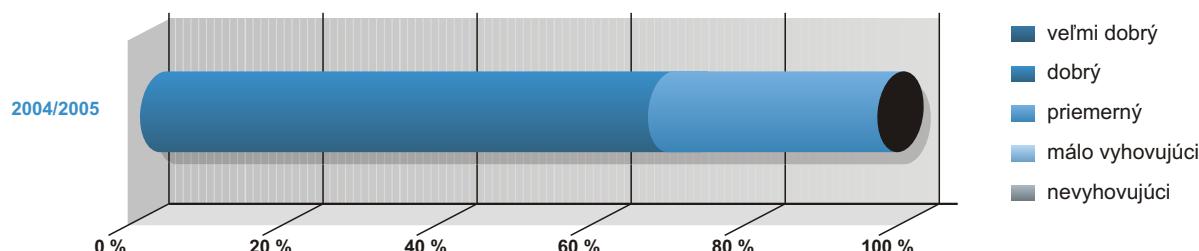
Paňovce 96
 ZŠ s MŠ, Nálepkovo, Školská 684
 Iľačovce 33
 Drienovec
 Laškovce 38
 Košice, Janigová 2
 Svinica
 Košice, Hroncova 23

Stredné odborné školy

V stredných odborných školách sa vykonalo 19 komplexných inšpekcíí, najviac (6) bolo v školách s pedagogickým a sociálnym zameraním, ďalej boli skontrolované 4 stredné priemyselné školy s technickým zameraním, 3 stredné odborné školy, jedna obchodná akadémia a jedna hotelová akadémia. Z oblasti poľnohospodárstva a lesníctva boli do komplexnej inšpekcie zahrnuté 4 školy. Celkovo sa vykonalo 920 hospitácií, z toho v odborných predmetoch a praxi 544 s celkovým hodnotením dobrá úroveň. Podľa celkových výsledkov bolo 13 škôl hodnotených ako dobré, 6 škôl ako priemerné.

Graf 2 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v SOŠ v školskom roku 2004/2005

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

- ▶ Úroveň **výchovno-vzdelávacieho procesu** v kontrolovaných stredných odborných školách bola hodnotená ako dobrá, ale nachádzajúca sa v dolnej tretine tejto úrovne. Pozitívne sú hodnotené **mimoškolské spoločenské i odborné aktivity** škôl a rozvojové programy pre žiakov. Napriek dobrej predmetovej odbornosti učiteľov pretrvávajú nedostatky vo využívaní moderných vyučovacích metód, v používaní vhodných didaktických pomôcok, málo pozornosti sa venuje činnostiam, ktoré žiakov aktivizujú, chýbajú aplikačné úlohy a nevytvára sa priestor na precvičovanie a uprevňovanie učiva. Vo vyučovaní jazykov chýba rozvoj komunikačných zručností žiakov a priestor na ich individuálny prejav. V **cudzích jazykoch** je slabo rozvíjaná odborná slovná zásoba.
- ▶ V **prírodovedných predmetoch** absentujú praktické cvičenia, čo znižuje obľúbenosť predmetov i motiváciu žiakov.
- ▶ Positívom v kontrolovaných SOŠ bola dobrá kvalifikovanosť a odbornosť učiteľov **odiacich predmetov**, dobrá vybavenosť odborných učební, využívanie techniky, dobrá aplikácia teoretických vedomostí v praktických zručnostiach. Žiaci hodnotia pozitívne svoju odbornú prípravu na povolanie, odborné predmety patria medzi najobľúbenejšie.
- ▶ V **technických predmetoch** ale i v iných odborných predmetoch v niektorých prípadoch zaostáva existujúca cvičná technika za modernými trendmi či reálnou praxou. Školskí inšpektori oceňujú tvorivé aktivity učiteľov pri príprave pomôcok, inovačných textov a spolu s vedením získavanie potrebného odborného vybavenia učební cez sponzorské a iné aktivity.
- ▶ Podobne ako odborné predmety, i úroveň v predmete **prax** je hodnotená ako dobrá. Vo väčšine prípadov si žiaci zvyšujú svoje odborné vedomosti a hlavne zručnosti vo zvolenej profesii, školy pre plnenie **učebných osnov** až na niektoré výnimky vytvárajú dobré podmienky. Pracovná klíma je dobrá, zásady bezpečnosti práce sú dodržiavané. V niektorých prípadoch prax nie je celkom v súlade s osnovami, prípadne sú nedostatky v zmluvnom zabezpečení praxe a v dokumentácii podľa platnej legislatívy. Zo všetkých hodnotených vyučovacích predmetov v stredných odborných školách má prax najvyššie hodnotenie efektivity činnosti učiteľov i žiakov. Vo väčšine hodín boli použité klasické spôsoby vyučovania s dominantným pôsobením učiteľa, nerealizovali sa samostatné a tvorivé aktivity žiakov, dokonca ani v delených triedach. Nie vždy boli jasné kritériá hodnotenia, chýbala kvalitná spätná väzba a motivujúce hodnotenie výkonu žiaka. Preukázané vedomosti a zručnosti žiakov boli na priemernej úrovni.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Stredné odborné školy prevažne sídlia v mestách, často využívajú staršie, schátrané budovy, ktoré si vyžadujú rekonštrukciu s výraznými finančnými investíciami. Väčšina škôl si často nevľúdne **vonkajšie i vnútorné prostredie** vhodne esteticky upravuje a buduje.

- ▶ Na skvalitnenie procesu výchovy a vyučovania treba okrem budov investovať i do doplnenia **didaktických pomôcok**, ktoré sú zastarané, často už nefunkčné, čo pravdepodobne zapríčinuje pretrvávanie klasických, často neaktivizujúcich foriem vyučovania. Školy majú väčšinou štandardne vybavené školské knižnice s chýbajúcou aktuálnou odbornou literatúrou. Vo väčšine škôl majú dobrú vybavenosť **výpočtovou technikou**, ktorú majú žiaci možnosť využívať aj mimo vyučovania. Chýbajú pomôcky a dobre vybavené učebne na vyučovanie chémie, fyziky a biológie.
- ▶ **Psychohygienické podmienky** vyučovania školy zabezpečujú v rámci možných priestorových a technických podmienok. Úroveň podmienok výchovy a vzdelávania v kontrolovaných stredných odborných školách celkovo je priemerná.

Riadenie

- ▶ V existujúcich ekonomických a trhových podmienkach sa väčšina kontrolovaných škôl zorientovala dobre. **Ponukou** aktuálnych **študijných odborov**, inováciami učebných osnov v rámci povolených 30 % a zapájaním sa do experimentálneho overovania modulového systému odborného vzdelávania majú školy dostatok žiakov, o škole je pretrvávajúci záujem.
- ▶ **Plány práce** škôl reflektujú špecifika trhu, regiónov i podmienok školy. Sú spracované vhodne a naplánované ciele sú reálne. V niektorých prípadoch nie sú zadefinované **dlhodobé zámery a smerovanie** rozvoja školy.
- ▶ Pozitívne je hodnotený **informačný systém** – tok informácií v rámci škôl, od školy k rodičom, odberateľom i ostatným partnerom. Nedostatky sa objavili v plánovaní a realizácii **kontrolného systému**, kde často chýba dokumentácia, spätná väzba, opatrenia a spôsob ich splnenia.
- ▶ V niektorých kontrolovaných školách sa zistili i vážnejšie porušenia **učebných osnov**, **učebných plánov**, nedostatky v realizácii experimentu, svojočinné zvyšovanie počtu hodín vo vyučovacích predmetoch, nedodržiavanie obsahu vyučovania. V týchto prípadoch boli školám uložené zodpovedajúce opatrenia.

Silné stránky stredných odborných škôl

- ▲ rozpracovanie cieľov výchovy a vzdelávania,
- ▲ preventívne a multidisciplinárne aktivity,
- ▲ odborná úroveň učiteľov,
- ▲ mimoškolské odborné aktivity, rozvojové projekty,
- ▲ aktualizácia a inovácia študijných odborov a obsahov vyučovania.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ úroveň vedomostí a zručností žiakov,
- ▼ priestorové a materiálno-technické podmienky,
- ▼ vnútorná školská kontrola,
- ▼ dodržiavanie legislatívy,
- ▼ uplatňovanie moderných vyučovacích metód a foriem aktivizujúcich žiaka,
- ▼ vybavenosť odborných učební, dostatok a kvalita učebných pomôcok,
- ▼ kritériá hodnotenia a klasifikácie, spätná väzba.

Zoznam stredných odborných škôl, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

PaSA, Bratislava, Bullova 2
OA, Bratislava, Račianska

Žilinský kraj

SOŠ J. D. Matejovie, Lipovský Hrádok,
Hrad, 534
PaSA, Turčianske Teplice

Trnavský kraj

SPoŠ, Trnava, Zavarská 9
SZáŠ, Piešťany, Brezová 2
HA, Šamorín, Vinohradská 48

Banskobystrický kraj

PaSA, Lučenec, Komenského 12
SLŠ, B. Štiavnica, Akademická 16
SPŠD, Zvolen, Sokolská 911/94

Trenčiansky kraj

SPŠ, Handlová, Lipová 15
SOS, Považská Bystrica, Školská 230
SPŠ, Trenčín, Staničná 4
SPŠ, Bánovce n./Bebravou, Farská 7

Prešovský kraj

SPgŠ, Levoča, Kláštorská 24
PaSA, Prešov, Kmeť. Stromoradie 5

Nitriansky kraj

SVaPŠ, Nitra, Drážovská 14
PaSA, Levice, Engelsova 3

Košický kraj

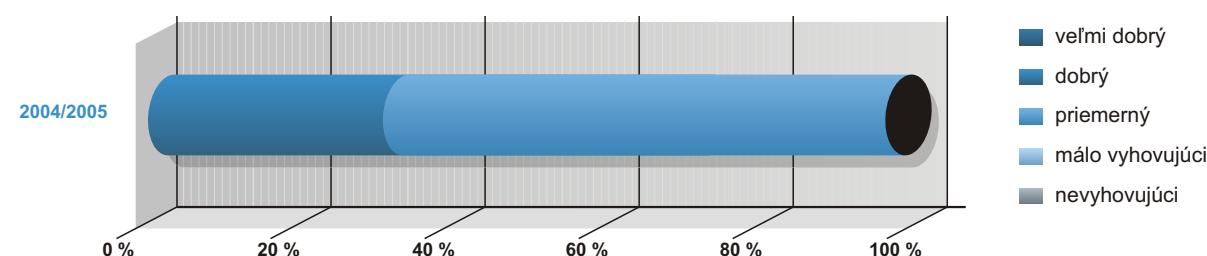
SOŠ, Košice, Jakobyho 15

Združené stredné školy

Komplexné inšpekcie sa vykonali v 17 združených stredných školách, z toho v 1 s vyučovacím jazykom maďarským. Prednostne sa kontrolovali poľnohospodársko-potravinárske školy. Celkovo sa vykonalo 893 hospitácií, z toho 324 vo všeobecnovzdelávacích predmetoch, 569 v odbornej zložke vyučovania. Ku komplexným inšpekciam bolo prizvaných 14 odborníkov z praxe. Na základe inšpekčných zistení bolo 6 škôl hodnotených ako dobré, 11 ako priemerné.

Graf 3 Grafické znázormenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v ZSŠ v školskom roku 2004/2005

**Priebeh a výsledky
výchovy
a vzdelávania**

- Vo vyučovaní **všeobecnovzdelávacích predmetov** vo väčšine škôl prevládala dobrá úroveň interakcie a komunikácie, niekedy menej efektívna organizácia. Pretrváva uplatňovanie tradičných metód a foriem práce, slabšia spätná väzba, nedostatočne sa využíva didaktická technika, ojedinelý je individuálny prístup
- k žiakom. V predmete **slovenský jazyk a literatúra** prevažne absentovalo sebahodnotenie a hodnotenie žiakov. Menší priestor na participáciu na riadení pedagogického procesu a tvorivú prácu žiakov znižuje úroveň verbálneho a písomného prejavu žiakov. Podmienky vyučovania a efektivita činnosti pedagógov boli na dobrej úrovni. Priemernú úroveň vedomostí, zručností a vzdelávacích výsledkov žiakov ovplyvňoval prevažne ich menej aktívny záujem o učenie a nedostatočná schopnosť tvoriť pracovať s osvojenými poznatkami.

- ▶ Vo vyučovaní **maďarského jazyka a literatúry** motivujúca činnosť učiteľa stimulovala žiakov k reakcii na podnety, k tvorbe otázok, k aplikácii teoretických poznatkov v praktických činnostiach, dobrú úroveň mala verbálna komunikácia.
- ▶ V **cudzích jazykoch** nebola vytvorená cudzojazyčná atmosféra, nízka bola kreatívnosť najmä začínajúcich učiteľov, menší dôraz sa kládol na odbornú terminológiu, čo sa prejavilo v rozdielnej úrovni ústnej a písomnej komunikatívnej kompetencii žiakov.
- ▶ Kvalita vyučovania **matematiky** je v strednom pásme priemeru. V niektorých školách uplatňujú učitelia aktivizujúce formy a metódy práce, individuálny prístup k žiakom, ojedinele medzipredmetové vzťahy. Menej tvorivý prístup učiteľov negatívne ovplyvňuje úroveň zručností žiakov pri riešení problémových úloh. Postoj žiakov k získavaniu a osvojovaniu poznatkov bol väčšinou pasívny.
- ▶ Vo vyučovaní **spoločenskovedných predmetov** prevažovali prvky klasického vyučovania s dominantným postavením učiteľa, nedostatočné využitie učebných pomôcok. Vedomosti a vzdelávacie výsledky žiakov boli na priemernej úrovni.
- ▶ V skupine **prírodovedných predmetov** prejavili žiaci výraznejší záujem o informatiku. V predmetoch fyzika a chémia chýbalo zadávanie praktických aplikačných a vzťahových úloh. Nízky záujem časti žiakov o tieto predmety spôsobilo niekedy neefektívne využívanie vyučovacieho času, neaktuálnosť učebných pomôcok, slabá názornosť. Vyučovanie **telesnej výchovy** charakterizovala vhodná a účelná voľba pohybových, herných a kondičných činností. Neodborné vyučovanie telesnej výchovy sa odrazilo v menej cieľnej spätej väzbe, chýbalo hodnotenie učebných výkonov žiakov.
- ▶ Prevažujúce pozitívne zistenia v **odborných predmetoch** v odboroch SOŠ sa vzťahujú na dobrú spoluprácu učiteľov a žiakov, priaznivú psychosociálnu klímu, motivujúce postupy práce na vyučovacích hodinách, spájanie teoretických poznatkov s praktickými skúsenosťami, väčšinou dobre zabezpečenú spätnú väzbu. Činnosti pedagógov boli menej efektívne v niektorých ekonomických odborných predmetoch. Nedostatky sú v uplatňovaní medzipredmetových vzťahov, využívaní výpočtovej techniky, obmedzená je demonštrácia učiva. Pri využívaní informačných technológií chýbali žiakom zručnosti v procese praktickej aplikácie. Efektivita činnosti pedagógov a podmienky vyučovania sú v spodnom pásme dobrej úrovne. Vzdelávacie výsledky žiakov, ich vedomosti a zručnosti sú v hornom pásme priemernej úrovne. V odborných predmetoch v SOU sa kvalita učenia hodnotí nižšie. Menej sa uplatňovali inovačné prístupy a aktivizujúce metódy, sporadicky bola zabezpečená spätná väzba, čo sa prejavilo u žiakov nedostatočnou fixáciou poznatkov a ich menším záujmom o učenie. Nedostatky sú v osvojovaní a používaní odbornej terminológie, v nízkej úrovni verbálnej komunikácie. Pozitívom je aplikácia teoretických poznatkov v praxi, ktorou pedagógovia zvýrazňujú profesijnú orientáciu žiakov. Úroveň odborných predmetov v SOU dosahuje stred priemernej úrovne.
- ▶ **Kvalita praxe** je výrazne viazaná na vybavenosť priestorov, v ktorých sa vykonáva. Väčšinou vyhovujúce materiálno-technické vybavenie stredísk praktického vyučovania, vlastných alebo zmluvných priestorov napomáha zvyšovaniu kvality vyučovania a profesnej orientácie. Efektivita činnosti pedagógov na praxi dosahuje dobrú úroveň. Málo motivujúce formy a metódy, slabší dôraz na medzipredmetové vzťahy, sú príčinou nižšej efektivity získavania praktických zručností. Celkovo je prax v hornom pásme priemeru.
- ▶ V **odbornom výcviku** bola dobrá úroveň spolupráce medzi majstrami odbornej výchovy a žiakmi, motivácie a stimulácie k praktickým činnostiam, využívali sa efektívne pracovné postupy, odborná a technická príprava vyučovania bola dobrá. Pri praktických činnostiach sa optimálne dodržiavalí technické, bezpečnostné a hygienické normy, ojedinele sa vyskytli menej vyhovujúce hygienické podmienky. Nedostatok priestorov negatívne ovplyvnil možnosti osvojovania a precvičovania praktických zručností v odbore služieb. Vysokú kreativitu a zručnosť preukázali žiaci v odbore viazač – aranžér kvetín. Vedomosti a zručnosti žiakov celkovo dosiahli horné pásmo priemeru.

- ▶ **Rozvoj osobnosti** žiakov dosahuje hornú hranicu priemeru. Kontrolované školy majú vypracované vnútorné poriadky, v ktorých sú spravidla zakomponované práva detí vyplývajúce s Dohovoru o právach dieťaťa. Vo väčšine škôl prevláda kultivované správanie podnecujúce rozvoj harmonických vzťahov medzi žiakmi a učiteľmi. Preferovanie direktívnych metód v procese výchovy malo v niekoľkých školách dopad na potláčanie humanizujúcich prvkov. Školy s aktívnou spoluprácou s pedagogicko-psychologickými poradňami a odbornými inštitúciami dosahujú dobré výsledky v oblasti **profesnej orientácie** a starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Integrácia nadpredmetových učebných osnov environmentálnej výchovy a výchovy k manželstvu a rodičovstvu nie je zabezpečená v školách, kde chýbajú koordinátori pre tieto oblasti.
- ▶ Nedostatky sú v úrovni **prevencie drogových závislostí**. Menej účinná prevencia a analýza stavu, niekedy aj jeho nedostatočné riešenie sa odráža v náraste počtu žiakov priznávajúcich občasné, ojedinele aj pravidelné požívanie alkoholických nápojov a fajčenie. Školy ponúkajú žiakom záujmové činnosti, organizujú súťaže, prezentácie zručností a prehliadky tvorivosti žiakov. Viaceré školy nadviazali so školami v zahraničí kontakty, ktoré využívajú aj na uskutočnenie výmennej praxe, zapájajú sa do rôznych projektov v rámci medzinárodnej spolupráce.

Podmienky výchovy a vzdelávania

- ▶ **Personálne podmienky** sú v strednom pásme priemeru. V niektorých školách chýbajú kvalifikovaní učitelia cudzích jazykov, telesnej výchovy. Menšia pozornosť sa venuje začínajúcim učiteľom.
- ▶ **Priestorové podmienky** sú diferencované od dobrých, ktoré vytvárajú adekvátne možnosti na realizáciu vzdelávacieho programu až po nevyhovujúce, ktoré neposkytujú dostatočnú kapacitu priestorov pre teoretické vyučovanie. Pozitívom je, že väčšina škôl na rozvoj pohybových aktivít využíva vlastnú telocvičnu a športový areál. Nedostatkom sú chýbajúce šatne alebo ich umiestnenie v nevhodných priestoroch.
- ▶ V oblasti **materiálno-technických podmienok** nastalo zlepšenie vo vybavení výpočtovou technikou a v pripojení na internet. Zaostávajúca modernizácia materiálno-technického vybavenia škôl, väčšinou neaktuálne alebo úplne chýbajúce učebnice pre niektoré odborné predmety a cudzie jazyky majú negatívny dopad na efektivitu vyučovania.
- ▶ Priemernú úroveň majú **psychohygienické podmienky**. Zabezpečením možnosti stravovania a pitného režimu vytvárajú školy podmienky na racionálne stravovacie návyky žiakov. V niektorých školách je negatívom nedodržanie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, nepostačujúce kapacity a hygienicky nezodpovedajúci stav sociálnych zariadení a šatní, nedostatok relaxačných priestorov.

Riadenie

- ▶ **Koncepčné zámery** prispôsobili školy zmenám regionálnych podmienok. Redukovanie odborov, zavádzanie nových študijných a učebných odborov smeruje k uspokojovaniu záujmu žiakov, rozvíjaniu ich talentu.
- ▶ Pozitívom je dobrá úroveň **strategického plánovania**, v časti škôl aj s participáciou rodičov, zriaďovateľa a rady školy. Pri krátkodobom plánovaní absentuje niekde konkrétnosť a kontrolovateľnosť úloh, čo kvalitu plánovania znižuje.
- ▶ V **obornom a pedagogickom riadení** je optimálna organizačná štruktúra. Kompetencie delegované na predmetové komisie využívajú v niektorých školách nedostatočne, ich činnosť je formálna, bez analýzy výchovno-vzdelávacích výsledkov, chýbajú konkrétné opatrenia na odstránenie nedostatkov.

- ▶ **Kontrolný systém** má úroveň slabšieho priemeru. Nedostatky sú v hospitačnej činnosti. Niekde výsledky kontroly analyzujú a využívajú v ďalšej práci iba sporadicky.
- ▶ V školách prevažuje prepracovaný a účinný **informačný systém**. Vytvorené sú väčšinou fungujúce interakčné a komunikačné vzťahy medzi školou a rodičmi. Spolupráca s regionálnymi inštitúciami, zriaďovateľom prispieva k vytváraniu pozitívneho obrazu škôl, podieľa sa na zvyšovaní kvality školy.
- ▶ Plnenie **učebných osnov** je vo väčšine škôl na priemernej úrovni. Neplnia sa najmä v niektorých všeobecnovzdelávacích predmetoch a odborných predmetoch, viaceré školy vyučujú podľa neplatných učebných osnov. Ojedinele chýbala integrácia nadpredmetových učebných osnov do príslušných predmetov, realizácia účelového cvičenia, vyskytlo sa nedodržanie týždennej hodinovej dotácie inovovaných učebných osnov v cudzích jazykoch, niekde úpravy obsahu učiva prevyšujú povolený rozsah.
- ▶ Úroveň dodržiavania **učebných plánov** je rozdielna. Nedostatkom je nedodržanie stanoveného počtu hodín v odbornom výcviku, týždennej hodinovej dotácie v cudzích jazykoch, presun vyučovacích predmetov v ročníkoch, nesúlad názvov predmetov s učebným plánom, niekde obmedzená ponuka možnosti štúdia pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- ▶ **Pedagogická dokumentácia** bola vedená na predpísaných tlačivách, vyskytli sa viaceré nedostatky úzko súvisiace s nedôslednou kontrolou činnosťou. Úroveň dodržiavania všeobecne záväzných a školských predpisov je priemerná. Porušenie legislatívy sa zistilo vo výkone štátnej správy v prvom stupni, pri uplatnení vyhlášky a smernice o stredných školach, v plnení pedagogických dokumentov.

Silné stránky združených stredných škôl

- ▲ zahraničná spolupráca a zapojenie do medzinárodných projektov,
- ▲ významné aktivity škôl,
- ▲ informačný systém,
- ▲ vytváranie vhodných podmienok na zabezpečenie praxe a odborného výcviku.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ plnenie učebných osnov niektorých predmetov,
- ▼ tvorba učebníc na vyučovanie odborných predmetov,
- ▼ zabezpečenie kvalifikovaných učiteľov na vyučovanie cudzích jazykov,
- ▼ modernizácia materiálno-technického vybavenia škôl.

Zoznam združených stredných škôl, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

ZŠS záhr., Malinovo, Bratislavská
ZŠS poľnohosp., Ivanka pri Dunaji, SNP

Žilinský kraj

Mošovce, Na Drienok 454

Trnavský kraj

Voderady
Rakovice

Banskobystrický kraj

SZOŠ, Revúca, Generála Viesta 6
Veľký Krtíš, Poľná 10
Zvolen, Lučenecká cesta 2193

Trenčiansky kraj

M. R. Štefánika, Brezová p/Bradlom, SNP 1
SZPŠ, Nové Mesto n/Váhom, Bzinská 11
Myjava, Trokana 3

Košický kraj

Michalovce, Školská 4
Spišská Nová Ves, Radničné nám.1
Košice, Gemerská 1
Rožňava, Rožňavská Baňa 211
Trebišov, Komenského 12

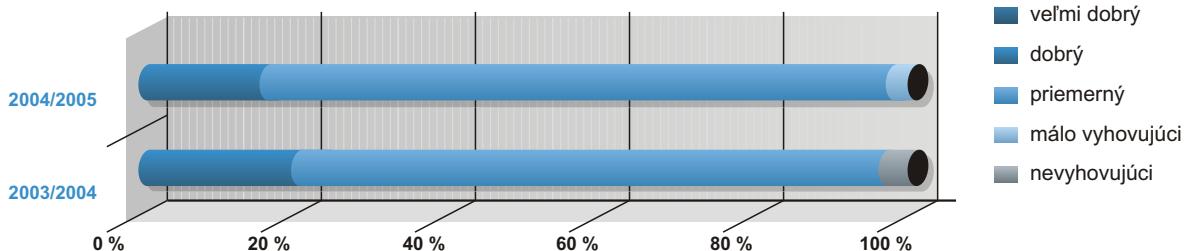
Nitriansky kraj

ZŠS záhr., Kravany nad Dunajom

Inšpekcie sa vykonali v 27 školách, z toho boli 4 cirkevné, 5 súkromných, 1 s vyučovacím jazykom maďarským. Celkovo bolo vykonaných 960 hospitácií. Na základe inšpekčných zistení boli 4 školy hodnotené ako dobré, 22 ako priemerné a 1 ako málo vyhovujúca.

Graf 4 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v SOU/U v školskom roku 2004/2005 v porovnaní so školským rokom 2003/2004

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

- ▶ V predmete **slovenský jazyk a literatúra** vytvárali učitelia priažnívú atmosféru, so žiakmi komunikovali kultivované, používali primerané formy práce, dostupnú didaktickú techniku. Časť vyučovacích hodín sa vyznačovala nedostatkami v spätnej väzbe, v uplatňovaní individuálneho a diferencovaného prístupu k žiakom v učebných odboroch. Efektivita činnosti pedagógov bola v hornom pásmi priemeru. Žiaci prijímali poznatky prevažne pasívne, na podnetu reagovali zväčša sporadicky. Pomerne nízka je úroveň ich verbálneho a písomného prejavu. Vedomosti a zručnosti žiakov sú v dolnom pásmi priemeru.
- ▶ Dobré podmienky na vyučovanie boli zabezpečené na hodinách **maďarského jazyka a literatúry**. Reakcia žiakov na podnetu a aplikácia teoretických poznatkov bola priemerná. Vedomosti, zručnosti a vzdelávacie výsledky dosiahli dolné pásmo priemeru.
- ▶ Kvalita vyučovania **cudzích jazykov** je značne ovplyvnená nedostatkom kvalifikovaných učiteľov. Na vyučovacích hodinách prevažovalo dominantné postavenie učiteľa, slabšia účinnosť používaných foriem a metód práce, obmedzená bola cudzojazyčná atmosféra, v dôsledku čoho bol vytvorený nedostatočný priestor na rozvoj komunikatívnych zručností. Efektivita činnosti pedagógov mala priemernú úroveň. Nezáujem žiakov o učenie, nízka miera vnútornej motivácie sa odrazila vo vedomostiach a zručnostiach žiakov, ktoré sú na dolnej hranici priemeru.
- ▶ Vyučovanie **matematiky** prebiehalo v pokojnej pracovnej atmosfére, s priemernou mierou interakcie a kooperácie. Menej podnetná motivácia a stimulácia, znížená frekvencia problémových úloh negatívne vplývali na rozvíjanie tvorivého myslenia žiakov, na schopnosť aplikovať teoretické vedomosti v praktických úlohách. Aktivita žiakov na vyučovacích hodinách bola nízka. Vzdelávacie výsledky, ktoré v značnej miere ovplyvnili nedostatočné znalosti učiva zo základnej školy, sú na dolnej hranici priemernej úrovne.
- ▶ Vyučovanie **spoločenskovedných predmetov** dosiahlo priemernú úroveň. Vhodná aktualizácia učiva pozitívne ovplyvňuje osobnostný rast a zvyšovanie občianskej a právnej orientácie žiakov. K negatívnym zisteniam patrila nedostatočná metodická príprava učiteľov, klasická výkladová forma vyučovacej hodiny a nízka motivácia, čo sa prejavilo pasivitou žiakov a slabým záujmom o danú problematiku.
- ▶ V **prírodrovedných predmetoch** bola úroveň vyučovacích hodín rozdielna v závislosti od efektivity činnosti učiteľov. Učitelia využívali v rámci možností školy názorné učebné pomôcky a didaktickú techniku. Nevhodné priestorové podmienky na vyučovanie informatiky boli v 1 škole, niekde neboli realizované laboratórne cvičenia z fyziky, laboratórne práce z chémie. Nepravidelnosť a nízka frekvencia hodnotenia žiakov, absentujúci individuálny prístup znižovali záujem žiakov o prírodrovedné predmety. Vzdelávacie výsledky žiakov boli v dolnom pásmi priemeru.

- ▶ V sledovaných hodinách **telesnej výchovy** sa zistili rozdiely vo výsledkoch výchovno-vzdelávacieho procesu z dôvodu rôznej úrovne priestorových a materiálnych podmienok škôl. V školách s telocvičňou boli celkové vzdelávacie výsledky priemerné. V nevyhovujúcich priestoroch bol vyučovací proces organizovaný s problémami, ktoré negatívne ovplyvnili úroveň realizácie učebných osnov. Nedostatky vo vedení a organizovaní vyučovacieho procesu spôsobené nezaujímavým jednotvárnym výberom pohybových činností a nerešpektovanie hodinovej dotácie sa prejavili znížením záujmu žiakov o pohybové aktivity. Zistil sa zvýšený nárast počtu žiakov oslobodených od vyučovania telesnej výchovy.
- ▶ Na vyučovacích hodinách **náboženstva** bola pozitívna a pokojná atmosféra. K dobre vytvoreným podmienkam vyučovania patrili vhodne uplatnené metódy, formy a prostriedky súčasnej katechézy, profesionálny a kultivovaný štýl práce učiteľov a spôsoby hodnotenia žiakov. Efektivita vyučovania vo vzťahu k cieľu a obsahu učebných tém bola dobrá. Žiaci dokázali nadobudnutý základný rozhlás o živote primerane tvoriwo aplikovať v praxi prostredníctvom praktického nácviku, diskusiou, cvičením, či zábavnou formou výučby, primerane veku vyjadrovali svoje postoje. Efektivita činnosti žiakov, ich vzdelávacie výsledky boli na dobrej úrovni.
- ▶ Vo vyučovaní **všeobecnovzdelávacích predmetov** v učilištiah prevládala pokojná pracovná klíma, nižšia úroveň interakcie a komunikácie, málo efektívna organizácia. Pretrváva uplatňovanie tradičných metód a foriem práce, slabšia spätná väzba, chýbal priestor na rozvíjanie tvorivosti a samostatnosti žiakov. Efektivita vyučovania dosiahla slabý priemer, úroveň vedomostí, zručností a dosiahnutých výsledkov žiakov bola málo vyhovujúca.

Pedagogické pôsobenie, podmienky vyučovania vytvárané pedagógmi, efektivita vyučovania
- ▶ v **odborných predmetoch** boli na priemernej až dobrej úrovni. Úroveň vyučovacích hodín bola rozdielna, podmienená materiálno-technickými podmienkami škôl a odbornošťou vyučovania jednotlivých predmetov. Pretrváva uprednostňovanie verbálnej komunikácie pred praktickou aplikáciou učiva, absencia medzipredmetových vzťahov najmä pri praktických činnostach, sporadicky sa uplatňovali aktuálne trendy, málo sa využívali metódy rozvíjajúce tvorivosť a samostatnosť žiakov. V obmedzenej miere sa používali názorné učebné pomôcky, chýbali vhodné učebnice, niekde odborné učebne. V niektorých učebných odboroch najmä v učilištiah majú žiaci problémy v samostatnom ústnom i grafickom vyjadrovaní, ich prejav ovplyvňujú slangové výrazy. Výsledky vyučovania pozitívne ovplyvňovali učitelia, ktorí aktualizovali obsah učiva o najnovšie poznatky a účelne ich využívali vo výchovno-vzdelávacom procese. Žiaci prejavovali vyšší záujem o odborné predmety. Efektivita činnosti žiakov, úroveň vedomostí a vzdelávacie výsledky dosiahli slabší priemer, v učilištiah boli málo vyhovujúce.
- ▶ V **odbornom výcviku** bola veľmi dobrá pracovná klíma, motivácia a stimulácia k pracovným činnostiam, uplatňovali sa účinné pracovné postupy, účelne sa využívali stroje, prístroje a materiál, efektívne bol rozvrhnutý pracovný čas. Pri praktických činnostach sa dodržiaval technické, bezpečnostné a hygienické normy. Efektivita činnosti majstrov odbornej výchovy, efektivita vyučovania bola na dobrej úrovni, horšia bola v učilištiah. Žiaci boli v praktických činnostach primerane samostatní, menej kreatívni. Pozitívnym prínosom je rozvoj manuálnych zručností žiakov, formovanie ich postojov vytváraním materiálnych hodnôt, prezentácia školy v súťažiach. Efektivita činnosti žiakov, úroveň vedomostí a vzdelávacie výsledky dosiahli stredné pásmo priemu, v učilištiah boli málo vyhovujúce.
- ▶ Podmienky na **rozvoj osobnosti žiakov** sú prevažne na úrovni lepšieho priemeru. Priateľská klíma v školách vytvára atmosféru dôvery a spolupráce. Kvalitu vzájomných vzťahov medzi žiakmi znižujú občas sa vyskytujúce prejavy mazáctva. Úroveň spracovania školských poriadkov vo vzťahu k právam žiakov bola rozdielna, v niektorých nie sú zakomponované práva detí. V školách sa vyskytli prípady záškoláctva, vysoká absencia, čo má za následok zníženie známok zo správania.
- ▶ Systém **výchovného poradenstva**, efektívna spolupráca výchovných poradcov s pedagogicko-psychologickou poradňou a inými inštitúciami prispieva u žiakov k zvyšovaniu osvety v oblasti prevencie patologických javov, zabezpečuje kvalifikovanú informovanosť rodičov, vytvára

- vhodné podmienky pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Neustanovenie funkcie výchovného poradcu, formálny prístup škôl v oblasti prevencie vedie k výskytu šikanovania, záškoláctva, k zvýšeniu počtu občasne a pravidelne fajčiacich žiakov. Menej kvalitná implementácia nadpredmetových učebných osnov negatívne ovplyňuje formovanie partnerských vzťahov a vzťahu žiakov k životnému prostrediu.

Prevažne dobré podmienky na upevňovanie spolupatričnosti a hrdosti na školu vytvárajú

- školy organizovaním **odborných súťaží**, účasťou v súťažiach regionálneho, celoslovenského, ojedinele aj medzinárodného charakteru. O ponuky **voľnočasových aktivít**, ktoré školy poskytujú, žiaci výrazný záujem neprejavujú. Prezentáciu výsledkov školy na verejnosti, prenos informácií o živote školy medzi žiakmi zabezpečovali v niektorých školách prostredníctvom školského časopisu.

Podmienky výchovy a vzdelávania

- **Personálne podmienky** hodnotila inšpekcia ako priemerné. Lepšie sú personálne podmienky vo vyučovaní odborných predmetov. Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov sa prevažne neodborne vyučovali cudzie jazyky, čo sa odrazilo v nižšej kvalite vyučovania. V niektorých školách negatívne ovplyvnila odbornosť vo vyučovaní vysoká fluktuácia učiteľov.
- **Priestorové podmienky** majú priemernú úroveň. Pozitívom niektorých škôl je vykonávanie praktického vyučovania vo vlastných dielňach s vybavením pracovísk podľa normatívu. V protiklade sú školy s dlhodobo neriešenou problematikou priestorov praktického vyučovania. Niekde chýbali chemické a fyzikálne laboratória, odborné učebne chémie, telocvične, čo bolo často príčinou neplnenia učebných osnov. Viaceré školy sídlia v prenajatých, málo vyhovujúcich priestoroch.
- Dobrá vybavenosť škôl **výpočtovou technikou**, pripojenie na internet a jeho využívanie prispieva k skvalitňovaniu počítačovej gramotnosti žiakov. Efektivitu vyučovania znižoval nedostatok a neaktuálnosť učebníc, zastaranosť používaných učebných pomôcok. V niektorých školách učitelia riešili túto skutočnosť svojpomocným zhotovovaním názorných pomôcok, zabezpečením aktuálnych učebných textov. K možnosti zavádzania inovácií vo vyučovaní prispieva využitie odborných časopisov. V školách s dielňami dobre vybavenými strojovou technikou sú vytvorené zodpovedajúce podmienky pre kvalitnú odbornú praktickú prípravu žiakov. Modernizácia a obnova vybavenia zaostáva z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.
- Školy zabezpečujú stravovacie podmienky pre žiakov. Nerešpektovanie **psychohygienických zásad** pri tvorbe rozvrhu hodín sa prejavilo v nerovnomernosti zaradenia hodín cudzích jazykov a prírodovedných predmetov, v nedodržaní dĺžky prestávok prevažne z dôvodu prispôsobenia cestovným poriadkom, v nedostatku času na relaxáciu.

Riadenie

- Kontrolované školy majú spracovanú **koncepciu rozvoja**, ktorá prevažne vychádza z regionálnych podmienok, niekde aj so zreteľom na uplatnenie absolventov v zahraničí. Strategické plánovanie smeruje k rozvoju škôl. V krátkodobých operatívnych plánoch často chýbalo určenie zodpovednosti, čo znižuje kontrolateľnosť plnenia úloh. Plánovanie škôl je v strednom pásme priemernej úrovne.
- **Organizačná štruktúra** škôl je spravidla funkčná, kvalita spracovania dokumentov upravujúcich organizáciu a vnútorný chod škôl vytvára predpoklady na ich efektívne riadenie. Vcelku dobre je zabezpečené delegovanie kompetencií na predmetové komisie, nedostatky sú v ich fungovaní.
- Školy uplatňujú systém **vnútornej kontroly** na rozdielnej úrovni, od dobrej až po málo

vyhovujúcu. Pretrvávajú nedostatky v hospitačnej činnosti, chýba analýza a následné návrhy opatrení na riešenie problémov, slabo je zabezpečená kontrola dodržiavania učebných plánov a plnenia učebných osnov. V systéme kontroly chýbajú v niektorých školách zjednocujúce kritériá hodnotenia žiakov a pedagógov. Celková úroveň kontrolného systému bola v spodnom pásme priemeru.

- ▶ **Informačný systém** škôl je účinný, prehľadný, má zabezpečenú spätnú väzbu. Prínosom pre efektívne fungovanie škôl je spolupráca s regionálnymi inštitúciami, funkčnosť školských rád. Z dôvodu nezáujmu rodičov o spoluprácu, najmä v učilištiach, je úroveň interakcie škola – rodina priemerná. Informačný systém škôl má celkové dobrú úroveň.
- ▶ Dodržiavanie **učebných plánov** má priemernú úroveň, vo viacerých školách je nižšia. K negatívm patrilo prekročenie týždennej dotácie hodín, zaradenie ďalších predmetov do učebných plánov, v dôsledku čoho dochádzalo k preťažovaniu žiakov. Nevyučovalo sa podľa novovaných učebných plánov, nevyučoval sa predmet výpočtová technika, úvod do sveta práce, vyučovalo sa v odboroch, ktoré nie sú zaradené do siete. Viaceré nedostatky sa zistili v plnení učebných osnov. Ojedinele sa vyučovalo podľa neplatných učebných osnov zo slovenského jazyka a literatúry, telesnej výchovy. V niektorých predmetoch sa nerealizovali praktické cvičenia, v biológií a fyzike chýbali laboratórne cvičenia, prekročený bol rozsah úpravy obsahu učiva.
- ▶ Takmer v polovici škôl sa **učebné osnovy** plnili na málo vyhovujúcej úrovni.
- ▶ **Pedagogická dokumentácia** škôl bola prevažne vedená na predpísaných tlačivách, vyplňovanie nebolo vždy v súlade s legislatívou, v škole s vyučovacím jazykom maďarským neboli niektoré zápisu vedené dvojjazyčne. Nedostatky sa vyskytli vo vedení triednych kníh. Kvalita vedenia pedagogickej dokumentácie mala priemernú úroveň. Úroveň dodržiavania **všeobecne záväzných a školských predpisov** bola na úrovni slabšieho priemeru, v niekoľkých školách málo vyhovujúca. Nedostatky boli v kvalite rozhodovacieho procesu, v porušovaní učebných osnov, vo výkone štátnej správy v 1. stupni.

Silné stránky stredných odborných učilišť/učilišť

- ▲ informačný systém,
- ▲ efektivita práce majstrov odbornej výchovy,
- ▲ podmienky na rozvoj osobnosti žiakov,
- ▲ spolupráca s regionálnymi inštitúciami.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ plnenie učebných osnov v niektorých predmetoch,
- ▼ cudzojazyčné vedomosti a zručnosti žiakov,
- ▼ dodržiavanie legislatívy,
- ▼ záujem žiakov o štúdium v SOU.

Zoznam stredných odborných učilišť a učilišť, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

CSOU P. G. Frassatiho, Bratislava, Vazovova 12
SSOU, Bratislava, Karpatské nám. 9

Trenčiansky kraj

SOU stroj., Pov. Bystrica, Športovcov 341/2
SOU poľnohosp., Prievidza, Vinohradnícka 8
SOU stroj., Považská Bystrica, Športovcov 341/2

Trnavský kraj

SOU poľnohosp., Holíč, Nám. sv. Martina 5
SSOU s VJM, Zlaté Klasy, Trhovisko 776
SOU poľnohosp., Žemianske Sady 174
U, Holíč, Námestie sv. Martina 5

Nitriansky kraj

SOU poľnohosp., Hurbanovo, Ul. 1. mája 1
SOU stav., Nitra, Nábrežie mládeže 1
SOU poľnohosp., Šaľa, Štúrova 74
U stroj., Nitra, Nábrežie ml. 1

Žilinský kraj

SSOU, Žilina, Závodská cesta 2961
SSOU, Dolný Kubín, SNP 1202/14
CSOU sv. Jozefa Robotníka, Žilina, Rajecká 17

Prešovský kraj

SOU lesnícke, Bijacovce 1
SOU lesnícke, Sigord 138
SOU, Svidník, Sov. hrdinov 629/113
SOU poľnohosp., Levoča, Kukučínova 9

Banskobystrický kraj

S SOU, Podbrezová, Družby 554/64
SOU, Brezno, Mládežnícka 3
SOU stav., B. Bystrica, Kremnička 10
U, B. Bystrica, Kremnička 10

Košický kraj

CSOU sv. Cyrila a Metoda, Michalovce, Tehliarska 2
CSOU sv. Jozefa, Košice, Strojárenska 3
SOU/U, Košice, Ostrovského 1

Špeciálne školy

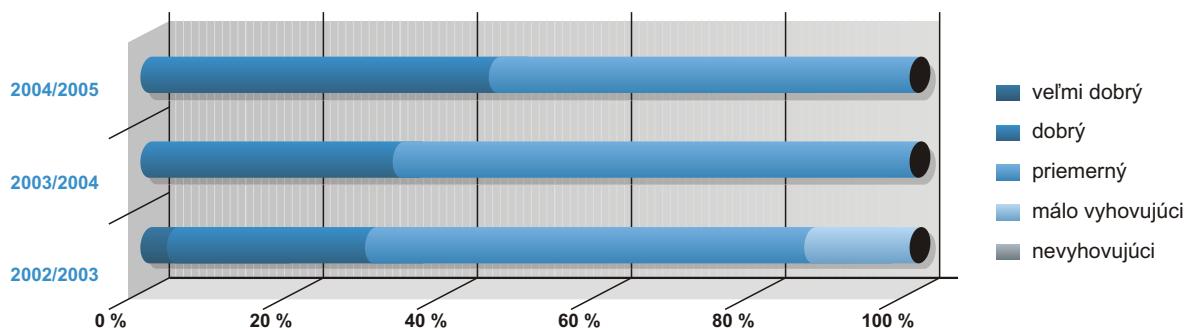
3.1.3

Špeciálne základné školy

3.1.3.1

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **26** štátnych špeciálnych školách, a to v **25** špeciálnych základných školách pre žiakov s mentálnym postihnutím (ŠZŠ) a v **1** základnej škole internátnej pre nehovoriacich (ZŠI), ktorá vzdeláva žiakov s diagnózou vývinová dysfázia. Kontrola sa uskutočnila v **23** mestských a **3** vidieckych školách, z toho v **3** s vyučovacím jazykom maďarským. Spolu sa vykonal **569** hospitácií. Ako dobré bolo hodnotených **12** škôl, ako priemerné **14** škôl.

Graf 5 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v ŠZŠ v školskom roku 2004/2005 v porovnaní so školskými rokmi 2003/2004 a 2002/2003

Priebeh a výsledky

výchovy

a vzdelávania

V **slovenskom jazyku** bol prínosom výber foriem práce prispôsobený postihnutiu, individuálny prístup a práca podľa schopností žiakov s využitím relaxačných prestávok, hrových činností, činností, obrazového materiálu, zapájanie škôl do súťaží v prednese poézie a prózy. Žiaci mali chudobnú slovnú zásobu, nespisovné vyjadrovanie, nízke čitateľské zručnosti. Úroveň slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom maďarským ovplyvnilo dvojjazyčné prostredie. V niektorých školách používali netradičné metódy (metódy rozvíjania výkonov mozgu, pozitívneho posilňovania pri čiastkových neúspechoch žiakov a nadmerného zvýrazňovania informácií kombinovanými spôsobmi). Nedostatkom bola prevaha frontálnej činnosti, menej podnetná motivácia, sporadické využívanie didaktickej techniky, deficit spätnej väzby, priestoru pre samostatnú prácu žiakov.

- ▶ Vyučovanie **maďarského jazyka** sa sledovalo v 2 krajoch. Podstatným pozitívom bolo streedianie priamej a nepriamej činnosti, účinnosť zvolených metód a foriem práce. Viacero pomôcok a programov na vyučovanie si učitelia zaobstarali z družobných škôl v Maďarsku. Žiaci prejavovali záujem o učenie, boli sústredení, názory vyjadrovali bez zábran.

► V **matematike** v niektorých školách prevládala frontálna metóda. Niektorým školám didaktické pomôcky chýbali, iné využívali vlastnoručne zhotovené. Nesamostatnosť žiakov a nižšia dispozícia pohotovo využiť získané vedomosti a zručnosti v praxi bola zapríčinená mentálnym postihnutím. Pozitívom bolo efektívne využitie vyučovacieho času a aktivity žiakov. Nedostatky boli vo vyjadrovaní učiteľov, v realizácii relaxačných prestávok, nedostatočnej variabilnosti učebných prístupov, uplatňovaní medzipredmetových vzťahov.

► Na **pracovnom vyučovaní** sa diferencovali úlohy, rešpektovalo sa individuálne pracovné tempo a schopnosti žiakov, prínosom bola príťažливosť výkladu, taktné slovné hodnotenie zohľadňujúce odlišnosti rozvoja motoriky žiakov, dodržanie zásad hygieny, bezpečnosti a poriadku. Výsledkom bola aktivity žiakov a disciplína, originalita žiackych prác, praktické využitie teoretických poznatkov a zručností. V menšej časti škôl chýbali špeciálne učebne alebo sa nezohľadnili pri vyučovaní osobitosti chlapcov a dievčat.

Najlepšie výsledky zo všetkých kontrolovaných predmetov boli v **individuálnej logopedickej starostlivosti**. Dominovala priateľská pokojná atmosféra a dobrá komunikácia učiteľov so žiakmi. Východiskom bolo základné logopedické vyšetrenie. Skupinová činnosť rozvíjala slovnú zásobu žiakov a odstraňovala nesprávny rečový vzor, pri korekcii rečových porúch sa venovala žiakom starostlivosť v súlade s vypracovaným individuálnym plánom. Využívali sa textové a obrazové pomôcky, sporadicky didaktická technika, minimálne špeciálne logopedické pomôcky. K negatívm patrí prevaha frontálnej činnosti nad individuálnou, nedostatok logopédov a neoborné vyučovanie predmetu, nedôsledné vedenie dokumentácie o logopedickej starostlivosti, neschopnosť organizačne zabezpečiť individuálnu formu odstraňovania porúch.

► Na vyučovacích hodinách **výchovných predmetov** mali žiaci možnosť zažiť úspech. K podstatným pozitívm patrila tvorivá pracovná atmosféra, rešpektovanie individuálnych schopností žiakov, pozitívne slovné hodnotenie. Učitelia využívali zážitkové formy vyučovania, terapeutické metódy (najmä muzikoterapiu, dramatoterapiu, biblioterapiu), relaxačné prestávky, vo väčšej miere didaktické pomôcky, aj vlastnoručne zhotovené. Nedostatom niektorých škôl bola absencia telocviční. Prítomnosť asistentov učiteľa a cvičenie imobilných žiakov na vyučovacích hodinách telesnej výchovy spolu s rodičmi pozitívne ovplyvňovali efektivitu vyučovania.

► Individuálny **rozvoj osobnosti žiakov** zabezpečovalo diferencované vzdelávanie, ponuka aktivít, spolupráca s poradenskými zariadeniami, v niektorých krajoch menej dostupná a nedocenená. Nedostatom bolo záškoláctvo a nezáujem niektorých rodičov o spoluprácu so školou.

Spolupráca výchovných poradcov a koordinátorov so žiakmi a triednymi učiteľmi a škôl s **poradenskými zariadeniami**, resocializačnými zariadeniami, vychovávateľmi z detského domova a zdravotníckymi zamestnancami bola dobrá. V školách bol nedostatok školských psychológov, asistentov učiteľa, v jednom prípade chýbal výchovný poradca. Záujem žiakov a ich rodičov (najmä zo sociálne znevýhodneného prostredia) o ďalšie vzdelávanie po ukončení školy bol nedostatočný.

V mnohých školách sa organizovali **aktivity, súťaže a rôzne podujatia** s regionálnou aj celoslovenskou pôsobnosťou, vydávali sa školské časopisy, v jednej škole pracovalo občianske združenie Rómov. Negatívom niektorých škôl bol nezáujem žiakov o ponúkanú prázdninovú činnosť a chýbajúca ponuka záujmových útvarov.

Podmienky výchovy a vzdelávania

► **Kvalifikovanosť a odbornosť** pedagógov dosiahla v niektorých školách veľmi dobrú úroveň, vo väčšine škôl priemernú, skoro štvrtine škôl nevyhovujúcu. Pozitívom bolo dopĺňanie kvalifikácie rozširujúcim štúdiom špeciálnej pedagogiky, uvádzanie začínajúcich učiteľov a pôsobenie asistentov učiteľa pri organizácii činnosti žiakov s viacnásobným postihnutím. Na vidieku sa prejavila nižšia kvalifikovanosť kvôli nedostatku špeciálnych pedagógov. Postoj kvalifikovaných učiteľov k ďalšiemu vzdelávaniu je rezervovaný.

- ▶ Odlišnosti sa prejavili v **priestorových podmienkach**. Nedostatok finančných prostriedkov, vhodných budov a neriešenie situácie niektorými zriaďovateľmi boli príčinou využívania náhradných priestorov, neudržiavania starších budov, nedostatku učební, členenia škôl na elokované pracoviská. V iných školách bol dostatok učební, dielní, vhodné priestory na individuálne vzdelávanie žiakov.
- ▶ Viac než polovica škôl bola vybavená **modernou didaktickou a výpočtovou technikou**, boli zriadené logopedické kabinety, ostatné školy mali málo **učebných pomôcok, učebníc**, zastaranú didaktickú techniku. Veľkým pozitívom bolo zapojenie škôl do projektu INFOVEK, čo im umožnilo využívať počítačové programy vo vyučovacom procese a zvyšovať počítačovú gramotnosť žiakov aj učiteľov. Získavať nové učebné pomôcky sa školám darilo aj prostredníctvom sponzorov alebo z prostriedkov získaných z projektov. Nedostatkom boli chýbajúce učebnice pre variant B, v niektorých školách absencia nových učebníc pre variant A, používanie veľmi opotrebovaných publikácií z osemdesiatych rokov so zastaraným textom.
- ▶ **Psychohygienické podmienky** boli vo väčšine škôl dodržané, porušovali sa v rozvrhu hodín a prestávok, nezaradením relaxačných prestávok vo vyučovaní, zriedkavejšie zmennosťou vyučovania, vyučovaním v stiesnených podmienkach.

Riadenie

Školy poskytovali vzdelanie aj žiakom s ľažkým a viacnásobným postihnutím, žiakom oslobodeným od povinnosti dochádzať do školy, žiakom s autizmom, chovancom z detského domova, krízového centra a žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia. V rámci diagnostického pobytu umožňovali vyučovanie žiakom ZŠ. Školy so špeciálnopedagogickou poradňou poskytovali ambulantne poradenské služby aj žiakom z okolitých ZŠ.

- ▶ **Strategické plánovanie** vo väčšine škôl reagovalo na súčasné tendencie, niektoré školy predložili menšie projekty ku grantovým úlohám, výchovno-vzdelávacie ciele boli reálne. Operatívne plánovanie úloh nebolo vždy adresné a termínované. Nedostatky boli v prijímaní žiakov do špeciálnej školy, vo formálnej činnosti metodických orgánov, v nezabezpečení odbornosti vyučovania.
- ▶ **Kontrolný systém** bol prevažne dobre rozpracovaný, účinný, so zameraním na všetky oblasti života školy, niekedy formálny, s nesystematickou spätnou väzbou.

Dobrá bola spolupráca s inštitúciami, zriaďovateľmi, podnikateľskými subjektmi, odberateľskými školami. Súčinnosť s rodinou nebola vždy dostatočná, najmä s rodičmi zo sociálne znevýhodneného prostredia. Rady školy boli funkčné ojedinele.

- ▶ Dodržiavanie **učebných plánov** vo všetkých vzdelávacích variantoch a plnenie **učebných osnov** bolo na dobrej úrovni. Pre žiakov s ľažkým a viacnásobným postihnutím sa vypracovali individuálne výchovno-vzdelávacie programy, ktoré sa v praxi dodržiavalí.
- ▶ **Pedagogická dokumentácia** sa väčšinou viedla na dobrej úrovni, dokumentácia žiakov bola úplná. K negatívm patrila chýbajúca rediagnostika žiakov, nesprávne vykonanie opráv zápisov v pedagogickej dokumentácii, neprehľadnosť zápisov v triednych knihách v menších školách s vyučovacím jazykom maďarským, nedostatky v označovaní budovy školy, tried, ročníkov, nesúlad zápisu učiva v triednej knihe s učebnými osnovami.

Silné stránky špeciálnych základných škôl

- ▲ prispôsobenie metód a foriem práce postihnutiu, individuálny prístup k žiakom,
- ▲ bohatá ponuka voľnočasových aktivít,
- ▲ prezentácia prác a aktivít žiakov na verejnosti.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ odbornosť vyučovania,
- ▼ záškoláctvo,
- ▼ absencia telocviční, kabinetov, špeciálnych učební.

Zoznam špeciálnych základných škôl, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

ŠZŠI, Bratislava, Hrdličkova 17
ŠZŠI, Bratislava, Svrčia 6

Žilinský kraj

ZŠI, Martin, Mudroňova 46
ŠZŠI, Ružomberok, M. Tatry
ŠZŠI, Žilina, Hurbanova 36
ŠZŠI, Turzovka, Stred 39

Trnavský kraj

ŠZŠ TP, Trnava, Čajkovského 50
ŠZŠI, Sered', Fándlyho 751
ŠZŠI Senica, Brezová 2

Banskobystrický kraj

ŠZŠ TP, Poltár, Železničná 6
ŠZŠI, Tornaľa, Mierová 143

Trenčiansky kraj

ŠZŠ TP, Handlová, Nám. baníkov 20
ŠZŠI, Nové Mesto n/Váhom, Kollára 3
ŠZŠ, Ilava, Pivovarská 455/62
ŠZŠ, Nová Dubnica, Jilemnického 12/5
ŠZŠ, Bánovce n/Bebravou, Radlinská 1 605
ZŠI pre nehovor., Brezolupy 30

Prešovský kraj

ŠZŠ, Vranov n/T., Štefánika 140
ŠZŠ, Humenné, Třebíčska 16
ŠZŠ, Veľ. Lomnica, Železničiarska 21

Nitriansky kraj

ŠZŠ s VJM, Hurbanovo, Komárňanská 42
ŠZŠ a ŠMŠ, Komárno, Hradná 7
ŠZŠ s VJM, Kolárovo, Remeselnická 2
ŠZŠ, Hurbanovo – Zelený Háj 157
ŠZŠ, Šurany, Nitriansky Hrádok, Topol. 1

Košický kraj

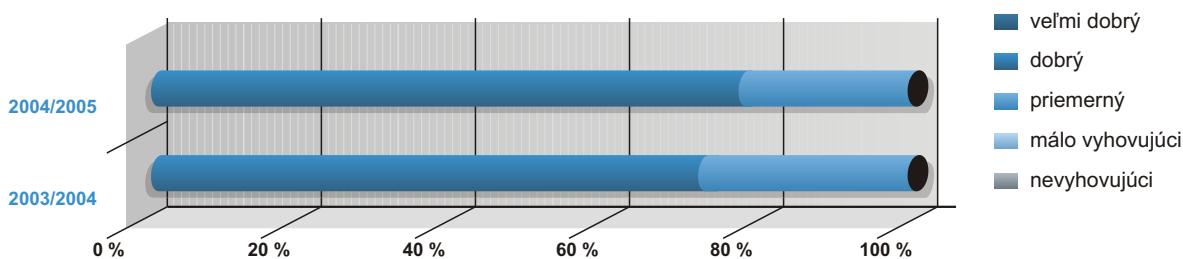
ŠZŠ, Markušovce, Michalská 39

Odborné učilištia

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **10** štátnych odborných učilištiach (OU) pre žiakov s mentálnym postihnutím, z toho v **1** OU pre žiakov s mentálnym i sluchovým postihnutím. **6** škôl bolo internátneho typu, v **1** až s tretinou chovancov s nariadenou ústavnou výchovou. V **1** OU sa nachádzali triedy s vyučovacím jazykom slovenským i maďarským, súčasťou bola elokovaná trieda v inej obci. Výchovno-vzdelávací proces sa kontroloval na **210** vyučovacích hodinách. **8** škôl bolo hodnotených ako dobré, **2** ako priemerné.

Graf 6 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v OU v školskom roku 2004/2005 v porovnaní so školským rokom 2003/2004

Priebeh a výsledky

výchovy a vzdelávania

- ▶ Vo **všeobecnovzdelávacích predmetoch** bola charakteristická dobrá úroveň spolupráce a komunikácie medzi učiteľmi a žiakmi, priaznivá atmosféra vyučovacích hodín a kultivovaný prejav učiteľov. V niektorých školách prevládal tradičný spôsob vyučovania, v iných využívali prvky alternatívnych pedagogík, žiakov viedli k vyjadrovaniu vlastných názorov, volili vhodné formy zadávania úloh a postupné zaťažovanie žiakov. Individuálny prístup k žiakom bol dobrý. Úroveň vedomostí žiakov, samostatnosť, verbálna a grafická komunikácia a praktická aplikácia teoretických poznatkov boli na priemernej úrovni. Nedostatky sa prejavili v organizácii práce, absencii späťnej väzby, názornosti vyučovania a vo voľbe tradičných prostriedkov.
- ▶ V **odborných predmetoch** vo väčšine škôl prevládala efektívnosť činnosti pedagógov a dobrá úroveň nimi vytvorených podmienok vyučovania. Úroveň interakcie, kooperácie a stimulácie bola veľmi dobrá, využívala sa názornosť, spätná väzba, individuálny prístup k žiakom a riešenie úloh primeraných postihnutiu žiakov. Učitelia i žiaci používali odbornú terminológiu. V menšom počte škôl sa vyskytli nedostatky v štruktúre hodiny, v objektívite klasifikácie a nedostatočnej príprave učiteľov na vyučovanie. Pre niektoré vyučovacie predmety chýbali učebnice. Pozornosť a záujem žiakov boli zväčša dobré, reakcie na podnety, emocionálne postoje a schopnosť aplikácie poznatkov v praxi priemerné, rovnako ako ich vedomostná úroveň, zručnosti a schopnosti.
- ▶ V **odbornom výcviku** sa dosiahli najlepšie výsledky. Prax nadväzovala na teoretické vyučovanie, učebné témy boli v súlade s učebnými osnovami, plnil sa vyučovací cieľ, využívali sa medzipredmetové vzťahy. Veľmi dobrá odborná a technická príprava majstrov odbornej výchovy na vyučovanie pozitívne vplývala na rozvoj praktických zručností žiakov. Profesionálny výklad s uplatnením pozitívnej motivácie vyvolal väčší záujem žiakov, na stimuláciu reagovali zreteľne, zažívali vyššiu úspešnosť. Diferencovaným a individuálnym prístupom k žiakom sa zabezpečila realizácia ich činnosti primerane k postihnutiu. Efektivita činnosti, úroveň praktických zručností a kvalita výsledkov praktickej činnosti bola u niektorých žiakov dobrá, u iných sa javila nižšia tvorivosť a samostatnosť, potreba neustáleho vedenia a kontroly.
- ▶ Výsledky výchovy a vyučovania nepriaznivo ovplyvňovala **útekosť, necitlivé správanie niektorých žiakov a záškoláctvo**, ktoré spôsobuje problémy s uplatnením žiakov bez kvalifikácie v ďalšom živote. Príčinou je sociálne znevýhodnené prostredie, z ktorého títo žiaci pochádzajú, zlá ekonomická situácia a nedobrovoľné plnenie 10. roku povinnej školskej dochádzky, po ktorom odchádzajú zo školy na žiadosť rodičov. K výchovným problémom patrilo aj fajčenie a ojedinele páchanie trestných činov.
- ▶ Služby **výchovného poradenstva** rodičom aj žiakom (s dobre vedenou dokumentáciou), systém environmentálnej výchovy, výchovy k manželstvu a rodičovstvu, protidrogová prevencia, tiež spolupráca s inštitúciami pri prevencii a riešení problémov boli dobré. Moderné komunikačné technológie sa stali novým pomocníkom žiakov pri nadväzovaní kontaktov s okolitým svetom. Školskí psychológovia, v jednom OU aj logopédka, poskytovali odborné služby žiakom, pedagógom a rodičom.
- ▶ Odborné učilištia zaradili do svojej ponuky **záujmové krúžky**, uskutočňovali **dni otvorených dverí**, besedy, vychádzky, exkurzie, vydávali časopisy. Zúčastňovali sa na spoločenských a kultúrnych podujatiach, športových súťažiach, špeciálnych olympiádach, celoslovenských a zahraničných súťažiach zručností a odborných vedomostí, výstavách učňovských prác a služieb, na Fóre pedagogiky. Na propagačné účely slúžil ponukový list, vlastná webová stránka, videonahrávky a bohatá fotodokumentácia z významných podujatí. Školy vybavovali objednávkou na zákazku, venovali sa aj charitatívnej činnosti.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odborné učilištia mali priemernú až veľmi dobrú štruktúru pedagogických zborov z hľadiska

- ▶ **kvalifikačných požiadaviek**, odbornosti vyučovania všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov. Najlepšie bola zabezpečená odbornosť praktického vyučovania, najhoršie odbornosť vyučovania všeobecnovzdelávacích predmetov.
- ▶ **Priestorové podmienky** vo väčšine škôl boli celkovo dobré, vyskytovali sa aj školy s málo vyhovujúcim stavom v tejto oblasti. Väčšina škôl mala štandardne zariadené učebne, telocvičnu, potrebné dielne vyhovujúce zavedeným vzdelávacím programom, učiteľskú a žiacku knižnicu, školskú záhradu.
- ▶ **Fond učebníc** pre OU je málo vyhovujúci. Opotrebované učebnice na všeobecnovzdelávacie predmety vydané v roku 1984 – 1987 neboli v súlade s učebnými osnovami, chýbali učebnice občianskej výchovy. Školy nemali učebnice odborných predmetov, pre viaceré učebné odbory neboli ústredne vydané. Čiastočne sa využívali učebnice stredných škôl, pričom text bol žiakom málo zrozumiteľný, časť vyučujúcich vytvárala (v rámci činnosti predmetových komisií alebo individuálne) vlastné učebné texty primerané mentálnej úrovni žiakov. **Učebné pomôcky, didaktická technika** sú zastarané, pracovné náradie a nástroje relatívne vyhovujúce. Materiálne zabezpečenie odborného výcviku bolo v niektorých školách dobré najmä vďaka sponzorskej pomoci viacerých subjektov. Pozitívom bolo zavádzanie a využívanie informačných technológií.
- ▶ **Psychohygienické** podmienky škôl boli dobré.

Riadenie

- ▶ **Koncepcia rozvoja** škôl vychádzala z Koncepcie výchovy a vzdelávania detí so zdravotným postihnutím, z dosiahnutej úrovne výchovy a vzdelávania, z regionálnych podmienok, požiadaviek rodičov, z možnosti uplatnenia na trhu práce. Zavedením nových experimentálnych učebných odborov umožnili žiakom širší výber učebných odborov.
- ▶ **Pedagogické riadenie** bolo vo väčšine škôl efektívne, poradné orgány školy mali delegované právomoci. Pedagógovia boli autormi pedagogických dokumentov, spolupracovali pri tvorbe nových učebných osnov. V niektorých OU sa zistil veľký rozdiel v počte priatých žiakov a žiakov prítomných na vyučovaní – vzniká problém s udržaním tried vyšších ročníkov s nízkym počtom žiakov, zapríčinený predčasnym odchodom žiakov zo školy po ukončení povinnej školskej dochádzky po 1. ročníku OU. V súvislosti s poklesom populácie dochádza k porušovaniu predpisov, aj keď ojedinele. Na jednej strane prijímanie žiakov, ktorí neukončili 9. ročník alebo povinnú školskú dochádzku aj bez mentálneho postihnutia do OU, na druhej strane prijímanie žiakov s mentálnym postihnutím (najmä integrovaných v ZŠ), ktorí nezískali vzdelanie poskytované základnou školou, do SOU.
- ▶ V niektorých školách bola **kontrolná činnosť** plánovaná a funkčná, v časti škôl, sa uskutočňovala v rozpore s vypracovaným plánom, chýbalo uloženie opatrení, následná kontrola a zovšeobecňovanie zistení. Hodnotenie a klasifikácia žiakov boli v súlade s metodickými pokynmi, mali motivujúci charakter.

- Školy spolupracovali so zriaďovateľmi, s poradenskými zariadeniami, s ŠPÚ, s vysokými školami, s MŠ SR, so špeciálnymi základnými školami, s domovom sociálnych služieb. Rodičia boli
- ▶ pravidelne **informovaní** o žiakoch písomne, osobnými konzultáciami na triednych aktívach, ale časť rodičov neprejavila záujem o spoluprácu. Mnohým žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia aj z tohto dôvodu chýbala motivácia na ukončenie školy. Prinosom bola ponuka súkromných firiem realizovať odborný výcvik vo svojich priestoroch. Činnosť rád škôl bola neformálna.

- ▶ Plnenie **učebných osnov** a dodržiavanie **učebných plánov** bolo zväčša na veľmi dobrej úrovni.
- ▶ **Pedagogická dokumentácia** sa väčšinou viedla primerane, v zápisoch, zápisniciach, používaní tlačív a v názve na pečiatke školy sa vyskytli formálne nedostatky. Vedenia škôl a pedagógovia sa dobre orientovali vo všeobecne záväzných a školských predpisoch, v praxi ich uplatňovali s menšími nedostatkami.

Silné stránky odborných učilišť'

- ▲ diferenciácia a individuálny prístup k žiakom,
- ▲ spolupráca so súkromným sektorm pri realizácii odborného výcviku,
- ▲ významné aktivity škôl.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ dochádzka žiakov do školy, najmä v čase teoretického vyučovania,
- ▼ odchod z OU po splnení povinnej školskej dochádzky,
- ▼ obmedzená možnosť výberu učebných odborov,
- ▼ uplatnenie absolventov na trhu práce.

Zoznam odborných učilišť, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Bratislavský kraj

Bratislava, Kocelova 27
Bratislava, Švabinského 7

Banskobystrický kraj

OUI, Valašská, Švermova 1
OUI, B. Bystrica, Moskovská 17
Želovce, Gottwaldova 70

Nitriansky kraj

OUI, Šahy, Kapitulská 15
OUI, N. Ves nad Žitavou, Hviezda 68

Prešovský kraj

Spišský Štiavnik, Kaštieľ 470/3

Žilinský kraj

Kysucké Nové Mesto

Košický kraj

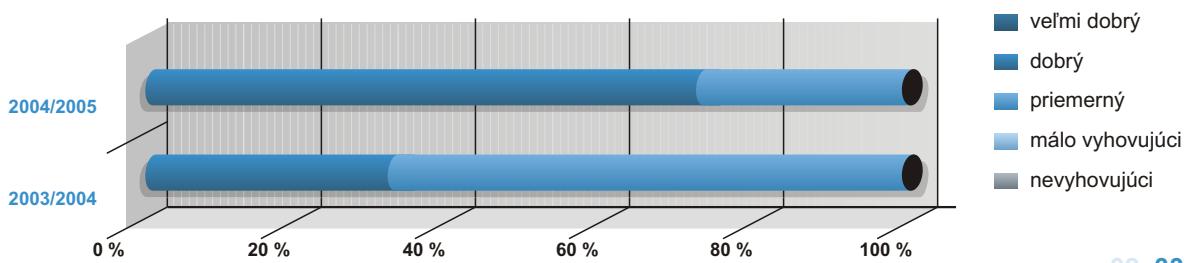
Michalovce, Školská 12

Základné umelecké školy

V základných umeleckých školách sa vykonalo 15 komplexných inšpekcii, z toho v mestských základných umeleckých školách 13, vo vidieckych 2 inšpekcie. Všetky kontrolované školy boli štátne, s vyučovacím jazykom slovenským. Na výkone inšpekcii sa podieľali 4 inšpektorovi a 26 odborníkov z praxe. Vykonalo sa 422 hospitácií, z toho v hudobnom odbore (330), výtvarnom (42), tanečnom (30) a literárno-dramatickom odbore (20). Celkovo bolo 11 škôl hodnotených ako dobré, 4 školy ako priemerné.

Graf 7 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v ZUŠ v školskom roku 2004/2005 v porovnaní so školským rokom 2003/2004

Priebeh a výsledky

výchovy a vzdelávania

Vo výchovno-vzdelávacom procese prevláda dobrá interakcia a komunikácia. Poziívna atmosféra v triedach, veľmi dobré sociálne

- ▶ vzťahy s primeranou emotívnu väzbou umožňujú žiakom bez zábran prejavovať svoje pocity, názory a predstavy. Zvolené **formy a metódy práce** podporujú predstavivosť, tvorivosť a fantáziu žiakov. Pedagogické majstrovstvo učiteľov, voľba adekvátnych vyučovacích metód a foriem sa odraža v dosiahnutej úrovni vzdelávacích výsledkov.

Uplatňovaním moderných aspektov hudobnej pedagogiky vedú učitelia žiakov k využívaniu zvukovej predstavy, rozvíjajú ich pamäť a tým aj istotu pri interpretácii skladieb. Atraktívnosť tém, bohatosť obsahu vyučovania a rešpektovanie profilácie žiakov podporuje ich záujem o výtvarnú tvorbu, rozvíja kreativitu, fantáziu, schopnosť samostatne reagovať na podnety a tvorivo operovať s výtvarnými výrazovými prostriedkami.

- Stabilizuje sa výučba moderného tanca. Rôzne smery tohto tanečného umenia sa tvorivo využívajú a prispôsobujú danostiam žiakov. Výučba techniky klasického tanca je chápana ako doplnková a informatívna disciplína rozširujúca rozhľad žiakov v oblasti tanečného umenia. Verejnosťou je vysoko hodnotená činnosť učiteľiek v úlohe choreografiek. Verejné vystúpenia, často aj celovečerné programy, sú na vysokej umeleckej úrovni. Počas kolektívneho i individuálneho vyučovania sa u žiakov rozvíja talent, pohybové i rečové schopnosti. Pozitívom
- ▶ v **hudobnom odbore** je účinkovanie žiakov v komorných telesách a súboroch. Kvalitatívne najlepšia sa javí práca vo **výtvarnom odbore**. Vysokú úroveň majú **tanečné choreografie** vyznačujúce sa nápaditosťou, dobrým výberom hudby a celkovým dobrým predvedením.
  - ▶ Dominujúcou aktivitou **literárno-dramatického odboru** je dramatická hra. Menej pozornosti sa venuje tvorivej improvizácii a výrazu v pohybovom prejave. Nedostatky sa prejavili najmä u učiteľov využívajúcich prevažne klasické metódy a formy práce.

Úroveň vedomostí a zručností žiakov je priemerná. Najväčšie nedostatky sú vo využívaní výrazových prostriedkov, v používaní odbornej terminológie a aplikácii teoretických poznatkov. Dobrá je úroveň práce súborov a rôznych komorných zoskupení. Kvalita učenia a dosiahnuté vzdelávacie výsledky v hudobnom odbore sú na priemernej úrovni. V nižších ročníkoch žiaci pracujú spontánne, so záujmom, vo vyšších ročníkoch dokážu tvorivo a originálne narábať s výtvarnými výrazovými prostriedkami.

- ▶ Dosiahnuté vzdelávacie výsledky v **tanečnom odbore** sú dobré, negatívom v niektorých školách je úbytok žiakov vo vyšších ročníkoch, pokrytie hodín korepetíciami a možnosť prezentovať sa na súťažiach.

Žiaci prípravného štúdia osvojovaním základných pravidiel dramatickej hry vcelku dobre využívajú vlastné pohybové dispozície, rytmus, reč, aktívne sa zapájajú do kolektívnej tvorivej činnosti. Zvolené témy v predmetoch podnecujú u žiakov spontánosť, činorodosť, rozvíjajú všetky zložky ich osobnosti. Starší žiaci dokážu v rozličných výrazových variáciách zvládnuť a umelecky skoordinovať pohyb tela, rečové výrazové prvky a spoluprácu s partnerom v priestore. Dobre zvládajú aj improvizáciu. Vzdelávacie výsledky žiakov v literárno-dramatickom odbore sú v hornom pásmi priemeru.

Základné umelecké školy pozitívne vplývajú na orientáciu detí v ľudských i spoločenských hodnotách. Využívaním prvkov regionálnej kultúry vo výchovno-vzdelávacom procese spoznávajú žiaci národné tradície, krásu a duchovné bohatstvo našich predkov. Školy ponúkajú široké spektrum aktivít, ktorými žiaci cielene vypĺňajú svoj voľný čas, čím sa výrazne eliminuje vznik spoločensky nežiaducich javov. Svojimi aktivitami sa významne podieľajú na rozvoji miestnej kultúry. Hodnotné je účinkovanie malých komorných zoskupení učiteľov pri rôznych príležitostach.

Podmienky výchovy a vzdelávania

V porovnaní so školským rokom 2003/2004 sa mierne znížila **kvalifikovanosť učiteľov** a odbornosť vyučovania. Vysoká neodbornosť

- ▶ vyučovania v niektorých školách je dôsledkom prispôsobenia sa školy záujmom verejnosti o vyučovanie v oddeleniach, na ktoré nemá škola kvalifikovaných učiteľov. Súčasné financovanie sa negatívne prejavilo v niektorých školách znižovaním stavu učiteľov na úkor dodržiavania učebných plánov.
- ▶ Kontrolované školy sídlia v **budovách**, ktorých vlastníkmi sú zriaďovatelia. Triedy a ďalšie využívané priestory sú udržiavané na dobrej estetickej úrovni. Nevyhovujúca je akustická úprava niektorých tried, triedy sú malé na kolektívne vyučovanie, vysoká je prašnosť prenikajúca z vonkajšieho prostredia.
- ▶ **Materiálno-technické vybavenie** je priemerné, celkovo ale zaostáva za štandardom. Pozitívom je zlepšujúca sa situácia vo vybavení výpočtovou technikou a jej využívaní vo výchovno-vzdelávacom procese. Hudobné nástroje, didaktická technika a ďalšie učebné pomôcky sú zastarané, nedostatok finančných prostriedkov neumožňuje ich obnovu a modernizáciu. V školách chýbajú učebnice na hudobnú náuku a komplex hudobných ukážok v nadväznosti na učebné texty.
- ▶ **Psychohygienické podmienky** sú prevažne dobré, zodpovedajú potrebám žiakov. Štruktúru vyučovacích hodín a prestávok ovplyvňuje nedostatočná sieť verejnej hromadnej dopravy, na ktorú je odkázaná viac ako 1/3 dochádzajúcich žiakov.

Riadenie

- ▶ **Koncepčné zámery** škôl sa orientujú skôr na vonkajšie podnety a požiadavky, menej rešpektujú vnútorné, najmä personálne podmienky. Evidentná je tendencia prispôsobovania sa požiadavkám rodičov na zriadenie učebných odborov, resp. oddelení v hudobnom odbore bez primeraného personálneho zabezpečenia, čo sa negatívne prejavuje v nízkej odbornosti vyučovania. Zlepšilo sa **strategické plánovanie**. Kvalitu odborného a pedagogického riadenia znižujú nedostatky v rozhodovaní riaditeľov.
- ▶ Kvalita **vnútornej školskej kontroly** je priemerná, v praxi prevažuje administratívna kontrola celkového chodu školy nad kontrolou kvality a priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu, ktorý sa hodnotí väčšinou na základe výkonov žiakov pri verejnej prezentácii.
- ▶ **Informačný systém** je dostatočne efektívny, nižšiu úroveň má vnútorná komunikácia.
- ▶ V dodržiavaní **učebných plánov** sa vyskytujú nedostatky (krátenie časových dotácií, neprideľovanie komornej a štvorručnej hry, korepetície), ktoré sú dôsledkom úsporných opatrení.
- ▶ Úroveň plnenia **učebných osnov** je rôzna, závisí od pedagogického majstrovstva učiteľov a stupňa nadania žiakov. Školy ponúkajú vzdelávacie aktivity i pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, čo verejnosť využíva len sporadicky. Žiakom nadaným sa venuje mimoriadna pozornosť, postupujú podľa upravených učebných osnov a sú zaradení do rozšírenej formy štúdia.
- ▶ Nedostatky vo vedení **pedagogickej dokumentácie** úzko súvisia s nedostatočnou orientáciou učiteľov vo všeobecne záväzných a školských predpisoch.

Silné stránky základných umeleckých škôl

- ▲ rozvoj osobnosti žiakov,
- ▲ podiel ZUŠ na kultúrnom živote v mestách a obciach a pôsobenie súborov a komorných zoskupení,
- ▲ pozitívny vplyv vzdelávania v ZUŠ na cieľavedomé využívanie voľného času detí najmä v súvislosti s prevenciou spoločensky nežiaducich javov,

- ▲ využívanie prvkov regionálnej kultúry vo výchovno-vzdelávacom procese,
- ▲ snaha riaditeľov i pedagogických kolektívov etablovať sa v nových ekonomických podmienkach, hľadanie účinných spôsobov na riešenie ekonomických problémov.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ odborné a pedagogické riadenie s dôrazom na vykonávanie evalvácie podporujúcej kvalitu,
- ▼ dodržiavanie učebných plánov a učebných osnov v spojení s financovaním ZUŠ niektorými zriaďovateľmi,
- ▼ realizácia vzdelávacích aktivít zahrnujúcich aj projekty na ďalšie vzdelávanie učiteľov základných umeleckých škôl,
- ▼ reedícia učebníc hudobnej náuky a zabezpečenie CD s nahrávkami hudobných ukážok v nadväznosti na preberané učivo v učebničiach.

Zoznam základných umeleckých škôl, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia

Trnavský kraj

Skalica, Kráľovská 16
Galanta, Hlavná 1007
Trnava, Hollého 8
Gabčíkovo, Hlavná 1042
Trnava, Štefánikova 2

Banskobystrický kraj

Tisovec, Francisciho 803
Hnušťa, Nábrežie Rimavy 457
Helpa, Partizánska 362/38
Žiar n/Hr., Cyrila a Metoda 22
B. Bystrica, Štefánikovo nábrežie 6

Trenčiansky kraj

Bojnice, Sládkovičova 12

Prešovský kraj

Prešov, Baštová 23

Nitriansky kraj

Tlmače, Stará 31

Košický kraj

Spišská Nová Ves, Fabiniho 1

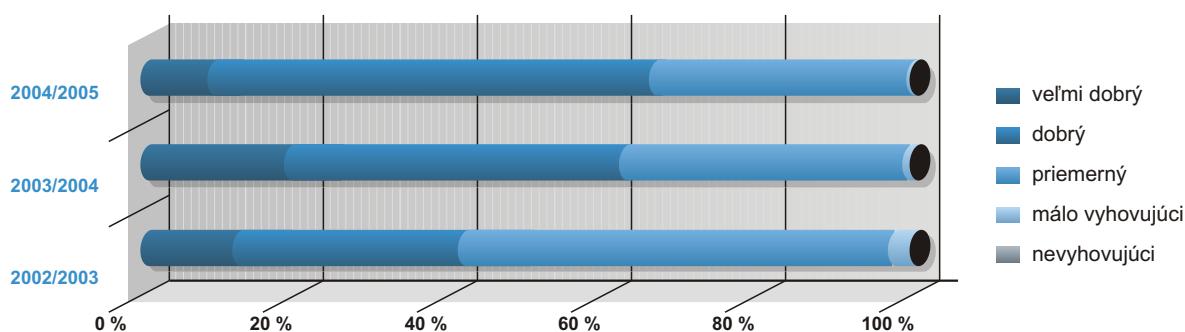
Žilinský kraj

Dolný Kubín, Matúškova 1635

V materských školách sa vykonalo 202 komplexných inšpekcíí, z toho v mestských materských školách (ďalej MŠ) 48, vo vidieckych 154 inšpekcíí. Z celkového počtu kontrolovaných MŠ bola 1 súkromná, 6 cirkevných, 9 s výchovným jazykom slovenským a maďarským, 18 s výchovným jazykom maďarským a 1 s výchovným jazykom ukrajinským. Vykonalo sa 987 hospitácií na výchovných zložkách rozvíjanie poznania, matematické predstavy, jazyková výchova, telesná výchova a výtvarná výchova. Celkove bolo 19 MŠ hodnotených ako veľmi dobré , 119 dobré, 63 priemerné, 1 nevyhovujúca.

Graf 8 Grafické znázornenie celkového hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania v MŠ v školskom roku 2004/2005 v porovnaní so školskými rokmi 2003/2004 a 2002/2003

Priebeh a výsledky plnení výchovy a vzdelávania

- Pedagogické pôsobenie učiteľiek pri integrovanom **plnení obsahu výchovy a vzdelávania** a dobre zabezpečená spätná väzba majú priaznivý vplyv na utváranie trvalých poznatkov detí. Vhodná štylizácia otvorených otázok a rečový prejav učiteľiek stimuluje a podnecuje samostatnosť a rečovú aktivitu detí.

► Systematicky je rozvíjaná **praktická aplikácia osvojených vedomostí a zručností**, cielene sa podporuje tvorivý potenciál detí. Vo väčšine kontrolovaných škôl sa grafomotorické zručnosti rozvíjajú plánovane, prípravné cvičenia sa zaraďujú systematicky. Nedostatočne systematický je rozvoj grafomotorických zručností od 3 rokov. Rozvoj zrakovo-motorickej koordinácie a zručnosti smeruje k dobrému osvojeniu základných návykov a zručností potrebných na neskorší nácvik písania.

Premyslenou prípravou, vhodnou organizáciou prostredia, využívaním účelných, netradičných aj svojpomocne zhotovených pomôcok, striedaním pasívneho a aktívneho prijímania

► poznatkov s prevahou tvorivej činnosti sa rozvíjajú **matematické predstavy** detí. Pretrvávajúce dominantné postavenie niektorých učiteľiek, nedostatočné využívanie progresívnych metód a foriem práce znižuje možnosť detí podieľať sa na riadení a hodnotení činností, preceňovanie alebo podceňovanie detí (najmä vo vekovo heterogénnych triedach) je príčinou straty záujmu až nezáujmu o riadenú činnosť a o nové poznatky. Pretrváva nízky podiel zaraďovania problémových úloh, riešenia hlavolamov a hádaniek, využívania logických metód, nejednoznačnosť a nezrozumiteľnosť zadávaných úloh ako aj predimenzovanie požiadaviek.

► Nedostatky sú v **štruktúre ranných cvičení**, uplatňovaní diferencovaného prístupu a precvičení prirodzených a zdravotných cvikov. Vyskytujú sa nesprávne alebo úplne chýbajúce praktické ukážky, zlý pohybový vzor učiteľiek, nedostatočne sa využíva náradie, náčinie. Vyskytlo sa aj nevykonávanie výchovno-vzdelávacej činnosti v schválenom výchovnom jazyku.

► Deti majú **záujem o učenie**, aktívne sa zapájajú do osvojovania poznatkov a zručností, ich poznatkový systém je rozvinutý aj nad rámec plneného Programu výchovy a vzdelávania. Schopnosť samostatne riešiť problémové úlohy a aplikovať poznatky v zmenených situáciách je viditeľná najmä pri práci s pracovnými listami. Väčšina 5 – 6-ročných detí má dobre rozvinutú pozornosť, presnosť, schopnosť systematicky pracovať, tvorivé a logické myšlenie a sebadôveru.

- ▶ Bohatá **slovná zásoba** väčšiny detí sa prejavuje v plynulom vyjadrovaní vlastných zážitkov. V spontánnej komunikácii sa deti vyjadrujú súvislo, jazykovo správne a zrozumiteľne, menej aktívne sú v riadených činnostiach. Majú osvojené základy rannej gramotnosti a propedeutiky čítania. V triedach s výchovným jazykom slovenským v dvojjazyčnom prostredí je úroveň komunikatívnych zručností nižšia. Málo vyhovujúca je úroveň komunikácie detí z niektorých rómskych osád.
- ▶ Úroveň **pohybových schopností** väčšiny detí je dobrá. Úroveň **výtvarného vyjadrovania** je dobrá, výrazne závisí od dĺžky a pravidelnosti dochádzky detí do MŠ. V dôsledku nepravidelnej dochádzky je úroveň osvojených poznatkov, zručností a návykov niektorých detí nízka, sú nezrelé a nepripravené na plnenie povinnej školskej dochádzky.
- ▶ **Osobnosť detí** sa rozvíja integráciou prosociálneho výchovného štýlu do všetkých činností počas dňa. Uvoľneným priebehom denných činností sa odstraňujú stresové situácie a podporuje pozitívna klíma. Ojedinele sú sociálne vzťahy narušené nevhodnými zásahmi do organizačnej štruktúry školy (spájanie tried). Niektoré deti sú ustráchané, utiahnuté, majú nízke sebavedomie a podriaďujú sa deťom a učiteľkám bez prejavenia vlastného postoja a názoru.
- ▶ **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** sa vykonávajú s dôrazom na deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Pomerne rozsiahla je **krúžková činnosť**, ale mnohé MŠ nedostatočne využívajú svoj odborný potenciál a krúžky vedú externí lektori. V aktivitách zameraných na upevňovanie spolupatričnosti a tradícii školy dominuje originálnosť a kreativita.

Podmienky výchovy a vzdelávania

- ▶ V MŠ je takmer 95 % **kvalifikovanosť a odbornosť**. Zriaďovatelia zasahujú do organizácie práce, obmedzujú plynulosť prevádzky skracovaním pracovných úväzkov pedagogickým zamestnankyniam, pričom nerešpektujú platnú legislatívu. Zvýšil sa počet učiteľiek aj riaditeľiek bez spĺňania podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti, čo má negatívny vplyv na kvalitu výchovno-vzdelávacej činnosti i celkovú klímu škôl.
- ▶ Dobré **priestorové podmienky** sú zabezpečené predovšetkým v MŠ umiestnených v typizovaných budovách. Technický stav priestorov sa zhoršuje. Kvôli nedostatku finančných prostriedkov sú niektoré MŠ premiestňované do menších zadaptovaných priestorov. Takmer v polovici škôl sa zistila nevyhovujúca úroveň vybavenia exteriérov detským záhradným náradím.
- ▶ **Materiálno-technické vybavenie** vo vzťahu k množstvu pomôcok je priemerné, z hľadiska aktuálnosti nedostatočné. Lepšie možnosti využitia didaktickej a výpočtovej techniky majú MŠ v spojených subjektoch ZŠ s MŠ. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa zlepšila aktuálnosť učiteľských knižníčkov.
- ▶ **Psychohygienické podmienky** sa zhoršili spájaním tried v ranných hráčach, počas odpočinku a odludňajšej činnosti. Negatívnym javom je zanedbávanie každodenného pobytu vonku, jeho neodôvodnené skracovanie, vynechávanie a nedôsledné rozvíjanie a upevňovanie stravovacích a hygienických návykov ako aj formálna realizácia pitného režimu.

Riadenie materských škôl

- ▶ Vytýčené **koncepčné zámery** sú prevažne reálne, zohľadňujú regionálne podmienky, tradície, požiadavky rodičov, čiastočne aj dosiahnutú úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti. V mnohých kontrolovaných školách chýba prepojenie koncepčných zámerov s dlhodobými úlohami, čo znižuje kvalitu ich plnenia. Zvyšuje sa podiel rodičov a verejnosti na realizácii zámerov školy. Dlhodobo pretrvávajúcim nedostatkom je nízka úroveň **autoevalvácie**. Takmer v polovici kontrolovaných škôl majú pedagogické porady len organizačný a informatívny charakter.

- ▶ Podpora **odborného a profesionálneho rastu učiteľiek** je prevažne dobrá. Vo viacerých MŠ neformálne pracujú interné metodické združenia, ktoré napomáhajú výmene odborných skúseností, overovaniu netradičných metód a foriem práce. Školy stále čakajú na centrálné usmerňovanie, nie sú schopné využiť vlastné zdroje na rozvoj. Príčinou uvedených nedostatkov je v mnohých prípadoch aj neabsolvovanie prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov (resp. nízka miera aplikácie poznatkov z absolvovaného vzdelávania v riadiacej praxi) a alibizmus v riadení a rozhodovaní.
- ▶ **Vnútorná školská kontrola** sa vykonáva skôr formálne, opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov sa ukladajú minimálne. Častou príčinou negatívnych zistení je vyhýbanie sa otvorenej komunikácií a konštruktívnej kritike, ale aj nezáujem či neschopnosť riaditeľiek analyzovať pozorovanú činnosť.
- ▶ Systém **odovzdávania informácií** s dobre zabezpečenou spätnou väzbou funguje takmer v každej MŠ. Činnosť rád škôl je väčšinou formálna, málo prispieva k zvyšovaniu kvality výchovy a vzdelávania.
- ▶ Pri **plánovaní výchovno-vzdelávacej činnosti** sa vo všetkých kontrolovaných školách vychádza z Programu výchovy a vzdelávania. Dlhodobo pretrvávajúcim nedostatkom je málo tvorivá práca učiteľiek s ním. Nedostatky sú v pravidelnosti striedania tematických celkov a kategórií. Dôvodom negatívnych zistení je nedostatočná kontrolná činnosť ako aj neprofesionálny prístup učiteľiek. Pretrvávajúcim javom je vyššia kvalita realizácie výchovno-vzdelávacej činnosti ako kvalita plánovania.
- ▶ Materské školy uplatňujú príslušné **druhy dokumentácie** v zmysle legislatívy. Nedostatkom je vedenie dokumentácie na iných tlačivách než schválených ministerstvom a v niektorých školách s výchovným jazykom maďarským vedenie dokumentácie len jednojazyčne. Platná legislatíva sa porušuje najčastejšie pri prijímaní detí a pri spracovaní vnútorných poriadkov. **Porušovanie legislatívy** je aj dôsledkom zasahovania zriaďovateľov do kompetencií riaditeľiek. Nedostatky sú aj v názvoch škôl a označení budov.

Silné stránky materských škôl

- ▲ vysoká kvalifikovanosť a odbornosť učiteľiek, ich záujem o odborný rast,
- ▲ úroveň vedomostí, zručností, schopností a návykov detí vo vzťahu k obsahu výchovy a vzdelávania,
- ▲ plnenie Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách,
- ▲ zapájanie materských škôl do kultúrneho života obcí a miest,
- ▲ aktivity riaditeľiek a učiteľiek pri presadzovaní spoločenskej potreby predškolskej výchovy a dobrá prezentácia práce a výsledkov detí.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- ▼ plánovanie a realizácia výchovno-vzdelávacej činnosti najmä vo vzťahu k deťom vo vekovo heterogénnych triedach a vo vzťahu k 2 – 3-ročným deťom,
- ▼ uplatňovanie princípu aktivity detí, stimulovanie rozvoja tvorivosti, uplatňovanie progresívnych, inovačných metód a foriem vo výchovno-vzdelávacej činnosti s cieľom rozvíjať kľúčové kompetencie detí, vytváranie priestoru na hodnotenie a podporovanie sebahodnotenia detí,
- ▼ vykonávanie cieľavedomej autoevalvácie zameranej na celkovú činnosť,
- ▼ zachovávanie vhodných priestorových a materiálno-technických podmienok na plnohodnotnú výchovno-vzdelávaciu činnosť,
- ▼ metodická, legislatívna, informačno-komunikačná činnosť zo strany zriaďovateľov a vzdelávacích inštitúcií.

Zoznam materských škôl, v ktorých sa v školskom roku 2004/2005 vykonala komplexná inšpekcia**Bratislavský kraj**

Hrubý Šúr, Hlavná 20
Blatné, Antona Vosátkova 2
Kaplná 174
Most pri Bratislave, Ul.29.aug. 384
ZŠ s MŠ, Čataj, Hlavná 111

Bratislava, Linzbothova 18
Šenkvice, Horná 11
Dubová, Hlavná 22
CMŠ Bethlehem, Svätý Jur, Dr. Kautza 4

CMŠ M. Mazzarellovej, Bratislava,
Lachova 33
Stupava, Janka Kráľa 1592/1
Bratislava, Borská 4
Bratislava, Štvrtnerova 1

Trnavský kraj

MŠ s VJM, Baka 352
Brodské, Školská 919
MŠ s VJS/VJM, Galanta, Česká 1453
MŠ s VJM, Hubice, Hlavná 37
ZŠ s MŠ, Dolné Dubové
ZŠ s MŠ, Dolná Krupá
MŠ s VJM, Dolné Saliby, Veterná 2
MŠ s VJS/VJM, Lehnice

ZŠ s MŠ, Plavecký Peter
ŠZM, Piešťany, MŠ Staničná 2
Radošovce 70
Ratnovce 151
ZŠ s MŠ, Ružindol
Sekule
Senica, L. Novomeského 1209/2
Smrdák 34

MŠ s VJS/VJM, D. Streda, Komenského 357/2
MŠ s VJS/VJM, D. Streda, Nám. SNP 187
ZŠ s MŠ, Šúrovce, Školská 3
Trnava, Beethovenova 16
MŠ s VJM, Veľ. Dvorníky, Hlavná 101
MŠ s VJS/VJM, Veľký Meder,
B. Bartóka 495/18

Trenčiansky kraj

Tužina 361
Poruba 354
Nedanovce 132
ZŠ s MŠ, Chrenovec Brusno 47
ZŠ s MŠ, Ráztočno, Komenského 428/43
Veľká Čausa 105

Bukovec 67
Stará Myjava 141
Veľké Hoste 173
ZŠ s MŠ, Horná Poruba 84
Horná Súča – Vlčí Vrch 75
Motešice, Školská 221

Nedašovce 185
Jablonka 1
Kostolné 103
Košariská 78
Brestovec 147
ZŠ s MŠ, Skalka nad Váhom I/123

Nitriansky kraj

MŠ s VJN, Šahy, P. O. Hviezdoslava 32
Levice, T. Vansovej 2
Tlmače, Nová 2
MŠ s VJN, Šalov 58
Podlužany, 232
MŠ s VJN, Malé Ludince 8
MŠ s VJN, Tvrdošovce, Hlboká 19
Slepčany, Školská 232
Čaka 364
MŠ s VJN, Lontov 40
Levice, Okružná 23
ZŠ s MŠ, Jatov 189
Trávnicka 68

Šaľa, Nešporova 19
Bajč 251
Hurbanovo, Nový diel 50
Kameničná, Priateľstvo 662
Komárno, Mieru 16
CZŠ s MŠ s VJN, Komárno, Palatínska
Nesvadly, Hurbanova 2
MŠ s VJN, Tešedíkovo, Budúcnosť
ZŠ s MŠ, Červený Hrádok
Nemčice, Školská 351
ZŠ s MŠ, Urmince
CMŠ, Nitra, sv. Gorazda, Dlhá
Tešedíkovo, Budúcnosť

Lovce 45
Tajná 1
Oponice 125
Cabaj – Cápor, Cabaj 560
Cabaj – Cápor, Cápor 1274
ZŠ s MŠ, Žemberovce, Osloboditeľov
ZŠ s MŠ s VJN, Ipeľský Sokolec
Tekovský Hrádok, 124
Bory 59
Kostoľany pod Tribečom
Nitrica, Golianova

Žilinský kraj

Turčianska Štiavnička 290
Turčianske Jaseno
Sklené 389
Žilina, Puškinova 2165/3
Žilina – Bytčica, Pažite
Žilina, Predmestská 57
Valaská Dubová 137
Liptovské Slatie – Vyšný 986
ZŠ s MŠ, Liptovská Kokava 354

Veterná Poruba 36
Vavrišovo 4
Ružomberok, Ul. A. Bernoláka
Ružomberok, Hrbolová 6
ZŠ s MŠ, Kolárovice
Krasňany
Žilina, V. Javorku
Žilina, Ul. Hviezdoslavova
Kysucké N. Mesto, Bud. Lehota 31

Žilina, Ul. Študentská 15/3
Lietavská Lúčka
Oravský Biely Potok 37
ZŠ s MŠ, Oravská Polhora 130
Zázrivá, Stred 172
ZŠ s MŠ, Klin 325
Žaškov 474
Veličná 123
ZŠ s MŠ, Breza 314

Banskobystrický kraj

Predná Hora 475
ZŠ s MŠ, Abovce
Klokoč
Čabradský Vrbovok
Muránska Dlhá Lúka 161
Dubovec
Gortva
Vígľašská Huta - Kalinka 13
Mokrá Lúka 120
Hiadeľ 74

Hajnáčka
Veľké Pole 105
Litava
ZŠ s MŠ, Badín, Tajovského 2
Chanava
ZŠ s MŠ, Podkonice 284
Nová Baňa, Kolibská cesta 230
Kružno č. 25
Radnovce
Nová Baňa, Štúrova 47

Rumince
Obeckov č. 165
ZŠ s MŠ, Dolná Strehová
Turová č. 70
Staré Hory 334
Veľký Blh, Kúpeľná 151
Lovičica – Trubín
Riečka 33

Prešovský kraj

CZŠ s MŠ, Kurimany 76
Kolovce 51
Lieskovec 123
ZŠ s MŠ, Rožkovany 190
Hozelec, Športová 156
Vranov n/Topľou, Vajanského 641
CMŠ, Fintice 210
Bardejov, Kukorelliho 47
ZŠ s MŠ, Kolonica 121
Prešov, Smetanova 2

Kravany, Sv. Alžbety 140
Haniska, Krompašská 16
ZŠ s MŠ, Vyšné Ružbachy 330
Lomné 73
Udavské 333
Brezovička 62
ZŠ s MŠ, Jurské 20
Višlava 61
Hermanovce n/Topľou 116
Merník 160

Kručov 61
Tvarožná 20
Radatice 210
Jasenovce 9
Cernina 29
Stará Ľubovňa, Tatranská 21
Jakubová Voľa 52
ZŠ s MŠ, Šuňava, SNP 469
Kružlová 101
Chlmec 132

Košický kraj

Jasov 62
Geča 12
SMS, Sečovce, Jarná 20
Plešivec, Českej armády 54
Košice, Park mládeže 4
Košice – Čahánovce, Repná 4
Košice, Muškátová 7
Poruba p/Vihorlatom 172
Miškovecká 20, Košice

Oreské 31
ZŠ s MŠ, Bežovce č. 90
Sobrance, Gagarinova 916/2A
Budkovce 119
Michalovce, Školská 5
Hriadky 42
Veľké Kapušany, Hviezdoslava 12
Margecany, Školská 2
Kaľava 64

Hnilčík
Gyňov
Veľký Folkmar
Dargov
Družstevná pri Hornáde, Tepličany
Košice, Zupkova 37
Jasov 529
Košice, Čordákova 17
ZŠ s MŠ, Vlachovo, SNP 239

Závery z úloh so zvýšenou pozornosťou

V priebehu školského roka sa v jednotlivých školách a školských zariadeniach ako súčasť komplexných inšpekcí sledovali aj úlohy so zvýšenou pozornosťou, ktoré sa do plánu inšpekčnej činnosti zaradili na podnet Ministerstva školstva SR a Štátneho inštitútu odborného vzdelávania. Výsledky zistení sú spracované podľa jednotlivých úloh, nedelia sa podľa jednotlivých druhov škôl a školských zariadení, lebo niektoré sa sledovali aj vo viacerých druhoch škôl a školských zriadení.

Výskyt šikanovania

V spolupráci Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a Štátnej školskej inšpekcie sa uskutočnil prieskum šikanovania v 51 základných školách, 6 stredných odborných školách, 7 združených stredných školách, 13 stredných odborných učilištiach v SR. Súčasťou prieskumu šikanovania bol dotazník pre žiakov 6. a 8. ročníka ZŠ, 1. a 3. ročníka stredných škôl a riadený rozhovor s riaditeľom školy.

- ▶ Z prieskumu vyplýva, že **šikanovanie** je v školách **aktuálnym a zhoršujúcim sa problémom**. Verbálna agresia sa stáva súčasťou bežnej komunikácie žiakov. Prejavy fyzickej agresie a nútenie do nedobrovoľnej činnosti sú zastúpené najmä v ZŠ, SOU a ZSS. Najviac svedkov šikanovania a obetí šikanovania je v ZŠ a SOU. **Najdôveryhodnejšími osobami** pre žiakov ZŠ, ktorým by sa zdôverili so šikanovaním sú kamarát, rodič a triedny učiteľ. U žiakov stredných škôl je to kamarát. Učiteľ je zastúpený len v malej miere. Odpovede žiakov SOU, že so šikanovaním sa nezdôverili nikomu (17 %) svedčia o nevytvorených partnerských vzťahoch učiteľ – žiak v tomto druhu strednej školy. Miesto, kde sa najčastejšie odohráva šikanovanie je trieda. Počas vyučovacích hodín agresori ubližujú obetiam neverbálne, rôznymi ponižujúcimi gestami, alebo verbálne nadávkami a posmeškami. Druhým najčastejším miestom šikanovania sú sociálne zariadenia. Rizikovými miestami sú aj mimoškolské priestory, kde však učitelia nemajú priamy dosah kontroly. Vysoké percento žiakov všetkých druhov škôl si myslí, že riešením problému šikanovania je vylúčenie šikanujúceho zo školy a povedať o šikanovaní dospelej osobe. Chlapci sú v hodnotení opatrení proti šikanovaniu pesimistickejší ako dievčatá, myslia si, že sa nedá robiť nič. V strednej škole si dievčatá na rozdiel od chlapcov myslia, že o šikanovaní by sa mal povedať dospelej osobe a problém by sa mal riešiť na vyučovaní.
- ▶ Súčasťou prieskumu šikanovania bol aj **riadený rozhovor s riaditeľmi škôl**. Na otázku, či šikanovanie patrí medzi problémy, ktoré riešia, odpovedalo 66,23 % riaditeľov niekedy, 29,87 % nie a 3,90 % áno. Až 88,31 % riaditeľov si myslí, že súčasná situácia z hľadiska šikanovania je v škole stabilná, 9,09 % že sa zhoršuje a 12,99 % že sa zlepšuje. Väčšina riaditeľov z obavy zo zlého hodnotenia svojej školy nepripúšťa možnosť zhoršovania situácie v oblasti šikanovania. Vyššie percento riaditeľov ZŠ ako SŠ pripúšťa možnosť zhoršovania situácie. Na otázku, či v škole existuje osoba, ktorej sa žiaci môžu zdôveriť s problémom šikanovania, označili poradie: výchovný poradca, triedny učiteľ, riaditeľ školy. V odpovediach žiakov sa výchovný poradca nevyskytol ani

1 raz a riaditeľ len u približne 3 % žiakov. Na otázky akým spôsobom predchádzajú problémom šikanovania a v čom vidia možnosť zlepšenia situácie v oblasti prevencie šikanovania v ich škole volili riaditelia najčastejšie posilnenie dozoru, sprísnenie pravidiel v školskom poriadku, prevenciu, spoluprácu s katechétom, pedagogicko-psychologickou poradňou, žiackym parlamentom, školským psychológom a pod.

Uvedené údaje sa zhodujú s poznatkami Štátnej školskej inšpekcie z inšpekčnej činnosti v ZŠ a SŠ v jednotlivých regiónoch Slovenskej republiky. Vo všetkých druhoch škôl sa zaznamenal nárast počtu žiakov s problémovým správaním a prípadov šikanovania, fyzickej a verbálnej agresivity voči spolužiakom, verbálnych útokov žiakov voči učiteľom. Činnosť škôl pri riešení problémov šikanovania stagnuje, problémové javy sa nedostatočne identifikujú, aplikácia prevencie šikanovania nie je integrálnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu.

Stav **riadenia** spojených subjektov škôl a školských **zariadení**

Kontrola stavu riadenia spojených subjektov sa realizovala v **54 spojených subjektoch**, z toho v 48 základných školách s materskou školou, v 1 základnej škole s materskou školou s vyučovacím jazykom maďarským, v 1 cirkevnej základnej škole s materskou školou a v 4 spojených materských školách. V základných školách s materskou školou sa pozornosť zamerala na riadenie obidvoch organizačných zložiek a v spojených materských školách na riadenie **jednotlivých materských škôl** vo vzťahu k riadeniu spojeného subjektu.

▶ Prevládalo oddelené **mikroriadenie** jednotlivých organizačných zložiek. Organizačné zložky ZŠ a MŠ mali osobitne spracované organizačné poriadky, osobitne stanovené ciele a úlohy výchovy a vzdelávania, plány práce vrátane plánov vnútornej školskej kontroly. Plánovanie a realizácia úloh bez vzájomnej prepojenosti a koordinácie činnosti organizačných zložiek mala negatívny dopad na odborné a pedagogické riadenie a kontrolný systém spojeného subjektu ako celku. Riadenie malo dobrú úroveň v rámci organizačných zložiek, nie však v spojenom subekte ako celku.

V spojených materských školách sa riadiaci proces realizoval prostredníctvom prenesených kompetencií na úrovni zástupcu riaditeľa. Vyskytli sa nedostatky, ktoré znižovali kvalitu riadenia a prenosu informácií v súvislosti so vzdialenosťou jednotlivých pracovísk a neefektívnym využitím pracovného času vedúcich zamestnancov školy.

▶ **Kontrolný systém** sa orientoval prevažne na kontrolnú činnosť v ZŠ. Jej výsledky sa nezovšeobecňovali a nevyužívali v spojenom subekte ako celku. Kontrolný systém bol vyvážený v spojenom subekte skôr zriadenom a v subjektoch umiestnených v spoločnej budove. V materskej škole bol zameraný najmä na kontrolu vedenia dokumentácie bez hospitačnej činnosti. Kontrolná činnosť v tejto organizačnej zložke bola nesystematická a sporadická, čo dokumentovali chýbajúce záznamy o kontrolnej činnosti v MŠ na úrovni vedenia spojeného subjektu. Z hľadiska rozsahu, systematicnosti, foriem, analýzy výsledkov a ich využívania bola celkovo kontrolná činnosť na priemernej úrovni, ojedinele na málo vyhovujúcej až nevyhovujúcej úrovni.

▶ **Informačný systém** bol prevažne v štádiu tvorenia informačných tokov. Spojením subjektov sa odstránili komunikačné bariéry, čo zlepšilo jeho úroveň. Pozitívom bola zjednodušená a systematická komunikácia pri riešení problémov a plnení úloh subjektu vcelku. V niektorých prípadoch bol informačný tok nedostatočný s dopodom na slabú vzájomnú informovanosť organizačných zložiek. Príčinou nižšej účinnosti bola nedostatočná organizácia pracovných poriad organizačných zložiek na úrovni celého subjektu.

▶ **Odborné a pedagogické riadenie** malo v organizačnej zložke ZŠ vcelku dobrú úroveň, v MŠ priemernú. Postavenie jednotlivých organizačných zložiek je nevyvážené. Regulácia správneho fungovania sa nevenovala náležitá pozornosť, čo preukázali napr. chýbajúca dokumentácia,

dokumentácia s neplatným dátumom alebo bez špecifikácie kompetencií organizačných zložiek. V spojených materských školách bola zreteľne vyššia motivácia ku kvalitnej práci a profesionálnym aktivitám.

- ▶ Vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali **podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti**. Ojedinele sa vyskytlo neabsolvovanie 1. kvalifikačnej skúšky alebo prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov. Nesplnenie uvedených podmienok sa v niektorých prípadoch prejavilo stagnujúcim riadením, nižšou kvalitou výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho výsledkov.
- ▶ **Rozsah a úroveň vymedzenia vzájomných kompetencií** medzi riadiacimi zamestnancami bola priemerná, ojedinele mälo vyhovujúca. Nedostatky boli v nesystematickej riadiacej činnosti s dopadom na všetky zložky spojeného subjektu. Prejavovali sa vo formálnom alebo žiadnom vymedzení kompetencií pre zástupcu riaditeľa pre MŠ v organizačnom poriadku, kompetencie boli deklarované iba ústne alebo v spojenom subjekte viacerých materských škôl neboli stanovené vôbec. Vo viacerých prípadoch sa správali obidve zložky ako samostatné subjekty okrem kompetencie riadenia ekonomických činností, zabezpečenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a požiarnej ochrany, resp. riadenie organizačných zložiek v spojenom subjekte bolo v podstate rovnaké ako pred spojením.
- ▶ **Ďalšie vzdelávanie** bolo na dobrej úrovni najmä v oblasti prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov. Riaditelia umožňovali účasť učiteľov na vzdelávacích aktivitách podľa ponuky vzdelávacích inštitúcií, ktorá bola rozdielna na úrovni organizačných zložiek. Prístup k vzdelávaniu nemal systémový charakter, zriedkavo mali subjekty spracovaný systém vzdelávania vo vzťahu k strategickým zámerom, vo viacerých školách sa priebežnému vzdelávaniu nevenovala dostatočná pozornosť.
- ▶ **Spolupráca so zriaďovateľmi** v oblasti zabezpečovania chodu spojeného subjektu bola rôzna, od veľmi dobrej po priemernú úroveň. Vcelku mali zriaďovatelia záujem o bezproblémový chod spojených subjektov.

Stav individuálnej integrácie z hľadiska vyučovacieho procesu, hodnotenia a klasifikácie individuálne integrovaných žiakov

Pri komplexných inšpekciách v základnej škole sa pozornosť vo zvýšenej miere sústredila na stav individuálnej integrácie z hľadiska vyučovacieho procesu, hodnotenia a klasifikácie individuálne integrovaných žiakov. Medzi 785 integrovanými žiakmi prevažovali žiaci s vývinovými poruchami učenia a s mentálnym postihnutím, niektorí žiaci mali súčasne dve aj tri postihnutia.

- ▶ **Kvalita a úplnosť dokumentácie** integrovaných žiakov bola v jednotlivých školách rozdielna. Väčšina žiakov mala návrh na zaradenie, odporúčanie na individuálnu integráciu, vstupnú diagnostiku a vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program.
- ▶ **Odporúčania** vydali nielen poradenské zariadenia, ale, proti predpisom, aj školský špeciálny pedagóg, školský alebo klinický psychológ, či lekár. V niektorých prípadoch chýbalo vstupné špeciálnopedagogické a psychologické vyšetrenie žiakov, žiadosti a súhlas rodičov.
- ▶ **Individuálny výchovno-vzdelávací program** často neobsahoval všetky potrebné informácie, nebol prekonzultovaný so zákonnými zástupcami žiakov, niekedy bol zúžený len na individuálne vzdelávacie plány jednotlivých vyučovacích predmetov s redukciami obsahu učiva. 15 % žiakov nemalo vypracovaný žiadny program. Nedostatky boli v obsahovej a formálnej stránke, ako aj vo funkčnosti programov. Často si ich vypracúvali učitelia sami bez spolupráce so špeciálnym pedagógom. Zriedkavo bol program priebežne aktualizovaný.
- ▶ **Organizácia vyučovania** väčšinou nezahŕňala špeciálne postupy pri práci s integrovanými žiakmi. Na vyučovacích hodinách prevažovali frontálne metódy, nevytváral sa dostatočný priestor

na priamu prácu s integrovanými žiakmi. Striedanie priamej a nepriamej činnosti žiakov sa využilo len v časti vyučovacích hodín. Prevládala usmerňovaná samostatná písomná práca žiakov, niekedy ich samoúčelné zamestnávanie. Dôvodom bol často rozdiel v obsahu učebných osnov pre ŠZŠ a ZŠ, nedostatočná motivácia a stimulácia žiakov s postihnutím. Kooperatívne vyučovanie sa využívalo málo.

- ▶ Úroveň **individuálneho prístupu** k integrovaným žiakom bola rozdielna. V niektorých školách im učitelia venovali zvýšenú individuálnu starostlivosť počas celej vyučovacej hodiny, v iných bola zabezpečená len sčasti, niekedy boli na okraji záujmu učiteľa, až dve tretiny vyučovacej hodiny nepracovali. Nedostatočné zabezpečenie individuálneho prístupu bolo spôsobené najmä nevhodnou organizáciou vyučovania v triedach so žiakmi s mentálnym postihnutím. S niektorými žiakmi sa nepostupovalo v súlade s vypracovanými individuálnymi výchovno-vzdelávacími programami, učitelia im nepripisovali dôležitosť. V niekoľkých školách sa na vyučovaní podieľal školský špeciálny pedagóg, v jednej ZŠ sa zabezpečilo integrovaným žiakom individuálne vyučovanie, ale bez špeciálneho pedagóga. Žiaci so sluchovým postihnutím v Nitrianskom kraji mali asistentov na tlmočenie do posunkovej reči a špeciálneho pedagóga, ktorý s nimi pracoval počas vyučovania.
- ▶ **Forma overovania vedomostí** zohľadňovala postihnutie, nevhodná forma sa vyskytla len ojedinele. Na vyučovacích hodinách sa väčšinou využívalo ústne overovanie vedomostí, občas overovanie poznatkov úplne chýbalo.
- ▶ Pri **hodnotení a klasifikácii** väčšina učiteľov postupovala podľa príslušných metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu, ich nedodržanie sa vyskytlo prevažne pri hodnotení žiakov s mentálnym postihnutím a s vývinovými poruchami učenia. V jednej škole žiak vykonal komisionálnu skúšku z dôvodu nedostatočného prospechu z predmetu, v ktorom postupoval podľa individuálneho vzdelávacieho plánu, čo poukazuje na formálnosť jeho vypracovania. Prevažovala klasifikácia, slovné hodnotenie sa používalo zriedkavejšie.

Iné zistenia

Školy spolupracovali pri individuálnej integrácii žiakov s poradenskými zariadeniami, s centrom výchovnej a psychologickej prevencie a s liečebno-výchovným sanatóriom. Posudzovanie úspešnosti školskej integrácie bolo zo strany poradenských zariadení väčšinou nepravidelné, často formálne, iba v niektorých prípadoch veľmi dobré. Pedagogicko-psychologické poradne zamestnávajú väčšinou jedného špeciálneho pedagóga, ktorý poskytuje poradenské služby viacerým školám, čo je pri narastajúcom počte integrovaných žiakov nepostačujúce.

- ▶ **Spolupráca** viacerých škôl s rodičmi bola nedostatočná, skôr ojedinele fungoval poradenský servis učiteľom i rodičom, pomoc spolužiakov integrovaným žiakom a dobrá psychosociálna klíma v triedach i v škole.

Žiaci s mentálnym postihnutím boli často vzdelávaní podľa učebných osnov ZŠ a hodnotení a klasifikovaní podľa metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu pre ZŠ a ich individuálny výchovno-vzdelávací program bol zúžený len na časovo-tematické plány na vyučovacie predmety s redukciami obsahu učiva.

- ▶ V kontrolovaných školách chýbali školskí špeciálni pedagógovia a školskí psychológovia, niektorí triedni učitelia boli nekvalifikovaní. Školy väčšinou nedisponovali **kompenzačnými pomôckami**, nebola zabezpečená **bezbariérovost'**. Prejavila sa nedostatočná znalosť predpisov, nízka informovanosť učiteľov o práci s integrovanými žiakmi, formálny prístup k integrácii, bezdôvodné znižovanie nárokov kladených na žiakov.

Plnenie **základných** pedagogických dokumentov

v jednotlivých druhoch športu

v **sportových školách** a športových triedach

3.1.6.4

Športové triedy boli zriadené riaditeľmi škôl po dohode so zriaďovateľmi, príslušným telovýchovným subjektom a po zaradení do siete MŠ SR. V 15 základných školách a 1 strednom odbornom učilišti bolo zriadených 82 športových tried, ktoré navštevovalo 1 936 žiakov.

- ▶ Triedy v **základných školách** boli zamerané na: ľadový hokej, futbal, basketbal, volejbal, bedminton, atletiku, hádzanú a stolný tenis. Žiaci boli do tried prijímaní na základe splnenia podmienok a kritérií vypracovaných riaditeľmi škôl a športovými klubmi. V dvoch školách boli žiaci prijatí bez psychodiagnostického vyšetrenia a potvrdenia o zdravotnej spôsobilosti. Učebné osnovy športovej prípravy sa plnili vo všetkých kontrolovaných školách. Učitelia v spolupráci s trénermi pripravovali výkonové normy na diagnostikovanie všeobecnej pohybovej výkonnosti a pohybovej zručnosti žiakov. Športová výkonnosť žiakov sa posudzovala 2 až 4-krát počas školského roka v závislosti od druhu športu (v jednej škole sa nesledovala). Športové kluby odborne usmerňovali trénerov, poskytovali tréningové priestory a spoločne so školami, rodičmi a zriaďovateľmi organizovali športové súťaže.

Normatívne financovanie ovplyvnilo odbornosť vyučovania športovej prípravy v dvoch základných školách. V jednej škole zrušili dohody s externými trénermi a vyučovanie vo volejbalových športových triedach zabezpečoval tréner bez kvalifikácie, v druhej škole traja zo štyroch pedagogických zamestnancov nespĺňali odbornú spôsobilosť vyučovať športovú prípravu.

- ▶ Z celkového počtu 63 kontrolovaných **stredných škôl** boli športové triedy zriadené iba v 1 SOU. V zmysle legislatívy sa triedy s vrcholovou športovou prípravou transformovali na športové triedy. Úprava učebného plánu sa vykonalá so súhlasom MŠ SR. Športové triedy boli zamerané na futbal, hádzanú a atletiku. Navštevovali ich len športovo talentovaní žiaci. Úroveň dodržiavania učebných osnov športovej prípravy bola veľmi dobrá. Výkonové normy vypracovali učitelia a tréneri školy v spolupráci so športovými zväzmi. Dvakrát do roka overovali ich plnenie. Športové zväzy sa podieľali na organizácii a činnosti športových tried, zabezpečovali tréningové plochy, organizovali súťaže a poskytovali školám finančné prostriedky na podporu športovej prípravy žiakov.

Stav **výchovno-vzdelávacieho** procesu v **experimentálnych** učebných a študijných **odboroch**

3.1.6.5

Poznatky o experimentálnych učebných a študijných odboroch sa získali v rámci komplexných inšpekcíí v 2 stredných odborných školách, 5 stredných odborných učilištiach, 3 učilištiach a v 6 združených stredných školách, v 25 učebných a študijných odboroch polnohospodárskych, strojárskych, elektro, stavebných a služieb. Učilište Kremnička 10, Banská Bystrica s učebným odborom 3686 010 maliarske a natieračské práce je zaradené do projektu Phare – Zlepšenie podmienok sebarealizácie Rómov vo vzdelávacom systéme SK000 2 01 – aktivita 4.2.3.

Základné pedagogické dokumenty

- ▶ Pokusné overovanie **vyššieho odborného štúdia** v Strednej lesníckej škole v 3-ročnom študijnom odbore 4220 7 lesníctvo a lesnícky manažment bolo ukončené v roku 2004 schválením učebných dokumentov. Realizovalo sa v dobrých materiálno-technických a personálnych podmienkach, učebný plán a učebné osnovy umožňovali kvalitnú odbornú prípravu na výkon povolania.

V stavebnom učilišti v Nitre sa v roku 2004 ukončilo overovanie odboru 3686 0 27 stavebná výroba klampiarske práce.

► V SOU/U strojárskom v Považskej Bystrici sa overuje **stupňovitá príprava pre skupinu odborov 24 strojárstvo** (1. stupeň 1. – 2. ročník učebný odbor 2414 1 00 strojárstvo, 2. stupeň 3. ročník učebný odbor 2433 20 1 obrábač kovov – univerzálny obrábač, ktorý sa vyučuje podľa schválených učebných dokumentov). V dôsledku schválenia dokumentov nových široko profilových strojárskych odborov v školskom roku 2005/2006 sa overovanie ukončuje. Podobná situácia je v stupňovitej príprave 2675 1 00 elektrotechnika.

Úroveň spracovania učebných dokumentov v učebných a študijných odboroch, ktoré sa pokusne overujú v kontrolovaných školách, je celkovo dobrá, v časti škôl sa na tvorbe učebných plánov a učebných osnov zúčastňovali učitelia a majstri odbornej výchovy týchto škôl. Väčšina z nich po menších úpravách a korekciách umožňuje prípravu v súlade s profilom absolventa a požiadavkami trhu práce. Školy ich dostali včas, takže sa mohli na zavedenie pokusného overovania pripraviť.

► Dobré skúsenosti z overovania študijného odboru **technické lyceum** sa zistili v SPŠ Handlová – dobre spracovaný učebný plán, ktorý po čiastkovej úprave umožňuje absolventom získať potrebné vedomosti a zručnosti na úspešné zvládnutie vysokoškolského štúdia technického zamerania.

Výhrady ku kvalite učebných dokumentov pre strojárske a elektro odbory mali učitelia ZSŠ v Novom Meste nad Váhom najmä odboru 2398 1 00 základy elektrotechniky a odboru 2699 6 13 technik v elektrotechnike – automatizačná technika (malá variabilnosť učebného plánu, nedostatočné zastúpenie odborných predmetov, vyučovanie sa neuskutočňuje v moduloch a pod.). Vzdelávací obsah niektorých odborov neumožňuje pružne reagovať na požiadavky trhu práce.

V stavebnom učilišti Banská Bystrica sa konštatuje náročnosť a predimenzovanosť učebných osnov, návrh školy na inováciu učebných dokumentov podaný v roku 2003 sa neakceptoval. Do odboru sa prijímajú žiaci s neukončenou základnou školou, slabými vedomosťami, zlými pracovnými návykmi a narušenou morálkou, preto sa odporúča návrat k 2-ročnému učebnému odboru stavebná výroba.

V niektorých školách (ZSŠ hotelových služieb, Spišská Nová Ves, ZSŠ poľnohospodárska, Ivanka pri Dunaji, ZSŠ, Košice) sa s pokusným overovaním len začína a školy nemajú dostatok skúseností s jeho realizáciou.

Vedenie SOU lesníckeho v Bijacovciach navrhuje, aby príprava v odbore praktická žena končila záverečnou skúškou s výučným listom. Prijímanie dievčat do tohto odboru utvára podmienky na získanie vzdelania pre žiačky z málo podnetného prostredia a výučný list zvýši ich šancu uplatnenia na trhu práce.

Väčšie nedostatky sa zistili v poľnohospodárskych odboroch. Napriek tomu, že MŠ SR v roku 2001 inovovalo učebné plány odborov záhradnícka výroba a služby, vedenie SZŠ v Piešťanoch zasahuje do projektu pokusného overovania. Každoročne si podľa pripomienok predmetových komisií upravovalo učebný plán, svojvoľne zaradilo voliteľné predmety (aranžérsky materiál, viazanie a aranžovanie kvetín, spracovanie ovocia a zeleniny, vinohradníctvo, sadovnícka tvorba, marketing, manažment) do povinných odborných predmetov, vytvorilo nový predmet základy ekonomiky a nezaviedlo povinný odborný predmet podnikanie a služby. Zmenami hodinovej dotácie predmetov a presúvaním predmetov v rámci ročníkov sa učebné osnovy neplnia. Pôvodný zámer stupňovitej prípravy sa neplní. Nedostatky sa zistili aj v pomaturitnom štúdiu v odbore 4211 7 záhradníctvo zameranie 08 viazanie a aranžovanie kvetín a zameranie 16 záhradná a krajinárska tvorba v tejto škole, keď príprava sa uskutočňuje bez základných pedagogických dokumentov.

Nedodržanie učebného plánu overovaného odboru sa zistilo aj V ZSŠ v Myjave (nedodržanie plánom stanoveného počtu vyučovacích hodín, presun vyučovacích predmetov v ročníkoch, nesúlad názvov predmetov s učebným plánom).

V ZSŠ poľnohospodárskej a rybárskej v Mošovciach sa konštatovalo, že odbor podnikanie

v poľnohospodárstve sa už 13 rokov pokusne overuje a jeho obsah je už značne neaktuálny. Pokusné overovanie tohto odboru nie je ukončené napriek tomu, že odborná komisia Agroinštitútu vykonala záverečné hodnotenie v roku 1997.

Celkove sa v poľnohospodárskom odbornom školstve konštatuje výrazný pokles záujmu o toto štúdium (napr. v Mošovciach sa odbor agropodnikateľ poľnohospodárska prevádzka pre nezáujem už 4 roky neotvára).

Konkrétnie rozsiahlejšie návrhy na úpravu učebných plánov malo vedenie SOU poľnohospodárskeho v Šali (odbor chov koní a jazdeckto – zvýšenie počtu vyučovacích hodín chémie a biológie, úprava počtu vyučovacích hodín predmetov pestovanie rastlín a mechanizácia, zaradenie predmetu Kurz prvej pomoci aspoň do 1. ročníka, vzdelávací obsah odboru doplniť o športové činnosti v jazdeckte a športe) a združenej SPŠ v Novom meste nad Váhom (napr. upraviť profil absolventa študijného odboru základy techniky – v 2. ročníku tento odbor nahradí študijnými odbormi 2399 6 00 technik v strojárstve a 2699 6 00 technik v elektrotechnike, lebo obsah vzdelávania neumožňuje v súčasnosti zachovávať koncepciu študijného odboru a pod.). V tejto súvislosti sa školy dožadujú zintenzívnenia koordinačnej činnosti zo strany Štátneho inštitútu odborného vzdelávania ako aj výmeny skúseností najmä so školami, ktoré majú viac skúseností s overovaním rovnakých odborov.

Podmienky pokusne overovaných odborov.

- ▶ **Materiálno-technické** podmienky pokusne overovaných odborov sú niekde veľmi dobré na praktické vyučovanie (Mošovce, Nitra, Handlová,) alebo dobré (Považská Bystrica, Nové Mesto nad Váhom, Prievidza), menej často priemerné. V niektorých školách sa zistili čiastočné nedostatky (napr. v Šali chýbajú odborné učebne na vyučovanie odborných predmetov), vo viacerých školách je nedostatok odbornej literatúry pre odborné predmety. Celkove dobrá je vybavenosť pre strojárske a elektro odbory, z väčšej časti aj pre poľnohospodárske odbory. Ako málo vyhovujúce sa hodnotili materiálno-technické podmienky v Levoči a Bijacovciach.
- ▶ Celkove slabšie sú **personálne** podmienky. Neodborne sa vyučujú najmä cudzie jazyky a niektoré ďalšie všeobecnovzdelávacie predmety (telesná výchova, občianska náuka). Odbornosť vyučovania odborných predmetov sa pohybuje od 50 % v 1. ročníku v Šali, Košiciach a 51 % na Myjave, čo je nevyhovujúca úroveň, po 100 % v Nitre. V ostatných školách sa pohybuje od 75 % po 92 %. Nepriaznivá situácia je v Novom Meste nad Váhom, kde sa kľúčové predmety ako informačné systémy, výpočtová technika, informatika a odborná prax vyučujú sčasti nekvalifikované, v Košiciach v odbore manikér – pedikér sa odborný výcvik učí neodborne. V Bijacovciach sú málo vyhovujúce personálne podmienky na vyučovanie odboru praktická žena.

Úroveň organizácie praxe vo vybraných stredných odborných školách

(pedagogická a sociálna akadémia, stredná lesnícka, záhradnícka, vinohradnícko-ovocinárska a rybárska škola)

Na základe požiadavky Ministerstva školstva SR a Štátneho inštitútu odborného vzdelávania pri komplexných inšpekciiach sa v pedagogických a sociálnych akadémiah (PaSA) a v stredných lesníckych a záhradníckych školách kontrolovala úroveň organizácie praxe.

Inšpekcia sa vykonala v 9 stredných odborných školách, z toho v 2 združených stredných školách, ktoré vyučujú príslušné študijné odbory SOŠ – v 2 záhradníckych, 1 lesníckom odbore s dvomi zameraniami a 3 študijných odboroch vyučovaných v PaSA.

Dodržiavanie počtu vyučovacích hodín podľa učebného plánu

V záhradníckych odboroch sa predmet vyučuje ako učebná, odborná, odborná individuálna a odborná prázdninová prax. Učebný plán sa dodržiava v Malinove. V Piešťanoch sa zistili každoročné úpravy hodinovej dotácie v prospech predmetu (v jednom prípade namiesto 60 až 102 vyučovacích hodín), čím došlo k nedodržaniu učebného plánu. Úpravy sa vykonávali počas puskného overovania odboru.

V lesníckom odbore v obidvoch zameraniach a v odboroch vyučovaných v PaSA sa postupuje podľa učebného plánu. V Leviciach je na organizáciu praxe na školský rok vypracovaná vnútorná smernica, ktorá pre jednotlivé ročníky určuje aj formu (individuálna prax – exkurzia).

V Levoči a Prešove trvanie vyučovacej hodiny praxe v zariadeniach mimo školy nie je v súlade s predpisom.

Zabezpečenie vyučovania predmetu

Prax v Malinove sa vyučuje v školskom majetku a v školských areáloch (skleníky, školský park a pod.), čiastočne je zabezpečená na základe dohôd v záhradníckych podnikoch. V Piešťanoch sa na základe ústneho dohovoru Vyššieho územného celku Trnava s riaditeľom Školského majetku v Piešťanoch vyučuje v tomto zariadení, ale škola nemá s ním uzavretú dohodu. Podobne nie je podpísaný plán účelovej činnosti medzi školou a školským majetkom, čo značne narúša priebeh praxe a plnenie učebných osnov v súvislosti s kolidovaním činnosti subjektov. Škola si svojpomocne začína budovať stredisko odbornej prípravy a základňu praktickej prípravy vo vlastnom areáli.

V Banskej Štiavnici sa individuálna prax vykonáva v Školských lesoch Kysibel a v botanickej záhrade školy, odborná prax je zmluvne zabezpečená v Štátnych lesoch SR.

V študijnom odbore učiteľstvo pre MŠ a vychovávateľstvo sa odborná prax realizuje v materských školách a v základných školách v mieste školy a blízkom okolí, v študijných odboroch sociálno-výchovný pracovník a kultúrno-výchovný pracovník v zariadeniach príslušného zamerania. Konštatuje sa neochota organizácií prijímať žiakov na prax.

Zabezpečenie plnenia učebných osnov

V záhradníckych odboroch sa zistila rozdielna úroveň – kým v Malinove sú celkovo dobré materiálne a personálne podmienky, učebné osnovy sú rozpracované podľa ročníkov a zamerania predmetu (učebná, odborná, odborná individuálna a prázdninová prax), učebné osnovy sa plnia a vedenie školy venuje riadeniu predmetu a kontrole potrebnú pozornosť, v Piešťanoch je zložitejšia situácia v materiálnom zabezpečení. V personálnej situácii je evidentný úbytok skúsených zamestnancov ich preraďovaním do teoretického vyučovania, ako aj zvyšujúca sa fluktuácia mladých zamestnancov.

V Banskej Štiavnici sa obsah individuálnej praxe na základe učebných osnov spracúva v súlade s legislatívou o školských hospodárstvach v spolupráci s výskumnými a odbornými inštitúciami.

Pre vyučovanie praxe v PaSA je charakteristické dobré personálne zabezpečenie. Vyučovací program odbornej praxe pripravujú učitelia odborných predmetov v spolupráci s učiteľkami materských škôl a vychovávateľkami školských klubov detí, v ďalších odboroch so zamestnancami príslušných organizácií. Didaktické materiály na odbornú prax si žiaci zabezpečujú z vlastných prostriedkov.

Problémy zabezpečenia vyučovania predmetu spočívajú najmä v nízkej motivácii organizácií zabezpečujúcich odbornú prax a inštruktorov, málo vyhovujúcim materiálom zabezpečení žiakov odboru učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo, niekde v materiálnych podmienkach praxe vykonávanej v podmienkach škôl (stiesnené priestorové podmienky, vybavenosť, personálne podmienky), v nevyhodnocovaní a oneskorenom ukončovaní pokusného overovania odborov. V prípade Piešťan vznikli veľké problémy oddelením školského majetku od školy, čo narušilo vzájomné vzťahy a zhoršilo podmienky odbornej prípravy žiakov. Chýbajú inštruktori zo školy, nahradzajú ich zamestnanci majetku. Nemotivujúce je aj to, že produkcia žiackej práce ostáva školskému majetku.

Zoznam škôl, v ktorých sa kontrolovala úroveň organizácie praxe

ŠIC Bratislava

Združená stredná škola záhradnícka G. Čejku,
Bratislavská 44, Malinovo
– študijný odbor záhradníctvo
– viazačstvo a aranžérstvo

Pedagogická a sociálna akadémia,
Bullova 2, Bratislava
– študijný odbor učiteľstvo pre MŠ
a vychovávateľstvo,
kultúrno-výchovný pracovník

ŠIC Trnava

Stredná záhradnícka škola,
Brezová 2, Piešťany
– študijný odbor záhradnícka výroba a služby

ŠIC Nitra

Pedagogická a sociálna akadémia,
Engelsova 3, Levice
– študijný odbor učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo,
sociálno-výchovný pracovník

ŠIC Žilina

Pedagogická a sociálna akadémia,
SNP 509/116, Turčianske Teplice
– študijný odbor učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo

ŠIC B. Bystrica

Pedagogická a sociálna akadémia,
Komenského 12, Lučenec
– študijný odbor učiteľstvo pre materské školy
a vychovávateľstvo, sociálno-výchovný pracovník

Stredná lesnícka škola,
Akademická 16, Banská Štiavnica,
– študijný odbor lesníctvo
– lesnícka prevádzka, krajinná ekológia

ŠIC Prešov

Stredná pedagogická škola,
Kláštorská 24, Levoča
– študijný odbor učiteľstvo
pre materské školy a vychovávateľstvo

Pedagogicko-sociálna akadémia,
Kmeťovo stromoradie 5, Prešov
– študijný odbor učiteľstvo pre MŠ
a vychovávateľstvo,
kultúrno-výchovný pracovník

**Dodržiavanie legislatívy
a základných pedagogických dokumentov v nadstavbovom štúdiu
v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach**

Problematika sa kontrolovala pri komplexných inšpekciách v združených stredných školách a stredných odborných učilištiach. Do plánu inšpekčnej činnosti sa zaradila na žiadosť MŠ SR, ako aj na základe poznatkov Štátnej školskej inšpekcie z inšpekčnej činnosti z predchádzajúcich školských rokov – v nadstavbovom štúdiu sa zistilo najviac porušení predpisov a nedostatky v plnení základných pedagogických dokumentov. Úloha sa plnila v 34 školách, z toho v 15 ZSS (v 1 s vyučovacím jazykom maďarským) a 19 SOU (v 4 cirkevných, 3 súkromných a v 1 s vyučovacím jazykom maďarským).

Nadväznosť študijného odboru na absolvovaný učebný odbor

Prijatie absolventov učebného odboru do nenadväzujúceho študijného odboru sa vykonalo v ZSŠ poľnohospodárskej a potravinárskej Voderady, priaté boli 2 žiačky do odboru potravinárska výroba so zameraním na pekársku a cukrársku výrobu, v ZSOŠ v Revúcej to bolo 8 žiakov. Najviac takto priatých žiačkov bolo v Prešovskom kraji – v SOU lesníckom Bijacovce, kde zo 49 priatých žiačkov 26 nespíňalo podmienku na prijatie do odboru mechanizácia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a v SOU poľnohospodárskom Levoča, kde zo 70 žiačov priatých do odboru strojárstvo 11 bolo absolventov iných odborov, ako stanovuje vyhláška.

V SOU poľnohospodárskom v Šali nebolo možné overiť nadväznosť študijného a učebného odboru priatých žiakov, lebo študijný odbor nadstavbového štúdia bol zaradený do sústavy odborov až po vydaní novely vyhlášky o stredných školách, ktorou bola zverejnená sústava učebných a študijných odborov. Tento údaj neobsahovali ani základné pedagogické dokumenty.

Dodržanie podmienok prijímania do nadstavbového štúdia

Prijímanie žiakov sa vo väčšine škôl vykonalo podľa vyhlášky MŠ SR č. 145/1995 Z. z. o prijímaní na štúdium na stredných školách v znení neskorších predpisov. Konštaovalo sa to v školách Žilinského, Košického, Banskoobruckého kraja a v ZSŠ Trenčianskeho kraja. Vzhľadom na klesajúci počet absolventov učebných odborov najčastejšie sa prijímajú všetci žiaci bez prijímacích skúšok, čomu sa prispôsobujú aj kritériá.

V časti škôl sa ešte stále vyskytujú formálne, ale aj vecné nedostatky v rozhodnutiach o prijatí žiakov vydaných riaditeľmi napr. vydanie rozhodnutia v rozpore s § 8 ods. 1 príslušnej vyhlášky, porušenie § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní, alebo v cirkevnom SOU porušenie § 38 ods. 6 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V Nitrianskom kraji sa v 1 škole zistilo prijatie všetkých žiakov bez prijímacích skúšok, ktorí podmienku určenú školou na takéto prijatie nespĺňali, čo riaditeľ odôvodnil nedostatočným počtom prihlásených uchádzačov. V inej škole tohto kraja riaditeľ školy povolil prestup 13 žiakom bez splnenia požiadavky na prestup stanovenej § 9 vyhlášky o stredných školách. Dokumentáciu o prijímacích skúškach možno hodnotiť ako dobre spracovanú.

Uplatňovanie základných pedagogických dokumentov

V jednotlivých študijných odboroch sa vyučuje podľa schválených učebných plánov. Vo väčšine odborov riaditelia uplatnili možnosť ich 10 % úpravy, v ZSŠ poľnohospodárskej v Ivánke pri Dunaji vo väčšom rozsahu. V cirkevnej a súkromnej škole v Žilinskom kraji sa zmeny v učebnom pláne a učebných osnovách vykonalí bez dohody s ministerstvom školstva, napr. v súkromnom SOU Dolný Kubín v 2. ročníku v odbore prevádzka obchodu so zameraním na vnútorný obchod to bolo zníženie týždenného počtu vyučovacích hodín o 5. Podobne v ZSŠ v Myjave (Trenčiansky kraj) sa znížil počet učebným plánom stanovených vyučovacích hodín v 2 odboroch o 1 hodinu a v 1 odbore sa o 1 hodinu zvýšil.

V Košickom kraji v 1 cirkevnom SOU sa v 3 odboroch vyučuje podľa učebných plánov, ktoré nie sú schválené zriaďovateľom a z učebného plánu bol vyňatý predmet telesná výchova. V kontrolovaných cirkevných školách v tomto kraji sa nedodržiava predpismi stanovená dĺžka vyučovacej hodiny a psychohygienické zásady. V niektorých prípadoch sa názvy vyučovaných odborných predmetov nezhodujú s ich názvom v učebnom pláne.

V obsahu učebných osnov, najmä odborných predmetov, sa uplatňuje možnosť ich 30 % úpravy. Prakticky v každej škole sa zistili nedostatky v plnení učebných osnov všeobecno-vzdelávacích i odborných predmetov, či už ide o kľúčové tematické celky alebo o vypustenie napr. praktických cvičení z niektorých predmetov a nerešpektovanie delenia triedy na skupiny podľa odborov pri ich vyučovaní. Neplnenie učebných osnov v niektorých prípadoch je spôsobené neodborným zastupovaním v prípade dlhodobej neprítomnosti učiteľa.

Závažný nedostatok – nevyhovujúce zabezpečenie nadväznosti teoretickej odbornej a praktickej časti odbornej prípravy sa zistil v ZSŠ v Brezovej pod Bradlom – celkové neplnenie obsahu predmetu odborná prax. Predmet odborná prax sa vyučuje sčasti v školských dielňach, sčasti v zmluvných firmách a v niektorých prípadoch vo večernom a diaľkovom štúdiu u zamestnávateľa. Celkovo sa v tejto oblasti zistilo viac nedostatkov v SOU.

Dodržiavanie dĺžky nadstavbového štúdia

Vo všetkých kontrolovaných školách sa dodržiava dvojročná doba denného štúdia. Porušenie bodu 2.3.4 ods. 5 pedagogicko-organizačných pokynov na školský rok 1999/2000 o dĺžke nadstavbového štúdia sa zistilo v Nitrianskom kraji (SOU stavebné Nitra), keď riaditeľ školy podľa § 31 ods. 4 vyhlášky o stredných školách určil žiakom externého štúdia termíny skúšok, ale porušil

uvedené ustanovenie pedagogicko-organizačných pokynov. V súkromnom SOU Dolný Kubín riaditeľ porušil predpisy, keď 7 žiakom externého štúdia povolil štúdium podľa individuálneho učebného plánu.

Dokumentácia o ukončovaní štúdia

Dokumentáciu k maturitným skúškam možno hodnotiť ako spracovanú podľa predpisov, nezistili sa závažnejšie vecné nedostatky, prevládali formálne chyby. V nadväznosti na kontrolu maturitných protokolov sa vykonala aj kontrola ďalšej dokumentácie, najmä katalógov. V nich sa často vyskytujú nedostatky, najmä prepisovanie údajov bez podpisu triedneho učiteľa, chýbajúce údaje, nevypisovanie údajov podľa predtlače, používanie neplatných tlačív a pod.. Zistilo sa aj nesprávne vedenie protokolov o komisionálnych skúškach a nesprávne používanie okrúhlej pečiatky so štátnym znakom. V tejto oblasti bolo najviac nedostatkov v školách Nitrianskeho a Trnavského kraja.

Zabezpečenie odbornej praxe v študijných odboroch nadstavbového štúdia v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach

Kontrolovalo sa spolu 34 škôl, z toho 15 ZŠŠ (1 s vyučovacím jazykom maďarským) a 19 SOU (4 cirkevné, 3 súkromné a 1 s vyučovacím jazykom maďarským).

Zabezpečenie odbornej praxe

Úroveň zabezpečenia odbornej praxe a podmienok jej vyučovania je značne rozdielna. Vo väčšine škôl pre žiakov denného štúdia vyučovanie tohto predmetu organizačne zabezpečujú školy vo vlastných dielňach a pracoviskách alebo vo firmách a organizáciách, menej často si jej vyučovanie zabezpečujú žiaci sami. V školských dielňach sa uskutočňuje skupinovou formou, v organizáciách najčastejšie individuálnej.

Približný pomer organizácie zabezpečenia odbornej praxe v školách vyjadruje stav v kontrolovaných školách Košického kraja – 60 % žiakov absolvuje vyučovanie v školských dielňach, 26 % v organizáciách a firmách (vyučovanie organizuje škola) a 14 % žiakov si zabezpečuje vyučovanie podľa vlastných možností. Výnimkou je SOU poľnohospodárske Levoča a ZŠŠ Rožňava, ktoré odbornú prax neorganizujú. Žiaci, ktorí si zabezpečili sami odbornú prax, preukazujú jej absolvovanie zápismi v denníku. V SOU lesníckom Bijacovce a SOU poľnohospodárskom Levoča pri komisionálnych skúškach preukazujú odborné zručnosti vykonaním praktickej práce, na druhej strane v SOU lesníckom Sigord sa jej absolvovanie nekontroluje. Externisti vykonávajú odbornú prax najčastejšie u zamestnávateľa.

Obsah predmetu spracúvajú učitelia spolu s majstrami odbornej výchovy. Materiálne podmienky v školách sú vo všeobecnosti priemerné, veľmi dobré vo väčšine potravinárskych a poľnohospodárskych odborov, celkovo najlepšie v školách Nitrianskeho kraja, ale aj vo Voderadoch a v obidvoch školách v Michalovciach. Vo viacerých školách majú žiaci možnosť pracovať s novými technológiemi, napr. v Mošovciach ich výrobok z rýb získal od ministra pôdohospodárstva značku kvality.

Personálne podmienky sú dobré v školách, kde odbornú prax vyučujú učitelia s príslušnou kvalifikáciou. Organizáciu a priebeh vyučovania vo firmách a organizáciách kontroluje vedenie škôl, prípadne poverení učitelia alebo majstri odbornej výchovy. Frekvencia kontrol je rozdielna – od pravidelnej týždennej/mesačnej kontroly po sporadickú, často formálnu. V niektorých školách sa kontrola eviduje v triednych knihách, niekde (napr. v Rožňave) ju vedenie nemohlo zdokumentovať.

Dohody so subjektmi zabezpečujúcimi odbornú prax

Väčšina škôl má s organizáciami a firmami zabezpečujúcimi odbornú a súvislú prax uzavreté dohody podľa § 19 ods. 8 vyhlášky MŠ MŠ SR č. 80/1991 Zb. o stredných školách v znení neskorších predpisov. Ich komplexnosť a úroveň v jednotlivých školách je výrazne rozdielna. V niektorých školách dohody neobsahujú najzákladnejšie údaje – obsah činností žiakov. Dohody uzavreté riaditeľom súkromného SOU Dolný Kubín neobsahujú väčšinu údajov stanovených vyhláškou a obsah odbornej praxe vyjadrený v dohodách zmluvné firmy nerešpektujú. Povrchná a sporadická kontrola plnenia dohôd zo strany vedenia niektorých škôl je často príčinou ich porušovania zo strany zmluvných subjektov.

Plnenie učebných osnov predmetu odborná prax

Častým nedostatkom dohôd je nedostatočné alebo málo konkrétné vymedzenie činností, ktoré majú žiaci podľa učebných osnov vykonávať, čo spôsobuje neplnenie učebných osnov. Učebné osnovy sa prevažne plnia v prípadoch, keď sa predmet vyučuje v školských dielňach alebo na pracoviskách školy. Vo väčšine škôl sa vykonáva kontrola plnenia učebných osnov na pracoviskách. Touto činnosťou sú poverovaní spravidla učitelia odbornej praxe alebo majstri odbornej výchovy. Nedostatkom je, že kontroly v niektorých školách sú nepravidelné a povrchné, niekde sa ich vykonávanie vrátane zistení nezaznamenáva (napr. Rožňava).

Dobrá úroveň v tejto oblasti sa konštatovala v školách v Nitrianskom kraji. Vo Voderadoch v potravinárskych odboroch sa niektoré tematické celky (výroba konzerv, spracovanie hydiny, automatizácia výroby) preberajú len odbornými exkurziami. ZSŠ Rakovice dobrú úroveň plnenia osnov v spolupráci s firmou dokladuje výsledkami v republikovej súťaži vo viazaní kvetov a ponukami organizácií na spoluprácu na základe prezentácie prác žiakov na verejnosti. V Brezovej pod Bradlom sa v 1 odbore neplnia učebné osnovy, existujúci obsah predmetu nezodpovedá požiadavkám profilu absolventa.

Zoznam združených stredných škôl a stredných odborných učilišť v ktorých sa kontrolovala úloha so zvýšenou pozornosťou 3.1.6.7 a 3.1.6.8

Bratislavský kraj

ZŠŠ záhradnícka G. Čejku,
Bratislavská 44, Malinovo
ZŠŠ poľnohospodárska,
SNP 30, Ivánka pri Dunaji
SOU elektrotechnické P. G. Frassatiho,
Vazovova 12, Bratislava

Žilinský kraj

ZŠŠ poľnohospodárska a rybárska,
Na Drienok 454, Mošovce
SOU sv. Jozefa Robotníka,
Rajecká 17, Žilina
SOU spoločného stravovania,
Závodská cesta 2961, Žilina
SSOU, SNP 1202/14, Dolný Kubín

Trnavský kraj

ZŠŠ potravinárska a poľnohospodárska,
Voderady 250
ZŠŠ poľnohospodárska, Rakovice 25

Banskobystrický kraj

ZŠŠ, Poľná, Veľký Krtiš
ZŠŠ drevárska, Lučenecká cesta 409/15,
Zvolen
ZSOŠ, Generála Viesta, Revúca
SOU, Mládežnícka 3, Brezno
SOU stavebné, Kremnička 10, Banská Bystrica
SSOU hutnícke, Družby 554, Podbrezová

Trenčiansky kraj

ZŠŠ M.R. Štefánika, Cesta SNP 1,
Brezová pod Bradlom
ZŠŠ, Trokana 3, Myjava
SOU strojárske, Športovcov 341/2,
Považská Bystrica
SOU poľnohospodárske,
Vŕbovská 8, Prievidza

Prešovský kraj

SOU lesnícke, Bijacovce
SOU lesnícke, Sigord
SOU, Sovietskych hrdinov 639/113,
Svidník
SOU poľnohospodárske,
Kukučinova 9, Levoča

Nitriansky kraj

ZŠŠ záhradnícka a poľnohospodárska,
Kravany nad Dunajom
SOU poľnohospodárske, Ul. 1. mája,
Hurbanovo
SOU stavebné, Nábrežie 1. mája, Nitra
SOU poľnohospodárske, Štúrova 74, Šaľa

Košický kraj

ZŠŠ hotelových služieb a obchodu, Školská 4, Michalovce
ZŠŠ, Gemerská 1, Košice
ZŠŠ služieb, Rožňavská Baňa 211, Rožňava
ZŠŠ hotelových služieb a obchodu,
Radničné námestie 1, Spišská Nová Ves
CSOU sv. Cyrila a Metoda, Tehliarska 2,
Michalovce
SOU sv. Jozefa, Strojárenska 3, Košice
SOU stavebné, Ostrovského 1, Košice

Úroveň realizácie novej koncepcie
maturitnej skúšky v stredných odborných školách,
v združených stredných školach a v stredných odborných učilištiach

3.2.1

Cieľom tematickej inšpekcie bolo zistiť priebeh a objektívnosť realizácie novej koncepcie maturitnej skúšky. Inšpekcie sa vykonali v 163 stredných školách, z toho v 84 SOŠ, 46 ZSŠ, 33 SOU.

Externú časť maturitnej skúšky (EČ MS) z anglického jazyka vykonalo 7 247 žiakov, z matematiky 1 224 žiakov, z nemeckého jazyka 5 467 žiakov. Z celkového počtu 13 938 žiakov bolo 36 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Počty žiakov podľa predmetov a úrovni skúšky v jednotlivých druhoch stredných škôl uvádza tabuľka 2.

Tabuľka 2 Počty žiakov podľa predmetov a úrovni skúšky v jednotlivých druhoch škôl

Predmet		Anglický jazyk		Matematika		Nemecký jazyk		Počet žiakov spolu	Z toho so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
Úroveň		AJA	AJB	MAA	MAB	NJA	NJB		
Druhy škôl	Počet škôl	Počet žiakov		Počet žiakov		Počet žiakov			
SOŠ	84	116	4 799	68	716	80	3 407	9 186	18
ZSŠ	46	28	1 940	4	189	32	1 578	3 771	15
SOU	33	2	362	5	242	5	365	981	3
Spolu	163	146	7 101	77	1 147	117	5 350	13 938	36
		7 247		1 224		5 467			

► Vedenia škôl venovali zvýšenú pozornosť **príprave na EČ MS**. Funkciou školských koordinátorov boli poverení v prevažnej miere zástupcovia riaditeľov škôl alebo učitelia, ktorí majú viacročné skúsenosti s organizovaním MONITOR-ov v predchádzajúcich školských rokoch, ojedinele učitelia bez predchádzajúcich skúseností. Materiály na prípravu MS boli školským koordinátorom poskytnuté v dostatočnom časovom predstihu. Zistené nezrovnalosti boli po konzultácii s ŠPÚ odstránené. Koordinátori zabezpečili v prípravnej fáze plnenie úloh prevažne na veľmi dobrej úrovni. Administrátori a učitelia vykonávajúci pomocný dozor boli zaškolení. Školy zverejnili pre žiakov potrebné informácie o priebehu maturitných skúšok. V termíne stanovenom vyhláškou vymenovali krajské školské úrady predsedov predmetových maturitných komisií (PMK). Niektoré krajské školské úrady nezabezpečili školenie pre predsedov PMK. Pripravenosť škôl na realizáciu EČ MS bola zväčša na dobrej, v niektorých prípadoch na veľmi dobrej úrovni.

**Priebeh a organizácia
externej časti
maturitnej skúšky**

Predsedovia PMK skontrolovali neporušenosť obalov testov a zvukových nosičov, určili administrátorov pre jednotlivé skupiny. Testy boli podľa skupín odovzdané administrátorom, ktorí skontrolovali ich úplnosť. Ojedinele sa zistil nedostatok dodaných testov AJA, ich následné nakopírovanie spôsobilo posunutie začiatku a priebehu EČ MS. Do viacerých škôl boli z matematiky doručené testy úrovne A s kódom 1302, ktoré obsahovali označené odpovede. Po zistení tohto nedostatku sa školy skontaktovali so ŠPÚ a ďalej postupovali podľa odporúčania.

Rozdelenie žiakov do skupín, spájanie žiakov z rôznych škôl do skupín, zabezpečenie samostatnosti práce žiakov sa uskutočnilo v súlade s pokynmi. Koordinátori počas administrácie testov vyzbierali v určenom čase zvyšné odpoveďové hárky a testy. Vo viacerých školách v rozpore s pokynmi boli prebytočné odpoveďové hárky použité na výmenu hárkov, v ktorých žiaci chybne vyplnili identifikačné údaje. Priebeh administrácie priebežne sledovali vedenia škôl, koordinátori, predsedovia PMK, v niekoľkých školach aj predsedovia školskej maturitnej komisie. Po administrácii testov postupovali v školách pod dohľadom predsedov PMK podľa Pokynov pre školských koordinátorov. V kontrolovaných školách bol priebeh a organizácia EČ MS naobrej až veľmi dobrej úrovni.

- ▶ **Realizácia hodnotenia úloh s krátkou odpoveďou** externej časti maturitnej skúšky z cudzích jazykov bola v súlade s centrálnymi pokynmi. Predsedovia PMK oboznámili hodnotiteľov testov s postupom opráv, objektívnosť bola zabezpečená opravou testov dvoma hodnotiteľmi. Predsedovia PMK priebežne riešili problémy a nejasnosti vzniknuté pri oprave. Práca hodnotiteľov a predsedov PMK pri oprave úloh s krátkou odpoveďou bola prevažne na dobrej úrovni.
- ▶ Administrovanie **písomnej formy internej časti** (PFIČ) maturitnej skúšky sa uskutočnilo v súlade s pokynmi a časovým harmonogramom. Predsedovia PMK skontrolovali neporušenosť obalov s testmi PFIČ a v spolupráci s koordinátormi pripravili ostatné materiály na ich administráciu. Predsedovia PMK priebežne kontrolovali administrovanie a zabezpečenie samostatnosti práce žiakov. Postup práce vedení škôl, predsedov PMK a koordinátorov bol po odovzdaní testov v súlade s centrálnymi pokynmi.
- ▶ **Maturitnú skúšku na úrovni C** v kontrolovaných školách si zvolilo z ANJ 1 621 žiakov, z NEJ 1 696 žiakov, z RUJ 90 žiakov, 1 žiak z FRJ. Žiaci, ktorí si zvolili z cudzieho jazyka úroveň C, spĺňali podmienky v súlade s platnou legislatívou s výnimkou 1 ZSŠ. V kontrolovaných školách sa vyučuje podľa inovovaných učebných plánov, v študijných odboroch, v ktorých učebný plán ešte neboli inovovaný, využili takmer všetci riaditelia možnosť úpravy v rozsahu 10 %.
- ▶ **Maturitnú skúšku s náhradou cudzieho jazyka** si zvolilo 293 žiakov, z nich 144 si zvolilo matematiku, 22 občiansku náuku a 127 náuku o spoločnosti. Podľa platnej legislatívy pri maturitnej skúške s náhradou cudzieho jazyka nepostupovali v 2 ZSŠ.

Vykonaná tematická inšpekcia potvrdila dobrú až veľmi dobrú prípravu škôl na realizáciu novej koncepcie maturitnej skúšky. Takmer vo všetkých školách dôsledne dodržiaval centrálne pokyny, koordinátori, administrátori a predsedovia predmetových maturitných komisií pracovali zodpovedne. Menšie nedostatky sa vyskytli v práci predsedov PMK počas hodnotenia úloh s krátkou odpoveďou.

3.2.2

Realizácia záverečných skúšok v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach

V školskom roku 2004/2005 sa vykonalá kontrola záverečných skúšok v 15 školách, z toho v 6 združených stredných školách (ZSŠ) a v 9 stredných odborných učilištiach (SOU). Cieľom bolo skontrolovať uplatnenie vyhlášky MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v príprave, organizácii a priebehu záverečných skúšok.

Záverečné skúšky sa kontrolovali v 29 učebných odboroch. Zúčastnilo sa ich 30 delegovaných zástupcov profesijných komôr, 22 zástupcov delegovala Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK), 8 zástupcov Slovenská živnostenská komora (SŽK).

Celkovo v kontrolovaných školách vykonalo záverečné skúšky 1 011 žiakov, z nich 645 za účasti delegovaných zástupcov SOPK, 157 za účasti delegovaných zástupcov SŽK, 209 bez účasti delegovaných zástupcov profesijných komôr.

- ▶ **Úroveň prípravy a organizácie záverečnej skúšky** (ZS) v kontrolovaných subjektoch bola

prevažne veľmi dobrá. Vymenovanie predsedov skúšobných komisií bolo v súlade s legislatívou. SOPK vydala delegovaným členom skúšobných komisií menovacie dekréty, školám boli zaslané ich kópie. Zástupcovia profesijných komôr spĺňali kompetencie v oblasti odborného vzdelávania a prípravy podľa osobitného predpisu. SŽK menovacie dekréty školám nezasielala, delegovanie svojich členov iba oznámila písomne.

Riaditelia škôl v súlade s platnou legislatívou vymenovali stálych a ďalších členov skúšobných komisií. Vzhľadom na to, že zástupcovia profesijných komôr boli väčšinou delegovaní v máji alebo až začiatkom júna, riaditelia ich menovali za stálych členov SK neskôr.

Zástupcovia komôr boli prevažne zamestnanci súkromnej sféry, živnostníci, majitelia, resp. vedúci prevádzok a firiem s vysokoškolským alebo stredoškolským vzdelaním v príslušnom odbore, s praktickými skúsenosťami. Do skúšobných komisií neboli prizvaní odborníci z praxe.

Spracovanie tém a ich počet na jednotlivé časti ZS boli v súlade s vyhláškou a s Metodickými pokynmi realizácie ZS v trojročných učebných odboroch v ZSŠ a SOU za účasti SOPK. Témy na písomnú časť ZS vypracovali učitelia odborných predmetov v spolupráci s majstrami odbornej výchovy, pričom akceptovali formu a rozsah otázok teoretického a aplikačného charakteru a pracovno-právnych otázok v zmysle Metodických pokynov SOPK, okrem 1 SOU, kde v písomnej časti boli v dvoch učebných odboroch všetky otázky len teoretického charakteru. Témy na praktickú časť ZS vypracovali majstri odbornej výchovy v spolupráci s učiteľmi odborných predmetov. Zahrňovali charakteristické činnosti, na ktorých výkon sa žiaci pripravovali počas štúdia. Podľa vyjadrenia vedenia niektorých škôl a delegovaných zástupcov SOPK boli témy konzultované telefonicky, pripomienky delegovaných členov boli akceptované. Súhlasné stanovisko k predloženým tématam na písomnú a praktickú časť ZS vyjadrila aj SŽK. Návrh doplniť písomnú časť ZS pre všetky remeselné odbory o 10 testových otázok zo živnostenského podnikania z časových dôvodov nebolo možné akceptovať. Na ústnu časť ZS bolo určených v každom učebnom odbore najmenej 25 tém. Riaditelia škôl v súlade s vyhláškou schválili na návrh predmetových komisií témy na jednotlivé časti ZS s uvedením učebných pomôcok, ktoré môže žiak používať.

Priebeh ZS bol na veľmi dobrej úrovni. Termín konania bol dodržaný, jednotlivé časti ZS boli vykonané v stanovenom poradí s dodržaním času ich trvania. Počet skúšaných žiakov na ústnej časti ZS v jednom dni bol dodržaný v súlade s vyššie uvedenou vyhláškou o ukončovaní štúdia. Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ZS nekonali.

Činnosť skúšobných komisií mala dobrú úroveň. Takmer všetci delegovaní zástupcovia sa zúčastnili na ústnej a praktickej časti ZS, účasť na písomnej časti bola nižšia. V priebehu praktickej časti ZS zástupcovia komôr sledovali pracovné činnosti žiakov, dodržiavanie bezpečnosti pri práci a hygienických predpisov. Na ústnej časti ZS niektorí aktívne vstupovali do jej priebehu, žiakom kládli adekvátne doplňujúce otázky primerané obsahu témy. Aktívne sa podieľali na hodnotení žiakov v praktickej a ústnej časti ZS slovným hodnotením úrovne ich vedomostí a zručností. Na záverečnej porade skúšobnej komisie sa vyjadrovali k celkovému hodnoteniu žiakov vo vzťahu k preukázaným zručnostiam a vedomostiam. Činnosť zástupcov komôr bola v priebehu ZS na dobrej úrovni.

Predsedovia skúšobných komisií skontrolovali pripravenosť skúšok, riadili prácu skúšobných komisií, na záverečnej porade skúšobnej komisie zhodnotili úroveň a klasifikáciu skúšok. Počas neprítomnosti predsedu skúšobnej komisie na niektoraj časti ZS boli v štyroch prípadoch poverení kompetenciemi podpredsedovia. Prácu skúšobných komisií hodnotila inšpekcia pozitívne.

V uplatňovaní vyhlášky MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách sa nezistili nedostatky závažného charakteru.

Tematické inšpekcie sa vykonali v čase od 01. 03. 2005 do 15. 06. 2005 v 717 kontrolovaných subjektoch (23,55 % zo siete materských škôl), z ktorých bolo 555 materských škôl (MŠ), 140 základných škôl s materskými školami (ZŠ s MŠ) a 22 spojených materských škôl. Pracovné listy vypĺňalo 8 979 detí, z toho 1 034 detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou a 13 detí s dodatočne odloženou povinnou školskou dochádzkou. Výchovný jazyk slovenský bol v 611, maďarský v 78, ukrajinský v 3 a slovenský/maďarský v 16 kontrolovaných subjektoch. Z kontrolovaných škôl bolo 231 mestských a 485 vidieckych. Tematické inšpekcie sa vykonali v 4 súkromných a 5 cirkevných materských školách. Úroveň vzdelávacích výsledkov sa zisťovala formou šiestich pracovných listov administrovaných učiteľkami v prítomnosti školských inšpektoriek.

Pracovné listy obsahovali úlohy zamerané na zisťovanie orientácie v rovine, ľavo-pravý smer grafickej stopy – cesta k cieľu; ľavo - pravú orientáciu/polohu v rovine, doplnenie chýbajúcich častí; usporiadanie prvkov v skupine s použitím termínov prvý, posledný, hned pred...; určenie počtu prvkov v číselnom rade 1 – 5; rozlíšenie tvaru a veľkosti geometrických tvarov; zaznamenanie ôsmich grafických tvarov a strihanie podľa vonkajšej obrysovej línie. V texte sa uvádzajú aj porovnanie výsledkov dosiahnutých v školskom roku 2002/2003 a 2003/2004.

Úroveň vzdelávacích výsledkov z matematických predstáv

Deti chápú priestorové vzťahy, ktorými sa určuje poloha vecí a objektov v priestore a rovine, rozumejú pojmom, ktoré ich určujú. V rovine dokážu znázorniť rôzne typy ciest (najkratšiu, dlhšiu a najdlhšiu). Ojedinele sa vyskytli problémy pri aplikovaní pokynov „popod“ a „cez“. Občas mali deti problém zorientovať sa na ploche pracovného listu v smere „hore – dole“ a „zľava – doprava“, grafickú stopu viedli niekedy naopak sprava doľava. Nedostatky sú i v porozumení inštrukcií najmä u detí v dvojjazyčnom prostredí.

Prevažná väčšina detí je schopná správne rozlíšiť pravú a ľavú stranu vzhľadom k vlastnej osobe najmä vďaka asociačným predstavám spojeným s predchádzajúcimi skúsenosťami. Pri dopĺňaní chýbajúcich častí s dôrazom na pravú a ľavú stranu boli niektoré produkty deformované najmä u detí s nedostatočne rozvinutým celostným vnímaním a slabšou predstavivosťou.

Dejovú postupnosť zvládajú dobre. Najpružnejšie reagovali pri označení prvého v poradí. Poradie „hned za“ určili prevažne správne, problém bol v spojení s termínom zameraným na orientáciu v priestore (krúžok pod toho...). Pretrvávajú aj problémy s určením „toho, kto stojí hned pred posledným“. Reakcie niektorých detí na zmeny pokynov - vyfarbi, zakrúžkuj, preškrtni, nakresli... boli aj v tomto školskom roku dosť pomalé a čiastočne aj nesprávne.

Usporadúvanie, triedenie, priraďovanie a určovanie počtu prvkov zvládli dobre. Dokážu bez väčších problémov správne označiť skupinu predmetov na základe spoločnej vlastnosti. V tomto školskom roku sa vyskytlo viac detí nepoznajúcich číslice a neschopných predstaviť si pod konkrétnym číslom určitý počet predmetov. Pomerne veľkému množstvu detí robilo problém dokreslovanie chýbajúcich bodiek a spájanie súborov s číslicami, čo často súviselo s nedostatočnou pozornosťou a nesústredenosťou na pokyny učiteľky.

Rozlíšenie tvaru a veľkosti geometrických tvarov zvládajú deti najlepšie. Prevažne dobre až veľmi dobre poznajú základné farby. Nedostatky sú naďalej v porozumení a praktickom uplatnení logických vzťahov (určenie tvaru, farby aj veľkosti zároveň). Príčina je v pretrvávajúcej tendencii učiteľiek dávať deťom pokyny jednoduché, pri ktorých sa málo uplatňujú logické vzťahy.

- ▶ Celková úspešnosť riešenia úloh z matematických predstáv bola 83,12 %, čo je dobrá úroveň. Dosiahnuté výsledky sa pohybovali v intervale 100 % - 35,60 %, t. j. od veľmi dobrej

- ▶ po nevyhovujúcu úroveň. V porovnaní so školským rokom 2003/2004 sa dosiahli výsledky **horšie**
- ▶ o **1,18 %**, v porovnaní so školským rokom 2002/2003 **lepšie o 0,70 %**. V oblasti matematických predstáv sa vo všetkých troch sledovaných školských rokoch dosiahli vyrovnané výsledky.

Úroveň rozvoja grafomotorických zručností

- ▶ Schopnosť napodobňovať a **zaznamenať grafické tvary** podľa predlohy je výrazne individuálna. Väčšina detí sa na ploche papiera orientovala samostatne, vyplnili celú plochu – dokončili požadovanú grafickú stopu do konca. Dobre zvládli vertikálnu a horizontálnu líniu, v hornom pásmi priemeru zvládli krúživý pohyb, vlnovku kombinované pohyby (spájanie vertikálnych a horizontálnych línii). Priemerne zvládli horný oblúk a lomenú líniu. Málo vyhovujúco zvládli hornú slučku - najťažší grafický tvar vyžadujúci systematický nácvik a upevňovanie. Niektoré majú tendenciu s postupom pohybu veľkosť tvaru zmenšovať/zväčšovať, alebo jedny tvary postupne meniť na iné – najmä pri lomenej línií, vlnovke a hornej slučke. Všetky deti držia grafický materiál dominantnou rukou, ale kvalita držania grafického materiálu je len priemerná, u niektorých detí až málo vyhovujúca, čo má vplyv na kvalitu grafickej stopy. Veľa detí nemá vystavaný návyk správneho držania tela pri práci. Na ľahšie zvládnutie úloh si otáčajú papier a niektoré grafické pohyby vedú sprava doľava namiesto zľava doprava. Mnohé deti nemajú dostatočne uvoľnené zápästie, nemajú vystavaný návyk pridržiavať si papier pri písaní. Tieto negatívne zistenia poukazujú okrem iného aj na nedôslednosť a čiastočne aj na nesystematicosť učiteľiek pri rozvíjaní grafomotorických zručností. V porovnaní so školským rokom 2003/2004 a 2002/2003 možno konštatovať zlepšenie grafomotorických zručností.
- ▶ **Techniku strihania** zvládajú priemerne, majú osvojené základy bezpečnej manipulácie s nožnicami. Sú medzi nimi veľké individuálne rozdiely v prospech tých, ktoré dlhšiu dobu navštievujú MŠ a aj v domácom prostredí majú možnosť narábať s nožnicami. Prevažne dobré výsledky dosiahli deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Nesprávne držanie nožníc na palci a ukazováku (resp. iná kombinácia prstov držiacich nožnice napr. na palci a prstenníku...) ako aj priemerná až málo vyhovujúca úroveň materiálneho zabezpečenia – tupé, nefunkčné nožnice, absencia nožníc pre ľavákov sťažuje strihanie a nepriaznivo ovplyvňuje konečnú podobu produktu strihania. Pretrvávajú problémy so správnym držaním papiera pri strihaní – papier nedržia v celej dlani, iba nadvhijú okraj na strane, kde práve strihajú. Strihanie sa do obsahu výchovno-vzdelávacej činnosti v niektorých MŠ zaraďuje nedostatočne systematicky.
- ▶ Celková úspešnosť riešenia úloh zameraných na grafomotorické zručnosti bola **76,25 %**, čo je horné pásmo priemernej úrovne. Dosiahnuté výsledky v jednotlivých MŠ sa pohybovali v intervale **100,00 % - 25,00 %**, t. j. od veľmi dobrej po nevyhovujúcu úroveň. V porovnaní so školským rokom 2003/2004 sa dosiahli výsledky **lepšie o 1,25 %**, v porovnaní so školským rokom 2002/2003 **lepšie o 5,71 %**.
- ▶ **Zlepšenie** nastalo najmä v oblasti rozvoja grafomotorických zručností – najmä v zaznamenávaní predkreslených grafických tvarov. Najvyššie zlepšenie sa dosiahlo v Bratislavskom kraji. V Žilinskom kraji sa dosiahli výsledky mierne horšie. Najväčší pokles výsledkov sa zaznamenal v Košickom kraji. Tento pokles je dôsledkom málo systematickej práce niektorých MŠ, ale nezanedbateľným dôvodom nižších dosiahnutých výsledkov je dĺžka a pravidelnosť dochádzky testovaných detí do MŠ, z ktorých početnú skupinu tvorili deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. V ostatných krajoch sa dosiahli mierne lepšie výsledky ako v školskom roku 2003/2004.
- ▶ **Zhoršenie** sa zaznamenalo najmä v zvládnutí techniky strihania a v celkovej kvalite vystrihnutých produktov. Strihanie sa chápe skôr ako doplnková aktivita realizovaná bez zámerného usmerňovania učiteľiek. Pretrvávajú neadekvátne reakcie detí na zadávané pokyny, najmä tam, kde deti do času konania tematickej inšpekcie nemali skúsenosti s takýto formou overovania vedomostí, schopností a zručností. Spravidla dobré výsledky dosiahli deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou.

Učiteľky väčšinou vytvárali pokojnú a motivujúcu atmosféru, zabezpečili usadenie detí zabraňujúce odpisovaniu. Napriek pozitívnym zisteniam často sa vyskytli nedostatky v tom, že učiteľky zadávali nejednoznačné pokyny (napriek jednoznačnosti pokynov spracovaných školskou inšpekciovou), snažili sa v pokynoch poskytnúť deťom riešenie úloh, čím obmedzovali ich samostatnosť v rozhodovaní a tvorivosti. Vyskytli sa aj prípady, že deti pred testovaním zbytočne stresovali a navodili atmosféru možného nezvládnutia zadaných úloh. Niektoré učiteľky boli prekvapené z dosiahnutých výsledkov detí – najmä tých, ktoré sa im javili ako priemerné. Pravdepodobne im vyhovoval takýto spôsob overenia ich vedomostí schopností a zručností, lebo sa nemuseli presadzovať medzi navonok aktívnejšími deťmi, ale mohli pracovať vlastným tempom s pocitom osobnej zodpovednosti za svoj výkon. V niektorých MŠ s výchovným jazykom maďarským, používali učiteľky nesprávnu terminológiu, čím miatli deti.

Zistenia školskej inšpekcie poukázali na to, že inšpekcie s takýmto cieľom oceňujú nielen učiteľky MŠ, ale aj základné školy, zriaďovatelia a v neposlednom rade rodičia detí. Riadiaci zamestnanci ich oceňujú ako veľmi dobrú spätnú väzbu. Priebeh administrácie a realizácie hodnotili ako inšpirujúci a podnetný.

- ▶ Celkovo sa v sledovaných oblastiach dosiahla úspešnosť **80,34 %**, čo je výsledok **horší**
- ▶ o **0,13 %** ako sa dosiahol v školskom roku 2003/2004 a **lepší o 2,45 %** ako sa dosiahol v školskom roku 2002/2003.

Závery *z* informátivnych inšpekcíí

3.3

3.3.1

Overovanie požiadaviek vzdelávacieho štandardu zo zemepisu na 2. stupni základnej školy

V spolupráci Katedry didaktiky prírodných vied, psychológie a pedagogiky Prírodovedeckej fakulty a Štátnej školskej inšpekcie sa opäťovne uskutočnilo testovanie, ktorého cieľom bolo overovanie zvládnutia požiadaviek vzdelávacieho štandardu zo **zemepisu** žiakmi **2. stupňa základnej školy**. Úroveň zvládnutia obsahu učiva 1. polroka v 5. až 8. ročníku sa overovala v marci 2004, zvládnutie obsahu učiva školského roka 2003/2004 sa zisťovalo pri testovaní v septembri 2004 za 5. a 8. ročník, pričom testy boli zadané žiakom 6. a 9. ročníka. Meracím prostriedkom bol kriteriálny didaktický test. Výberový súbor tvorilo 439 žiakov 5. ročníka, 399 žiakov 6. ročníka, 380 žiakov 7. ročníka a 448 žiakov 8. ročníka. Počty škôl sa pohybovali medzi 17 a 19. V oboch testovaniach boli zastúpené všetky kraje Slovenskej republiky, mestské aj vidiecke školy.

Časový odstup mal podstatne menšiu úlohu, než sa pôvodne predpokladalo. Iba v 5. ročníku sa zaznamenali výrazne horšie výsledky v celoročnom testovaní v porovnaní s polročným. Potvrzuje to často prezentovaný názor, že obsah geografického vzdelávania (a nielen geografického) je v tomto ročníku predimenzovaný a žiaci majú snahu osvojiť si ho hlavne pamäťovo. V ďalších ročníkoch došlo naopak v celoročnom testovaní k zlepšeniu výsledkov, v 8. ročníku dokonca k výraznému. Celkove sa iba úspešnosť žiakov 5. ročníka v polročnom testovaní priblížila našim predpokladom, inak oscilovala okolo 50 %, s čím nemožno v žiadnom prípade vysloviť spokojnosť.

Žiaci dosahovali podstatne vyššiu úspešnosť v úlohách na pamäťovú reprodukciu vedomostí v porovnaní s úlohami orientovanými na aplikáciu.

O niečo lepšie výsledky než sa očakávalo dosiahli v úlohách zameraných na prácu s obrysovými mapkami. V ich úspešnosti sa výrazne odrážala miera pozornosti, ktorú venujú

učitelia rozvíjaniu zručnosti.

Žiaci sú neúspešní v úlohách, v ktorých majú uplatniť schopnosť istej priestorovej predstavivosti. Zreteľne sa to prejavilo pri určovaní geografickej polohy. Problémy s týmto typom úloh mali nielen piataci, pre ktorých ide o osvojenie úplne novej zručnosti, ale aj žiaci vyšších ročníkov. Nezvládnutie jednoduchých úloh na priestorovú predstavivosť naznačuje absenciu dôslednejšej a častejšej práce s mapou.

Overovanie úrovne zvládnutia požiadaviek vzdelávacieho štandardu zo zemepisu ukázalo, že niektoré z nich nastavujú latku pre žiakov príliš vysoko. Úloha zreálniť niektoré požiadavky a minimalizovať existujúci vzdelávací štandard sa zdá byť aktuálna.

Overovanie požiadaviek vzdelávacieho štandardu v gymnáziach v predmete biológia z učiva 2. a 3. ročníka

3.3.2

Katedra didaktiky prírodných vied, psychológie a pedagogiky, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave v spolupráci so Štátnej školskou inšpekciou realizovala výskum na zistenie úrovne osvojenia vzdelávacieho štandardu **z biológie** z učiva 2. a 3. ročníka v gymnáziach.

Výskum sa realizoval v rámci **projektu VEGA – Spätná väzba ako prostriedok zefektívňovania vyučovania prírodovedných predmetov**. Predmetom testovania bolo základné učivo vymedzené vzdelávacím štandardom. Základným meracím prostriedkom výskumu boli kriteriálne didaktické testy (očakávaná úroveň zvládnutia bola 75 %) vlastnej konštrukcie, spolu v 8 variantoch.

Výsledky z učiva Biológia bunky a rastlín

Skúmané učivo bolo zamerané na tematické celky – Úvod do biológie, Všeobecné vlastnosti živých sústav, Biológia bunky a Biológia rastlín – stavba rastlinného tela. Výskum sa uskutočnil v 2. ročníku celoplošne v 20 gymnáziach v rôznych regiónoch Slovenska. Testovaných bolo 582 žiakov z 23 tried s týmito závermi:

- ▲ Priemerná úspešnosť riešenia didaktického testu skupiny bola 63,87 %,
- ▲ z celkového počtu overovaných požiadaviek vzdelávacieho štandardu (34) dosiahlo hypotézu stanovených 75 % 20 požiadaviek,
- ▲ počet správne vyriešených úloh v teste skupiny A poukazuje na primeranú náročnosť úloh, každý z 288 respondentov vyriešil minimálne 3 úlohy správne. Najviac žiakov (12,85 %) vyriešilo správne 9 – 10 úloh. Všetky úlohy správne vyriešil jeden žiak,
- ▲ počet správne vyriešených úloh v teste skupiny B poukazuje na to, že skúmané požiadavky boli náročnejšie, alebo žiakmi ľažšie zvládnuteľné ako požiadavky testované v skupine A. Každý z 294 respondentov vyriešil aspoň 1 úlohu správne, ale maximum vyriešených úloh bol 16. Najviac žiakov (12,93 %) správne vyriešilo 9 úloh.

Výsledky z učiva Biológia živočíchov a Systém, fylogénéza a ekológia živočíchov

Skúmané učivo biológie pre 3. ročník bolo zamerané na tematické celky - Úvod do biológie živočíchov, Živočíšna bunka a tkanivá, Rozmnožovanie a ontogenéza živočíchov, Orgány, sústavy orgánov a ich funkcie a Systém, fylogénéza a ekológia živočíchov. Výskumnú vzorku tvorilo spolu 1 534 žiakov 3. a 4. ročníka, alebo septimy a oktavy z 56 tried v 55 gymnáziach v rôznych regiónoch Slovenska. Zistilo sa že:

- ▲ Celková priemerná úspešnosť riešenia úloh v testoch skupiny A1, B1 bola 59,18 %, úspešnosť 75 % a viac sa dosiahla spolu v 13. položkách,
- ▲ celková priemerná úspešnosť riešenia úloh v testoch skupiny A2, B2 bola 52,00 %, úspešnosť 75 % a viac sa dosiahla spolu v 9. položkách,
- ▲ celková priemerná úspešnosť riešenia úloh v testoch skupiny A3, B3 bola 66,99 %, úspešnosť 75 % a viac sa dosiahla spolu v 15. položkách,
- ▲ z celkového počtu overovaných požiadaviek vzdelávacieho štandardu (23) dosiahli hypotézu stanovených 75 % len 4 požiadavky.

Na základe výsledkov je zrejmé, že učitelia za základné učivo považujú to, čo uvádzajú učebnice biológie a nie učivo, ktoré vymedzujú požiadavky na vedomosti a zručnosti vzdelávacieho štandardu. Pravdepodobnou príčinou je fakt, že v súčasnosti sú učitelia aj samotné školy hodnotené na základe počtu žiakov priatých na vysoké školy, čo ich vedie k sprístupňovaniu čo najväčšieho množstva poznatkov bez ohľadu na to, čo vymedzuje štandard.

Dosiahnutá úspešnosť osvojenia jednotlivých požiadaviek vzdelávacieho štandardu v skúmanom učive poukazuje na potrebu ich neustáleho prehodnocovania a citlivého vymedzenia základného učiva.

Zabezpečenie podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu / výchovno-vzdelávacej činnosti zriaďovateľmi

Informácie o zabezpečení priestorov, materiálno-technického vybavenia a didaktickej techniky zo strany zriaďovateľov sa zisťovali formou informatívnej inšpekcie v pôsobnosti **48 zriaďovateľov základných škôl** a **materských škôl**. Z toho bolo **17** zriaďovateľov základnej školy (ďalej ZŠ), 13 zriaďovateľov spojenej základnej školy s materskou školou (ďalej ZŠ s MŠ) a **18** zriaďovateľov materskej školy (MŠ) formou štruktúrovaného rozhovoru so štatutárny zástupcom zriaďovateľa.

Zabezpečenie podmienok v základných školách

- ▶ Základné školy mali zabezpečené **priestory** vo vlastných budovách. Priestorová vybavenosť bola v polovici škôl optimálna a vyhovujúca. Stav priestorov bol v polovici škôl dobrý a vyhovujúci, v ostatných školách vyžadoval menšie i väčšie opravy. Všetci riaditelia požiadali zriaďovateľov o vykonanie opráv, ktorými sa celkom alebo čiastočne odstránili nedostatky vo väčšine škôl. Takmer vo všetkých školách sa na údržbu a opravu budov použili prostriedky z rozpočtu zriaďovateľa, v niektorých prípadoch sa čiastočne využili prostriedky pridelené škole alebo prostriedky zo zdrojov EÚ na základe projektu. Pri splnení ZŠ s MŠ do jedného subjektu sa zlepšili priestorové podmienky v jednej škole, v ostatných sa nezmenili. Na realizáciu úsporných opatrení vydala skoro polovica zriaďovateľov pokyn na reguláciu energií a spotreby vody v mimovyučovacom čase, činnosť škôl nebola obmedzená úspornými zásahmi.
- ▶ **Materiálno-technické** zabezpečenie, vybavenosť učebnými pomôckami, vybavenosť odborných učební, telocviční, dielní a pod. vnímali zriaďovatelia ako dobré a priemerné. Zriaďovatelia akceptovali požiadavky na doplnenie žiackej knižnice, okrem prípadov, ak sa finančné zdroje čerpali z prostriedkov školy, alebo sa doplnili obecné knižnice detskými knihami. Požiadavky na doplnenie učiteľskej knižnice sa ojedinele neakceptovali pre nedostatok finančných zdrojov. Požiadavky na nákup novej didaktickej techniky sa väčšinou akceptovali. Všetci zriaďovatelia sa zaujímali o podmienky a činnosť školy a vykonali návštevy za účelom oboznámenia sa s daným stavom.

- Z hľadiska **organizačného chodu** školy v zmysle učebných plánov schválila väčšina zriaďovateľov v plnej mieri požiadavky riaditeľov na zavedenie voliteľných a nepovinných predmetov. Všetky požiadavky na zvýšenie počtu vyučovacích hodín delením tried na skupiny v predmetoch, v ktorých to umožňuje učebný plán a návrhy na zaradenie tried s rozšíreným vyučovaním predmetov alebo skupín predmetov alebo špeciálnych tried zriaďovatelia akceptovali.

V oblasti personálnej väčšinou rozhodoval riaditeľ školy v spolupráci so zriaďovateľom, v školách, ktoré nemajú právnu subjektivitu, rozhodoval zriaďovateľ v spolupráci s riaditeľom školy. O počte priatých žiakov do školy rozhodoval riaditeľ školy, ojedinele zriaďovateľ v spolupráci s riaditeľom.

Všetci zriaďovatelia poznali dobre až veľmi dobre priestorové a materiálno-technické podmienky škôl, mali záujem riešiť problémy v tejto oblasti a podieľať sa na zlepšovaní situácie, ojedinele ich poznali čiastočne, na základe sprostredkovaných informácií riaditeľa školy. Stav a kvalitu priestorov a materiálno-technickú vybavenosť vo vzťahu k počtu žiakov hodnotila približne polovica zriaďovateľov lepšie ako riaditelia škôl.

Zabezpečenie podmienok v materských školach

Materské školy a základné školy s materskými školami, ktorých sa informácie týkajú sú umiestnené prevažne vo vlastných priestoroch. Väčšina zriaďovateľov považovala priestory vo vzťahu k počtu detí za optimálne alebo vyhovujúce.

Stav priestorov hodnotila polovica zriaďovateľov ako dobrý a vyhovujúci, v ostatných subjektoch boli potrebné menšie alebo väčšie opravy, ojedinele bol stav havarijný. Všetci zriaďovatelia vykonali obhliadku priestorov vyžadujúcich opravy na základe požiadaviek subjektov. Následne sa vykonali opravy, ktorými sa úplne odstránili nedostatky v tretine škôl, v niektorých sa odstránili čiastočne. Na údržbu a opravy sa použili prostriedky z rozpočtu zriaďovateľa. Po splnutí MŠ a ZŠ do jedného subjektu sa hygienické a priestorové podmienky v MŠ väčšinou zlepšili, ojedinele sa zhoršili a v niektorých prípadoch sa nezmenili. Asi polovica zriaďovateľov vydala pokyn na realizáciu úsporných opatrení. Materiálno-technické zabezpečenie polovica zriaďovateľ vnímalu ako dobré a priemerné.

Vybavenie MŠ z hľadiska potrieb detí a učiteľiek považovali zriaďovatelia ako dobré a priemerné. Najviac chýbal výtvarný materiál, hrový materiál, nové učebné pomôcky, výpočtová a audiovizuálna technika, detský nábytok, záhradné náradie a náčinie. Požiadavky na doplnenie detskej a učiteľskej knižnice akceptovala prevažná väčšina zriaďovateľov. Požiadavky na nákup didaktickej techniky akceptovala v rámci finančných možností väčšina zriaďovateľov, niektorí iba čiastočne, ojedinele ich neakceptovali. Návštevu MŠ spojenú s oboznámením sa s jej podmienkami a činnosťou vykonali takmer všetci zriaďovatelia.

O personálnych otázkach rozhodovali riaditelia v spojených subjektoch s právnou subjektivitou, zriaďovatelia rozhodovali v ostatných prípadoch s prihlásením na stanovisko riaditeľiek MŠ. Takmer všetci zriaďovatelia poznajú priestorové podmienky MŠ, ojedinele ich poznajú čiastočne. Materiálno-technické podmienky MŠ poznala väčšina zriaďovateľov, niektorí ich poznali čiastočne pre nedostatočnú komunikáciu s riaditeľkami.

Zabezpečovanie priestorov a materiálno-technického vybavenia zo strany zriaďovateľov má prevažne dobrý trend. Zriaďovatelia zabezpečili vykonanie potrebných opráv a odstránenie havarijného stavu. Priestorové a materiálno-technické zabezpečenie škôl zriaďovatelia vnímali vcelku ako priemerné. V niektorých oblastiach sa názory zriaďovateľov a riaditeľov škôl a školských zariadení na kvalitu priestorovej vybavenosti a materiálno-technického zabezpečenia čiastočne rozchádzali.

Závery

následných inšpekcíí

3. 4

Stav a úroveň odstránenia zistených nedostatkov sa kontrolovala formou čiastkovej a od 01. 05. 2005 následnej inšpekcie v 244 školách a školských zariadeniach, z toho v 94 základných školách, 41 stredných školách, 8 špeciálnych základných školách, 5 odborných učilištiach, 12 základných uměleckých školách a 86 materských školách v čase od 09. 09. 2004 do 01. 07. 2005.

V kontrolovaných subjektoch sa uplatnilo 2 229 opatrení na odstránenie nedostatkov. Zo 794 odporúčaní subjekty akceptovali 741 (93,32 %), zo 117 upozornení akceptovali všetky (100 %). Z 1 148 priatých opatrení riaditeľmi kontrolovaných subjektov (ďalej priaté opatrenia) sa splnilo 1 090 (94,94 %), zo 158 opatrení uložených školskou inšpekciou (ďalej uložené opatrenia) sa splnilo 157 (99,36 %), zo 6 záväzných pokynov sa splnilo 5 (83,33 %), zo 6 zastavení rozhodnutia riaditeľa sa splnili všetky.

V základných školách sa uplatnilo 793 opatrení – z 256 odporúčania sa akceptovalo 94,14 %, z 58 upozornení sa akceptovali všetky, zo 406 priatých opatrení sa splnilo 97,29 % a zo 73 uložených opatrení sa splnilo 98,36 %. Nedostatky sa najčastejšie vyskytovali:

- ▲ vo výkone štátnej správy v 1. stupni,
- ▲ v plnení učebných osnov v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, fyzika, chémia, telesná výchova,
- ▲ v dodržaní Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základnej školy,
- ▲ v zaraďovaní žiakov do tried s rozšíreným vyučovaním predmetov alebo skupín predmetov,
- ▲ v rešpektovaní psychohygienických potrieb žiakov a dodržaní legislatívnych predpisov pri individuálnej integrácii,
- ▲ vo vedení pedagogickej dokumentácie.

V gymnáziách sa uplatnilo 12 opatrení, z toho 3 odporúčania a 7 priatých opatrení, 2 uložené opatrenia (boli splnené na 50 %). Nedostatky sa týkali najmä:

- ▲ dodržiavania predpisov pri prijímaní žiakov na štúdium na stredných školách
- ▲ prijatia uchádzačov s neukončeným stredným vzdelaním na štúdium popri zamestnaní do 1. ročníka dvojročného diaľkového štúdia,
- ▲ plnenia učebných osnov slovenského jazyka a literatúry a učebných osnov v predmete fyzika.

V stredných odborných školách sa uplatnilo 47 opatrení – z 18 odporúčania sa akceptovalo 88,88 %, z 28 priatých opatrení sa splnilo 60,71 %, uložilo sa 1 zastavenie rozhodnutia riaditeľa školy, ktoré sa splnilo. Nedostatky sa týkali prevažne:

- ▲ systému hodnotenia žiakov,
- ▲ práce predmetových komisií,
- ▲ spĺňania podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov,
- ▲ dodržania termínu konania absolventskej skúšky,
- ▲ menovania predsedov skúšobných komisií.

Na odstránenie nedostatkov v združených stredných školách sa uplatnilo 48 opatrení. Z 15 odporúčaní a upozornení sa akceptovalo 93,33 %, z 33 priatých opatrení sa 96,77 % splnilo. Nedostatky sa týkali prevažne:

- ▲ dodržania učebných plánov a plnenia učebných osnov slovenského jazyka a literatúry, fyziky a ochrany človeka a prírody,
- ▲ klasifikácie žiakov,
- ▲ výkunu štátnej správy v 1. stupni,
- ▲ spĺňania kvalifikačných požiadaviek vedúcich pedagogických zamestnancov,

- ▲ vedenia pedagogickej dokumentácie,
- ▲ organizácie vyučovania,
- ▲ dodržiavania vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach a učilištiach, dodržania termínu konania záverečných skúšok a menovania členov skúšobných komisií,
- ▲ zaradenia špeciálneho pedagóga do tímu odborných zamestnancov pri prijímacom konaní.

V **stredných odborných učilištiach a učilištiach** sa uplatnilo 308 opatrení – z 96 odporúčaní sa akceptovalo 92,7 %, všetkých 9 upozornení sa akceptovalo. Zo 180 prijatých opatrení sa splnilo 84,44 %, z 13 uložených opatrení sa splnili všetky, z 5 záväzných pokynov sa splnilo 80 %, uložilo sa 5 zastavení rozhodnutia riaditeľa školy, ktoré sa splnili. Nedostatky sa týkali prevažne:

- ▲ rozhodnutí pri výkone štátnej správy v 1. stupni,
- ▲ dodržania učebných plánov a plnenia učebných osnov vo všeobecnovzdelávacích predmetoch a odbornom výcviku,
- ▲ dodržania pokynov pri prijímaní uchádzačov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- ▲ postupu pri individuálnej integrácii žiakov, vypracovania individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre integrovaných žiakov,
- ▲ spĺňania podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov,
- ▲ absolvovania príslušnej formy ďalšieho vzdelávania vedúcich pedagogických zamestnancov,
- ▲ vedenia pedagogickej dokumentácie,
- ▲ činnosti predmetových komisií odborných predmetov,
- ▲ hodnotenia a klasifikácie žiakov,
- ▲ dodržania psychohygienických zásad pri organizácii vyučovania,
- ▲ zabezpečenia podmienok odbornej praxe žiakov,
- ▲ používania predpísaných tlačív (katalógové listy, protokoly o komisionálnych skúškach).

V **špeciálnych základných školách** sa uplatnilo spolu 72 opatrení. Z toho 22 odporúčaní a upozornení, ktoré boli všetky akceptované, zo 48 prijatých opatrení bolo splnených 95,55 %, 2 uložené opatrenia boli splnené. Nedostatky sa týkali najmä:

- ▲ činnosti metodických orgánov,
- ▲ spĺňania podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov,
- ▲ prijímania žiakov s intelektom v norme do špeciálnej základnej školy,
- ▲ realizovania vstupnej špeciálnopedagogickej diagnostiky a dodržanie intervalu rediagnostiky žiakov,
- ▲ klasifikácie žiakov,
- ▲ vedenia pedagogickej dokumentácie,
- ▲ vykonávania komisionálnych skúšok,
- ▲ dodržiavania metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu.

V **odborných učilištiach** sa uplatnilo 48 opatrení – z 13 odporúčaní a upozornení sa všetky akceptovali, splnili sa všetky prijaté (34) aj uložené opatrenia (1). Nedostatky sa týkali najmä:

- ▲ rozhodnutí pri výkone štátnej správy v 1. stupni,
- ▲ spĺňania požiadaviek odbornej a pedagogickej spôsobilosti niektorých pedagógov a vedúcich pedagogických zamestnancov,
- ▲ vykonávania spoločensky prospešnej práce v čase vyučovania,
- ▲ dodržania metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu,
- ▲ ukončovania prípravy žiakov v odbornom učilišti,
- ▲ postupu pri prijímaní žiakov do odborného učilišťa s intelektom v norme.

Na odstránenie nedostatkov sa v **základných umeleckých školách** uplatnilo 100 opatrení – z 51 odporúčaní boli akceptované všetky, splnili sa všetky prijaté opatrenia (48). Nedostatky sa týkali prevažne:

- ▲ postupu riaditeľov škôl pri rozhodovaní,
- ▲ postupu pri zaraďovaní žiakov do prípravného štúdia,
- ▲ vedenia pedagogickej dokumentácie,
- ▲ protokolov z komisionálnych skúšok,
- ▲ klasifikácie žiakov,
- ▲ dodržania učebných plánov.

Spolu sa v **materských školách** uplatnilo 813 opatrení – z 332 odporúčaní sa akceptovalo 91,56 %, zo 41 upozornení sa akceptovali všetky, z 371 prijatých opatrení sa splnili 98,38 %, 68 uložených opatrení a 1 záväzný pokyn sa splnili. Nedostatky sa týkali prevažne:

- ▲ rozhodnutí o prijatí/neprijatí dieťaťa do materskej školy a prijímania detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou,
- ▲ spracovania vnútorného poriadku,
- ▲ označenia budov,
- ▲ absolvovania príslušnej formy ďalšieho vzdelávania vedúcich pedagogických zamestnancov,
- ▲ dodržania Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách,
- ▲ dodržania počtu prijatých detí,
- ▲ podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí,
- ▲ vedenia pedagogickej dokumentácie.

V **základných školách** bol zreteľný zodpovedný prístup k odstraňovaniu nedostatkov, o čom svedčí splnenie prevažnej časti opatrení na dobrej až veľmi dobrej úrovni. Zlepšila sa kvalita riadenia, podmienky výchovy a vzdelávania žiakov, čiastočne sa skvalitnili personálne podmienky, zefektívnil sa kontrolný systém, zlepšilo sa právne vedomie vedúcich pedagogických zamestnancov a učiteľov, podmienky a proces individuálnej integrácie žiakov.

V **gymnáziách** malo plnenie opatrení prevažne priemernú úroveň (najmä v súkromných gymnáziach). Odstránenie nedostatkov viedlo k zlepšeniu odborného a pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho podmienok, dôslednejšiemu uplatňovaniu legislatívnych predpisov pri organizačnom zabezpečení prijímacieho konania. Nesplnenie niektorých opatrení spôsobilo pretrvávanie nedostatkov v kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu.

V **stredných odborných školách** mali prijaté opatrenia prevažne dobrú úroveň. Splnenie opatrení malo pozitívny dopad na úroveň kvality výchovy a vzdelávania, na zvýšenie kvality vydávaných vnútorných školských dokumentov, na zjednotenie systému hodnotenia žiakov a kvalitu činnosti metodických orgánov. Nesplnenie opatrení sa odrazilo v čiastočnom plnení výchovno-vzdelávacieho programu a nížzej efektivite riadenia vyučovacieho procesu.

V **stredných odborných učilištiach/učilištiach** mali prijaté opatrenia prevažne dobrú úroveň. Odstránením nedostatkov sa zlepšila realizácia výchovných a vzdelávacích zámerov, organizácia vyučovania, priestorové a materiálno technické vybavenie pracovísk, skvalitnilo sa vydávanie rozhodnutí riaditeľmi škôl, vedenie pedagogickej dokumentácie, kontrolný systém. Vo viacerých školách sa zlepšili podmienky výchovy a vzdelávania individuálne integrovaných žiakov.

V **zdrúžených stredných školách** mali prijaté opatrenia dobrú úroveň. Odstránením nedostatkov sa zlepšilo dodržiavanie všeobecne záväzných predpisov a pedagogických dokumentov najmä učebného plánu a učebných osnov a realizácia predpísaných praktických cvičení v odborných predmetoch. Zlepšila sa kvalita vedenia pedagogickej dokumentácie a zvýšila sa objektívnosť prijímacieho konania a kvalita záverečných skúšok.

Splnenie opatrení v **špeciálnych základných školách** malo pozitívny dopad na úroveň výchovy a vzdelávania, podmienok a riadenia. Odstránením nedostatkov sa čiastočne zlepšila

odbornosť vyučovania, pravidelnosť rediagnostických vyšetrení, spolupráca školy, rodičov a poradenského zariadenia.

V **odborných učilištach** sa splnením opatrení skvalitnilo odborné a pedagogické riadenie a právne vedomie riadiacich a pedagogických zamestnancov, odstránili sa nedostatky v hodnotení a klasifikácii žiakov, zlepšila sa metodická a kontrolná činnosť vo výchovno-vzdelávacom procese.

V **základných umeleckých** školách sa zlepšila rozhodovacia činnosť. Akceptácia odporúčaní a splnenie opatrení prispeli k skvalitneniu riadenia a výchovno-vzdelávacej činnosti škôl.

V **materských školách** sa takmer vo všetkých kontrolovaných subjektoch zlepšilo právne vedomie riaditeľiek, priaté opatrenia viedli k zlepšeniu oblastí, kde boli zistené nedostatky. Akceptáciou odporúčaní sa zlepšila úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti. Systematicky sa začali rozvíjať grafomotorické zručnosti detí. Vnútorná školská kontrola sa v niektorých subjektoch zlepšila.

Neplnenie opatrení malo negatívny dopad na kvalitu riadenia a podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu, čo viedlo k uloženiu nových opatrení.

Výsledky prešetrovania sťažností

4

V období od 01. 09. 2004 do 31. 08. 2005 bolo do centrálnej evidencie KHŠI doručených 390 podaní. Z toho 347 podaní bolo klasifikovaných **ako sťažnosť**. ŠŠI z nich v tomto období vybavila prešetrením 206. Ostatné sťažnosti boli vybavené napr. kontrolou, stanoviskom hlavného školského inšpektora, odstúpené so sledovaním, odstúpené bez sledovania, prípadne boli odložené a/a z dôvodu nekonkrétnosti alebo bolo odložené ich prešetrenie.

Sťažnosti smerujúce voči pedagogickým zamestnancom boli riaditeľom škôl a školských zariadení odstupované so sledovaním, s tým, že bola kontrolovaná správnosť ich prešetrenia a vybavenia a v prípade potreby boli upozornení na nesprávne vybavenie sťažnosti a nedodržanie zákona.

Z 206 prešetrovaných sťažností bolo **103 opodstatnených (50 %)** (v minulom roku 55 %) a **79 neopodstatnených (38 %)** (minulý rok 33 %). Pri ostatných sťažnostiach sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. 50 % opodstatnenosť predstavuje dlhodobý priemer.

Tabuľka 3 Podania podľa jednotlivých druhov škôl

	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			SPOLU		
Podania spolu	28			190			109			63			390		
Z toho sťažnosti	27			179			97			44			347		
Sťažnosti PVP	11			115			64			16			206		
Opodstatnenosť sťažnosti	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
	5	6	0	61	44	10	32	25	4	5	1	10	103	79	24

Legenda: O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť, PVP – priamo vybavené prešetrením

Percento opodstatnených sťažností v jednotlivých druhoch škôl je nasledovné:

MŠ – 45 % (minulý rok 69 %, predminulý 60 %), **ZŠ – 53 %** (minulý školský rok 45 %, predminulý 58 %), **SŠ – 50 %** (minulý školský rok 64 %, predminulý 51 %).

Opodstatnenosť anonymných sťažností je 60 % (minulý školský rok 51 %, predminulý 43 %).

Z hľadiska **podávateľov** boli najviac zastúpení rodičia, na druhom mieste učitelia, na treťom anonymní pisatelia, zvyšné podania zaslali iné osoby (žiaci, starí rodičia a pod.).

Tabuľka 4 Sťažnosti z hľadiska podávateľov

Podávateelia	Počet	Percento
Rodičia	169	49 %
Učitelia	64	19 %
Anonym	97	28 %
Iné osoby	17	4 %

Najviac sťažností smeruje proti riaditeľom škôl, druhou najpočetnejšou skupinou sú **učitelia**. Percento sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl sa dlhodobo zvyšuje, čo je spôsobené aj tým, že priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivu (prijímanie do škôl, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.). Jednou z príčin vzrástajúceho počtu sťažností na riaditeľov škôl je neriešenie konfliktov, príp. neobjektívne obhajovanie učiteľov pred rodičmi.

Tabuľka 5 Osoby, voči ktorým smerujú sťažnosti

Osoby	Počet	Percento
Riaditelia	288	83 %
Učitelia	63	18 %
ŠI	8	2 %
Iné osoby*	31	9 %

Poznámka:

1 - Súčet nedáva 100 %, pretože niektoré sťažnosti smerujú napr. aj proti riaditeľovi, aj proti učiteľovi. Výsledky v tejto tabuľke sú porovnateľné s predchádzajúcim rokom, v ktorom sa už percento vypočítavalo len z podaní, ktoré boli školskou inšpekciou klasifikované ako sťažnosť.

2* - Inými osobami sú napr. starostovia obcí a primátori miest, predsedovia samosprávnych krajov a KŠÚ a pod.

Tabuľka 6 Sťažnosti z hľadiska odosielateľa resp. odstupujúceho orgánu

	Sťažovateľov	MŠ SR	Zriaďovateľov	Iných osôb
Doručené od	269	31	42	5

Najčastejšie príčiny podávania sťažností:

Materské školy

R Námiety sťažností smerujúcich proti riaditeľkám MŠ sa týkali najmä týchto oblastí:

nevybavovanie sťažností rodičov, nevhodná komunikácia riaditeľka – učiteľka, útek dieťaťa z materskej školy, nezabezpečenie dozoru, neprijatie dieťaťa do materskej školy.

U Námiety sťažností smerujúcich proti učiteľkám sa týkali najmä týchto oblastí:

nevvhodná komunikácia s rodičmi, arogantné správanie učiteľiek, zanedbávanie bezpečnosti a ochrany zdravia detí, útek dieťaťa z materskej školy, zanedbávanie dozoru, nepedagogický prístup k deťom, používanie fyzických trestov, kričanie na deti, nekvalitný výchovný proces.

Základné školy

R Námietky sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl sa týkali najmä týchto oblastí:

nevhodná komunikácia s rodičmi, organizácia vyučovania, neodučenie hodín, porušenie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, neplnenie učebných plánov a učebných osnov, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania, neinformovanie rodiča o zhoršenom prospechu alebo správaní, komisionálne skúšky (zloženie komisie, úlohy v rozpore s učebnými osnovami), správne konanie (vydanie chybného rozhodnutia, nevydanie rozhodnutia), neodborné vyučovanie, nesprávne prešetrovanie sťažností rodičov, resp. ich neprešetrovanie, neriešenie šikanovania a iného násilia v škole.

U Námietky sťažností smerujúcich proti učiteľom sa týkali najmä týchto oblastí:

nevhodná komunikácia s rodičmi, nepedagogický prístup (psychický nátlak, fyzické tresty, nadávky, ponižovanie žiakov), klasifikácia prospechu, neinformovanosť rodičov o podstatnom zhoršení prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, vyberanie peňazí od žiakov, neriešenie šikanovania.

Stredné školy

R Námietky sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl sa týkali najmä týchto oblastí:

prijímacie konanie (neprijatie na strednú školu, neoprávnené prijatie, nenadväzovanie absolvovaného odboru na nový študijný odbor, neobjektívna klasifikácia písomných prác, neobjektívna klasifikácia na ústnych a písomných maturitných skúškach, neinformovanie rodiča o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, vyberanie peňazí od rodičov proti ich vôli (na nákup učebných pomôcok, na údržbu, stužkovú slávnosť a pod.) – neinformovanosť rodičov o ich použití, nedostatky v správnom konaní (nevydanie rozhodnutia, vydanie chybného rozhodnutia), komisionálne skúšky (zloženie komisie, náročnosť úloh, trvanie skúšky)).

U Námietky sťažností smerujúcich proti učiteľom sa týkali najmä týchto oblastí:

nízka úroveň vyučovania, nepedagogický prístup k žiakom (nadávky, psychický nátlak), neobjektívne hodnotenie písomných maturitných prác, klasifikácia prospechu.

Poznámka:

Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch ŠŠI prešetrovala z toho dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy, alebo že autori podaní spochybňovali objektivitu riaditeľov resp. uvádzali, že riaditelia v ich sťažnosti nekonali.

K najčastejším príčinám nespokojnosti podávateľov z predchádzajúcich rokov pribudli najmä podania súvisiace s uplatňovaním novej vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách. Vzrástal tiež počet sťažností týkajúcich sa násilia v škole.

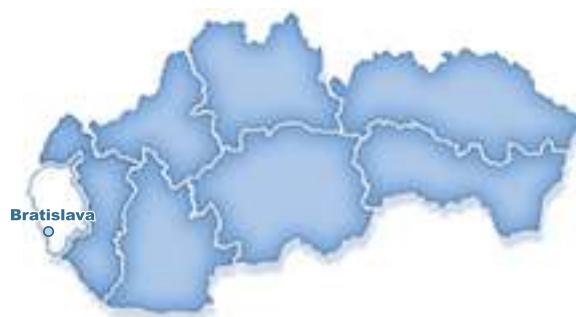
Riaditelia škôl a školských zariadení na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali cca 250 opatrení, ktoré umožnili najmä nasledujúce pozitívne zmeny:

- ▲ Zrušenie nesprávnych rozhodnutí v správnom konaní, ktoré porušovali práva žiakov.
- ▲ Zmena klasifikácie správania.
- ▲ Zrušenie výsledku komisionálnej skúšky a jej zopakovanie.
- ▲ Zmena klasifikácie prospechu.
- ▲ Odstránenie nedostatkov pri prijímacom konaní.
- ▲ Zabránenie opakovaniu nedostatkov, prehľbovanie právneho vedomia učiteľov i riaditeľov škôl.
- ▲ Skvalitnenie práce riaditeľov škôl v oblasti vybavovania sťažností.
- ▲ Vyriešenie problémov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- ▲ Zintenzívnenie kontroly zo strany riaditeľov škôl ako prevencia voči nedostatkom.

Všetky školské inšpekčné centrá venovali osobitnú pozornosť týmto vybraným oblastiam: vzťahy zriaďovateľov a vedenia škôl a školských zariadení v nadväznosti na prechod zriaďovateľských kompetencií, skúsenosti s uplatňovaním zmien v sociálnom systéme, šikanovanie v školách a školských zariadeniach, problematika vzdelávania Rómov a postavenie a činnosť školskej samosprávy.

5.1

Bratislavský kraj

Zriaďovatelia majú záujem o spoluprácu a poznanie problematiky škôl a školských zariadení. Veľmi dobré sú vzťahy a spolupráca v mestskej časti Bratislava Nové Mesto, ktorá okrem financií poskytuje školám aj metodickú pomoc.

V **ZŠ** stúpa verbálna i fyzická agresivita medzi žiakmi a voči pedagogickým zamestnancom. U žiakov sa prejavuje citová deprívácia a nedostatok empatie. Prieskum v **SŠ** potvrdil výskyt prejavov verbálnej agresie (nadávky, vulgárne vyjadrovanie). Existuje všeobecný nezáujem rodičov

o členstvo v školských radách, ktorých činnosť v **ZŠ** je prevažne formálna, často ide o malú skupinu rodičov, ktorí si prostredníctvom rady školy presadzujú vlastné záujmy. Vo väčšine sa aktivizujú len počas výberových konaní. V **SŠ** je výskyt funkčných rád školy častejší a aj polupráca s riaditeľmi škôl je vo väčšine dobrá.

Výrazné pozitíva

Prevažujúcim znakom je záujem starostov obcí o zachovanie a zveľaďovanie **MŠ**. Prostredníctvom projektu „Škola priateľská deťom“ umožňujú **ZŠ** deťom a rodičom využívanie počítačových učební a ostatných priestorov v mimovyučovacom čase. Vytvárajú podmienky na rozvoj počítačovej gramotnosti učiteľov. Na podnet rodičov a žiakov školy zriaďujú triedy so zameraním na šport. Ponukou viacerých vzdelávacích programov vzrástá konkurencia medzi školami. Prezentujú svoje programy a výsledky prostredníctvom internetu, regionálnych novín, školských časopisov, miestnej televízie. Žiaci 4. ročníka v testoch z matematiky a slovenského jazyka a literatúry dosiahli veľmi dobré výsledky. Starostlivosť o integrovaných žiakov sa prejavuje najmä vypracúvaním individuálnych vzdelávacích programov. V **ZŠ** i **SŠ** sa zvýšila ponuka záujmovej činnosti a voľnočasových aktivít. V **SŠ** je pozitívom prezentácia škôl v národných a medzinárodných odborných súťažiach.

Výrazné negatíva

Absentuje metodické a legislatívne poradenstvo a informačno-komunikačný systém. Znižovanie počtu tried (1 trieda v ročníku) v **ZŠ** komplikuje zavádzanie variantov s rozšírenou ponukou vyučovacích predmetov. Na 2. stupni pretrváva neodborné vyučovanie výchovných predmetov a cudzích jazykov. Vzdelávacie výsledky z matematiky a slovenského jazyka a literatúry v testoch žiakov 9. ročníka mali nízku úroveň. Školy majú opotrebované materiálno-technické prostriedky a nedostatok nových. V **SOU** klesá počet prijímaných žiakov.

Pretrvávajúce problémy

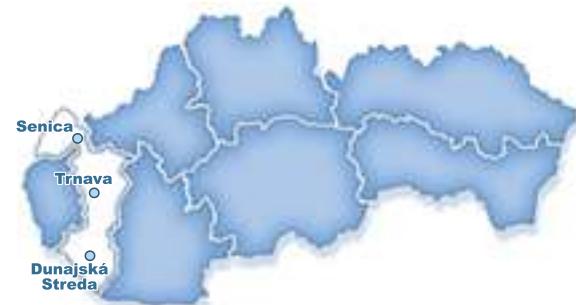
MŠ nie sú dostatočne vybavené výpočtovou technikou a internetom, zriaďovatelia zasahujú do kompetencií riaditeľiek. Dochádza k spájaniu tried s rôznymi učebnými plánmi do jednej triedy. Pretrváva vyžadovanie encyklopédických vedomostí na úkor rozvoja zručností žiakov pri vyhľadávaní prameňov, ich spracovávaní a využívaní, vo vyučovaní prevažujú činnosti učiteľa. Žiaci dosahujú nízku úroveň komunikačných zručností v cudzích jazykoch a majú problémy v čítaní s porozumením. Rozptyl profilácie bez dostatočného materiálneho a personálneho vybavenia

niektorých škôl je na úkor kvality vyučovania. V **SŠ** sú to najmä nedostatok financií pri zabezpečovaní údržby a technického stavu budov, nepostupujúca racionalizácia siete stredných škôl a nezáujem žiakov a rodičov o štúdium v **SOU**, najmä v učebných odboroch.

Trnavský kraj

Situáciu v **MŠ** výrazne ovplyvňuje tlak niektorých zriaďovateľov prijímať deti nad stanovený počet. V **ZŠ** a **ŠZŠ** zo strany zriaďovateľov dominuje ekonomická stránka. Rozbieha sa práca školských úradov ako pozitívna pomoc riaditeľom. Vzťahy medzi SŠ a zriaďovateľom sú formálne, samosprávny kraj nemá záujem racionalizovať sieť škôl. Zistilo sa zasahovanie zriaďovateľa do kompetencií škôl. Pre ZUŠ zriaďovatelia vytvárajú podmienky na verejné vystúpenia žiakov a umožňujú im byť súčasťou miestnej kultúry. Postup riaditeľov **ZŠ** v oblasti sledovania záškoláctva je v súlade s predpismi, nechýba spätná väzba o priatých opatreniach. V mestách spolupracujú školy aj s príslušným sociálnym oddelením. Eliminácia záškoláctva rómskych žiakov postupuje iba veľmi pomaly. Riaditelia **ŠZŠ** si ohlasovaci povinnosť plnia, aj keď účinnosť vykonaných opatrení je nepostačujúca. Spolupracujú s odbormi sociálnych vecí a s políciou. V **ZŠ** a **SŠ** sa vyskytujú rôzne formy šikanovania, narastá počet žiakov s problémovým správaním, stúpa agresivita a verbálne útoky žiakov voči učiteľom. V školách nie je zabezpečená systematická prevencia. Riaditelia **ZŠ** sa snažia vytvárať pre Rómov špeciálne triedy v bežných školách, čo tito občania pociťujú ako diskrimináciu. V školách nie je dostatok rómskych asistentov. Rómski žiaci sú zvyčajne v **ZUŠ**, najmä v hudobnom odbore, úspešnými žiakmi. Rady školy sú aktívne len v období výberových konaní na miesta riaditeľov a v prípadoch, keď ide o zrušenie škôl.

Výrazné pozitíva

V **MŠ** ide o kvalifikovanosť učiteľiek a ich pozitívny vzťah k deťom. V **ZŠ** je to skvalitnenie vybavenia škôl počítačovou technikou, pripojenie na internet, využívanie IKT vo výchovno-vzdelávacom procese. Vzrástla ponuka vzdelávacích aktivít mimo vyučovania, zapájanie škôl do projektov s medzinárodnou účasťou a prezentácia žiakov a škôl na verejnosti v súťažiach a olympiadach. Na 1. stupni učitelia aplikujú netradičné formy vyučovania (prvky Integrovaného tematického vyučovania, Daltonský plán, CET program, dramatizácia), čo sa prejavilo aj v dobrých vzdelávacích výsledkoch zo slovenského jazyka a literatúry a matematiky na 1. stupni. V **SŠ** sa učitelia aktívne zúčastňujú na tvorbe základných pedagogických dokumentov a učebníc. Riaditelia spolupracujú s podnikateľskými subjektmi pri zabezpečení odbornej praxe. **ŠZŠ** sa prispôsobujú novým požiadavkám rodičov i žiakov, zabezpečujú vzdelávanie žiakov v B, C variante i žiakov s autizmom. **ZUŠ** sa aktivitami zviditeľňujú na verejnosti, stúpa význam ich výchovno-vzdelávacej činnosti. Žiaci sú úspešní v prijímaní na ďalšie štúdium v školách s umeleckým zameraním. Pozitívom je najmä zabezpečenie odbornosti vyučovania v hudobnom a výtvarnom odbore.

Výrazné negatíva

Napätie spôsobené existenčnou neistotou demotivuje učiteľky **MŠ**. V **ZŠ** je to vysoká neodbornosť vyučovania predmetov anglický jazyk, telesná výchova, spoločenskovedné predmety a výchovné predmety na 1. stupni. Práca s učebnými osnovami a vzdelávacími štandardmi je nedostatočná. Učitelia uplatňujú väčšinou klasické metódy a formy práce. Je nedostatok špeciálnych pedagógov a psychológov, práca s integrovanými žiakmi je formálna. Zhoršuje sa stav priestorov. V **SŠ** je to podceňovanie znalostí a uplatňovania školskej legislatívy. V **ŠZŠ** sa zaznamenal úbytok žiakov pre nekorektnú integráciu do ZŠ. V **ZUŠ** je nedostatok učiteľov na pokrytie vyučovacích hodín niektorých predmetov v dôsledku negatívneho vplyvu normatívneho financovania.

Pretrvávajúce problémy

V **MŠ** pociťujú nedostatočné metodické usmerňovanie a možnosť vzdelávania, učiteľky majú nedostatočné znalosti z oblasti psychológie rozvoja osobnosti detí. Neodbornosť vyučovania cudzích jazykov, slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským pretrváva v **ZŠ**. V **SŠ** riaditelia svojvoľne upravujú učebné plány, nedodržujú rozsah a obsah povinných predmetov, menia zameranie a orientáciu školy bez zodpovedajúceho personálneho zabezpečenia, nerešpektujú psychohygienické zásady v organizácii vyučovania. **ŠZŠ** majú nedostatok moderných učebných pomôcok, absentuje tvorba a vydávanie učebníčkov.

Trenčiansky kraj

V menších obciach sú vytvorené lepšie vzťahy medzi zriaďovateľmi a riaditeľmi **MŠ** a **ZŠ**. Spolupráca špeciálnych škôl so zriaďovateľom – krajským školským úradom – je na veľmi dobrej úrovni. Pretrváva nedostatočná spolupráca zriaďovateľa stredných škôl a školských zariadení s orgánmi štátnej správy na regionálnej úrovni.

Riaditelia oznamujú záškoláctvo v zmysle platnej legislatívy prostredníctvom výchovných poradcov. Školy spolupracujú s odborom sociálnych vecí, kurátormi, ľudetskými lekármi a políciou.

V **ZŠ** a **ŠZŠ** sa šikanovanie stáva tabuizovanou témom. V niektorých školách sa objavili sťažnosti na prejavy šikanovania žiakov učiteľmi. Vyskytli sa prípady, keď si rodičia vysvetľujú výchovné opatrenia uplatnené školou voči žiakom ako prejav šikanovania.

Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia majú v regióne vytvorené štandardné podmienky na výchovu a vzdelávanie vrátane uplatnenia rómskych asistentov. Spolupráca medzi rodinou a školou je nedostatočná. Rodičia nemajú záujem o ďalšie vzdelávanie detí a ich prípravu na budúce povolanie.

Rady školy sú prevažne nefunkčné. Ich aktivita sa zvyšuje v súvislosti s výberovými konaniami na miesta riaditeľov škôl a školských zariadení a v prípade vyraďovania školy alebo školského zariadenia zo siete.

Výrazné pozitíva

Vo všetkých druhoch škôl je to využitie výpočtovej techniky vo výchovno-vzdelávacom procese a snaha učiteľov získať kompetencie v práci s počítačom. V **MŠ** je to najmä takmer 100 % kvalifikovanosť učiteľiek, realizácia projektov Škola dokorán a Škola podporujúca zdravie, starostlivosť o deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (nadanými a talentovanými), pokračujúca kvalitná činnosť aj po spojení so ZŠ. Pre **ZŠ** je pozitívom ponuka nových výchovno-vzdelávacích programov, čo zvyšuje záujem verejnosti o školu, vytváranie pracovných miest školských psychológov a špeciálnych pedagógov, rozšírenie ponuky záujmovej činnosti. V **SŠ** je to zapájanie škôl do medzinárodných projektov, do projektu INFOVEK, odborná spolupráca škôl s podnikateľskými subjektmi v regióne, akceptácia požiadaviek regionálneho trhu práce, úspešná prezentácia žiakov v odborných súťažiach, výrazná podpora aktivít zameraných na zvyšovanie odborného profilu absolventov a rozvoj odbornej spolupráce medzi strednými školami a školami v zahraničí. V **špeciálnych školách** sú pozitívami kvalitné kultúrne a športové aktivity škôl nad rámec povinného vzdelávania a v **ZUŠ** najmä prezentácia školy na verejnosti.

Výrazné negatíva

Podmienky ďalšieho vzdelávania riaditeľiek a učiteľiek **MŠ**, ich nedostatočná orientácia v školskej legislatíve (podobne sa konštatuje aj v **ZŠ**) a zasahovanie niektorých zriaďovateľov do kompetencií riaditeľiek. V **ZŠ** ide o nízku úroveň vzdelávacích výsledkov z matematiky, výrazný nedostatok učiteľov cudzích jazykov a nedostatok moderných učebných pomôcok. Pre **SŠ** je

typickým znakom nedostatočná vnútorná kontrola, porušovanie obsahu základných pedagogických dokumentov, málo vyhovujúca úroveň strojového parku a absencia moderných technológií v praktickom vyučovaní a odbornom výcviku, **SOU** a **ZŠŠ** vzdelávajú v odboroch, ktoré nie sú zaradené v sieti. V **špeciálnych školách** prevažujú nevyhovujúce priestorové podmienky vrátane nedostatku odborných učební a nižšia odbornosť vyučovania.

Pretrvávajúce problémy

V **ZŠ** stúpa počet žiakov s poruchami správania, v **SŠ** je nedostatok nových učební najmä pre odborné predmety, chýba dlhodobé plánovanie rozvoja škôl v regióne, zlá priestorová situácia je v **špeciálnych školách**.

Nitriansky kraj

Medzi školami a zriaďovateľmi sú dobré a korektné vzťahy. Zo strany zriaďovateľov je ochota riešiť problémy škôl a školských zariadení, vytvoril sa systém priameho kontaktu. Vo vzťahoch vedenie **MŠ** a zriaďovateľ sú značne rozdiely, výrazne lepšie vzťahy sú na vidieku. Riadenie škôl a školských zariadení sa zlepšilo v miestach, kde boli zriadené školské úrady, zlepšíl sa aj informačný tok.

V rozdielnej mieri sa vo všetkých druhoch škôl zistili prejavy šikanovania

Zaškolenosť rómskych detí v **MŠ** z dôvodu nepravidelnej dochádzky je veľmi nízka, z toho vyplývajú aj následné adaptačné problémy žiakov v **ZŠ** a slabá vedomostná úroveň. Pretrváva nezáujem rodičov o spoluprácu so školou. V obciach so zvýšeným výskytom rómskej populácie sa v **ZŠ** vytvárajú elokované triedy na vzdelávanie rómskych detí, zriaďujú sa nulté ročníky, v školách pôsobia asistenti učiteľov. Pre rómskych žiakov sa otvorili triedy pri **OU**. Žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia zaraďujú do **špeciálnych škôl** alebo tried aj pri zistení hraničného pásma mentálnej retardácie. Sieť **OU** nepostačuje na vzdelávanie absolventov **ŠZŠ**.

Rady škôl sa zaujímajú o úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pomáhajú pri riešení problémov škôl a školských zariadení. Najvyššiu aktivitu vykazujú pri výberovom konaní na obsadenie miest riaditeľov škôl a školských zariadení.

Výrazné pozitíva

Pre **MŠ** je charakteristické tvorivé výchovné prostredie, veľmi dobrá komunikácia s deťmi, dobrý poznatkový systém detí a záujem o činnosť, realizácia projektov v spolupráci so zriaďovateľmi. V **ZŠ** sú to odbornosť vyučovania na 1. stupni a v **ŠKD**, výrazný nárast záujmových útvarov a voľno-časových aktivít, zapájanie škôl do predmetových olympiád, športových súťaží, vybavenie škôl výpočtovou technikou, zriaďovanie odborných učební výpočtovej techniky a preškoľovanie učiteľov na prácu s PC, prezentácia škôl vo verejno-spoločenskom živote. V **SŠ** stúpa počet škôl zapojených do projektov a zahraničnej spolupráce, dosiahli sa vynikajúce úspechy v medzinárodných súťažiach, overujú sa nové učebné a študijné odbory. **SOU** uzatvárajú výhodné zmluvy na realizáciu odborného výcviku s organizáciami a podnikateľmi. Učitelia sa zúčastňujú na tvorbe pedagogických dokumentov. V **špeciálnych školách** je to najmä uplatňovanie špeciálnych metód a terapeutických techník vo výchovno-vzdelávacom procese, vybavenie všetkých škôl výpočtovou technikou a realizácia projektov z prostriedkov PHARE a nadácie P. Pázmánya.

Výrazné negatíva

V **MŠ** ide o pretrvávanie porúch reči u 5 – 6-ročných detí, malý záujem o odborný rast učiteľiek, neefektívnu hospitačnú činnosť, neoborné usmerňovanie zo strany zriaďovateľov, výrazné rozdiely v poznatkoch detí medzi okresmi a aj medzi školami v tom istom regióne. V **ZŠ** sa zistila nízka odbornosť vyučovania výchovných predmetov, cudzích jazykov, dejepisu zemepisu

a fyziky na 2. stupni, zastaranosť vyučovacích pomôcok, slabé vzdelávacie výsledky žiakov v testovaných predmetoch, nedostatky v práci s učebnými osnovami a pri hodnotení a klasifikácii žiakov. Zvyšuje sa počet integrovaných žiakov a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, stúpa počet žiakov s viacnásobným postihnutím. V **SŠ** sú to nedostatky v plnení učebných osnov, nedostatky vo výkone štátnej správy v 1. stupni, nedostatočná inovácia obsahu všeobecnovzdelávacích predmetov. Pre nezáujem o učebné odbory stúpa počet zriadených študijných odborov. V **špeciálnych školách** prevláda nedostatočná komunikácia školy s rodičmi žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, zastarané a nevyhovujúce učebnice, chýbajúce učebnice pre variant A, B. Priestorové podmienky sú prevažne nevyhovujúce.

Pretrvávajúce problémy

V **MŠ** je to neefektívna kontrolná činnosť riaditeľiek, nárast detí s poruchami reči, v **ZŠ** nízka odbornosť vyučovania v školách s nižším počtom žiakov, nedostatok nových učebných pomôcok, prevládajúce klasické vyučovacie metódy a formy. V **SŠ** pretrvávajú nedostatky v kontrolnom systéme, problémy so zabezpečením učebních cudzích jazykov po prechode zo ZŠ a v ZSŠ a SOU nízka odbornosť vyučovania cudzích jazykov. V **špeciálnych školách** je celkovo nedostatok špeciálnych pedagógov a často sa vyskytuje nepravidelná školská dochádzka žiakov.

Žilinský kraj

Postupuje racionalizácia siete škôl a školských zariadení, dochádza k zriaďovaniu **ZSŠ**. Dobrá je spolupráca riaditeľov **SŠ** so školskou komisiou zriaďovateľa. Nedostatočné je metodické usmerňovanie škôl zriaďovateľmi. Záškoláctvo sa vyskytuje pomerne málo a častejšie v mestách.

V **ZŠ** sú rómske deti väčšinou zaradené do bežných tried. Problémy vznikajú pri ich zaraďovaní do špeciálnych škôl alebo špeciálnych tried pre nesúhlas rodičov, neznalosť slovenského jazyka a nedostatočnú hygienu. V jednej ZŠ zriadili nultý ročník pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a v jednej pracujú rómski asistenti. Úroveň činnosti samosprávnych orgánov je rozdielna – v **MŠ** je celkovo dobrá, v niektorých **ZŠ** sú aktívne. V **SŠ** sú to prevažne formálne orgány, neplnia svoje poslanie, aktívne sú len pri výberových konaniach na funkciu riaditeľa školy. Žiacke školské rady plnia svoju funkciu.

Výrazné pozitíva

V **MŠ** sú dobré personálne podmienky, organizujú sa aktivity zamerané na regionálnu výchovu a spoznávanie ľudových tradícií, ich rozvoj sa uskutočňuje prostredníctvom projektov, funguje spolupráca s rodinou, obcou, ostatnou verejnosťou, prezentujú sa vlastným časopisom a v médiách, účinná je spolupráca s poradenskými inštitúciami pri integrácii detí. V **ZŠ** je to najmä vybavenosť výpočtovou technikou a zvyšovanie počítacovej gramotnosti učiteľov, rozvoj záujmovej činnosti, realizácia projektov a prezentácia škôl na verejnosti a spolupráca školských úradov s riaditeľmi škôl zameraná na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu. V **SŠ** ide o dobrú prípravu škôl na maturity 2005, ich spoluprácu so školami v zahraničí v rôznych projektoch a prezentáciu práce škôl a výrobkov žiakov na verejnosti. V **špeciálnych školách** je to kvalifikovanosť a odbornosť vyučovania a uplatňovanie individuálneho prístupu k žiakom.

Výrazné negatíva

V **MŠ** sa zistilo nedostatočné uplatňovanie inovačných prvkov vo výchovno-vzdelávacej činnosti a nefunkčná vnútorná kontrola, v **ZŠ** neodbornosť vyučovania cudzích jazykov, najmä anglického jazyka, využívanie klasických vyučovacích metód a foriem práce, nedostatok školských psychológov a špeciálnych pedagógov. Veľmi častým nedostatkom v **SŠ** je porušovanie predpisov, slabé vedomosti žiakov z cudzích jazykov, v **SOU** nedostatočné využívanie moderných

informačných technológií vo vyučovacom procese, malá pozornosť venovaná ďalšiemu vzdelávaniu pedagogických zamestnancov, chýbajúce laboratória a odborné učebne. V **špeciálnych školách** je pomerne vysoká absencia žiakov, priestorové a materiálno-technické vybavenie je nedostatočné.

Pretrvávajúce problémy

Vzťahujú sa prakticky na všetky druhy škôl a školských zariadení: prevažne nízke kompetencie učiteľov v práci s výpočtovou technikou, nesystematická vnútorná kontrola, nekonceptčná a formálna práca metodických orgánov v školách, neodborné vyučovanie cudzích jazykov, nevyhovujúce učebnice, chýbajúce alebo zastarané učebnice odborných predmetov, zastarané učebné pomôcky, nedostatočné vybavenie dielní odborných škôl podľa stanovených normatívov, resp. chýbajúce normatívy vybavenosti dielní.

Banskobystrický kraj

5.6

Konštatuje sa nedostatočná znalosť školských predpisov zo strany zriaďovateľov, ich porušovanie. Obce nemajú záujem o **MŠ**, prijímajú sa nekvalifikované učiteľky. Nerešpektuje sa maximálna naplnenosť tried a neprijímajú sa dvojročné detí. V mestách vplyvom zvýšeného záujmu o školy a školské zariadenia zriaďovatelia profesionálnejšie uplatňujú svoje kompetencie. Vzťahy medzi zriaďovateľmi a ZUŠ sú dobré. Postup riaditeľov pri riešení záškoláctva je v súlade s legislatívou. V oblastiach so zvýšenou koncentráciou rómskej populácie sa situácia v tejto oblasti nezlepšila. Náznaky šikanovania sa prejavujú najmä vo vyšších ročníkoch **ZŠ** a prvých ročníkoch **SŠ**, vzniknuté problémy sa okamžite riešia.

Napriek dobrým podmienkam je dochádzka rómskych detí do **MŠ** nepravidelná. Prítomnosť asistentov učiteľov v **ZŠ** je často málo efektívna, ich pomoc je potrebná v čase mimo vyučovania a pri komunikácii školy s rodinou a príslušnými úradmi. Spolupráca s rodičmi je z dôvodu ich nezáujmu nedostatočná. Zistilo sa záškoláctvo, absencia základných hygienických návykov, znížená schopnosť vyjadrovania a sústredenia, pretrvávajúce vulgárne správanie a vandalizmus. Činnosť školských rád sa orientuje na výberové konania na miesta riaditeľov škôl a školských zariadení.

Výrazné pozitíva

V **MŠ** prevláda funkčná komunikácia medzi učiteľkami a rodičmi, otvorenosť škôl rodičom a cielená prezentácia činnosti, efektívna výchovno-vzdelávacia činnosť netradičnými postupmi, realizácia projektov výchovy k regionálnej kultúre a environmentálnych programov. V **ZŠ** snaha o tvorbu projektov s financovaním z fondov EÚ, vybavenosť výpočtovou technikou, zriaďovanie odborných učební, otváranie škôl rodičom a verejnosti, lepšia počítačová gramotnosť učiteľov, efektívna činnosť výchovných poradcov a koordinátorov prevencie drogových závislostí a environmentálnej výchovy, rozvoj záujmovej činnosti vrátane regionálnych tradícií. V **ZUŠ** ide o šírenie regionálnej kultúry a aktívnu účasť na kultúrnom živote obce. V **SŠ** sú to akceptácia požiadaviek trhu práce, spolupráca s odberateľmi absolventov, sprístupnenie výpočtovej techniky a internetu žiakom, ako aj účasť v projektoch na podporu regiónu. V **špeciálnych školách** sa klasifikácia a hodnotenie uplatňuje ako motivačný prostriedok, posilnenou mimovyučovacou činnosťou sa eliminujú negatívne javy. Zlepšujúcou sa odbornosťou vyučovania v **OU** sa dosahujú lepšie vzdelávacie výsledky v odborných predmetoch.

Výrazné negatíva

Zhoršovanie stavu školských budov a materiálneho vybavenia sa dotýka väčšiny škôl a školských zariadení. V **MŠ** je nedostatok výpočtovej a kopírovacej techniky. V **ZŠ** sa nedostatky vzťahujú na výchovno-vzdelávací proces a jeho výsledky. V **SOU** a **ZSŠ** sa porušujú predpisy pri

prijímaní žiakov do nadstavbového štúdia, nedodržiavajú sa učebné plány a neplnia učebné osnovy. Do **špeciálnych škôl** sa prijímajú žiaci, ktorí patria do bežných základných a stredných škôl, znižuje sa počet kvalifikovaných pedagógov najmä na národnostne zmiešanom území, málo účinne sa rieši záškoláctvo.

Pretrvávajúce problémy

V **MŠ** pretrvávajú nedostatky v plánovaní výchovno-vzdelávacej činnosti, nesystematická a formálna je vnútorná kontrola, je nedostatok logopédov a špeciálnych pedagógov, nízka je zaškolenosť detí zo sociálne znevýhodneného a málo podnetného prostredia. V **ZŠ** slabé výsledky žiakov 9. ročníka v testoch z vybraných predmetov, integrácia v neprospech intaktnej skupiny – nárast počtu detí s poruchami učenia a správania, napriek dobrej kvalifikovanosti pretrvávajúca vysoká neodbornosť vo vyučovaní najmä výchovných predmetov (prevažne vo vidieckych školách) a nedostatočné využívanie výpočtovej techniky vo výchovno-vzdelávacom procese. V **SŠ** pretrváva nezáujem o štúdium v niektorých študijných a učebných odboroch, najmä strojárskych a poľnohospodárskych, málo motivujúce hodnotenie žiakov, zastarané, resp. chýbajúce učebnice v niektorých odborných predmetoch, nedostatočný podiel predmetových komisií na riadiacej činnosti školy. V **špeciálnych školách** sú problematickými nepravidelná školská dochádzka s málo vyhovujúcou úrovňou učebných činností, nepravidelná rediagnostika zo strany poradenských zariadení, odchod žiakov z **OU** po ukončení povinnej školskej dochádzky.

Prešovský kraj

Zriaďovatelia neodborne zasahujú do kompetencií riadiťieliek MŠ pri prijímaní detí, porušujú legislatívu v počtoch detí v triedach, rušia triedy, prijímajú nekvalifikované učiteľky, neobsadzujú miesta asistentov. Zriaďovatelia **ZŠ** majú záujem o celkový chod škôl a o zistenia školskej inšpekcie. Riaditelia škôl rešpektujú školskú legislatívu v oblasti povinného nahlasovania záškoláctva, vedú o tom potrebnú evidenciu.

Zaškolenosť rómskych detí v MŠ je nízka. Dochádzka do školy je neuspokojivá. Celkové nedostatočné vedomosti rómskych žiakov a opakovanie ročníkov ovplyvňuje kvalitu vyučovania. Využívala sa možnosť zamestnať asistentov učiteľa. Pri integrácii žiakov vznikajú problémy z nízkej frekvencie odborných vyšetrení pre nedostatočné personálne obsadenie poradní a nezáujem rodičov. Uskutočňuje sa projekt Odborná príprava znevýhodnených skupín obyvateľstva určený predovšetkým Rómom. V MŠ vzrastá aktívita rád škôl, v ZŠ a SŠ si neplnia svoju funkciu.

Výrazné pozitíva

Zvyšuje sa záujem rodičov o zaškolenie detí v **MŠ**, učiteľky vytvárajú pozitívnu psychosociálnu klímu, MŠ sa profilujú, prevládajú esteticky upravené interiéry, postavenie MŠ v ZŠ s MŠ je kompetenčne vymedzené. V **ZŠ** je to zvyšovanie počtu škôl zapojených do projektov a Infoveku, počítačová vybavenosť a spolupráca **SŠ** s podnikateľskou sférou pri zabezpečení odborného výcviku a aktivity v oblasti vzdelávania znevýhodnených skupín obyvateľstva. V **špeciálnych školách** prevažujú aktivity špeciálnopedagogických poradní pre žiakov a záujemcov.

Výrazné negatíva

V školách a školských zariadeniach sa všeobecne konštatuje porušovanie školských predpisov. V **MŠ** je nedostatok logopédov, zriadené metodické združenia sú nefunkčné. V **ZŠ** sa ešte stále uplatňujú neefektívne vyučovacie metódy a formy, narastá neodbornosť vyučovania cudzích jazykov, činnosť metodických orgánov je formálna, materiálno-technické podmienky sa

zhoršujú. Znižovanie odbornosti vyučovania v **SOU** a **ZŠ** má dopad na kvalitu absolventov. Pre **špeciálne školy** sú rozhodujúce personálne podmienky, ktoré sú v regióne nevyhovujúce.

Pretrvávajúce problémy

Sú to nedostatočné odborné a metodické usmerňovanie zo strany školských úradov, nízka zaškolenosť 5 – 6-ročných, najmä rómskych detí. V **ZŠ** okrem nedostatku kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov sú problémy aj vo vzdelávaní individuálne integrovaných detí – nedostatočne zabezpečený individuálny prístup, nevyhovujúca úroveň a formálnosť spracovania individuálnych výchovno-vzdelávacích programov. Znižovanie odbornosti vyučovania a nedodržiavanie učebným plánom určeného týždenného počtu vyučovacích hodín je dlhodobým problémom v **SOU**, podobne ako nepriaznivá kvalifikačná štruktúra pedagogických zborov, nedostatočné zabezpečenie diagnostickými nástrojmi a slabé vybavenie manipulačnými učebnými pomôckami v **špeciálnych školách**.

Košický kraj

5.8

Zo strany zriaďovateľov chýba koncepcný prístup k riadeniu škôl, metodické a odborné usmerňovanie. Výrazne postupuje integrácia najmä **MŠ** a **ZŠ**. Zlepšenie komunikácie medzi zriaďovateľmi a vedeniami škôl sa prejavuje v zabezpečovaní podmienok výchovno - vzdelávacieho procesu najmä plnoorganizovaných škôl. Napriek opatreniam v zmysle legislatívy naďalej pretrváva tendencia zvyšovania vymeškaných hodín, vzniká nový fenomén – záškoláctvo s vedomím rodičov.

Napriek opatreniam v zmysle legislatívy naďalej pretrváva tendencia zvyšovania vymeškaných hodín, vzniká nový fenomén – záškoláctvo s vedomím rodičov. Činnosť škôl v oblasti prevencie šikanovania je nedostatočná.

Na zaškolenie rómskych detí v **MŠ** sú nedostatočné priestory. Negatívnym zistením je nezaraďovanie asistentov učiteľa do tried s vyšším počtom rómskych detí. Nepochopenie snahy psychológov a pedagógov o zabezpečenie primeranejších podmienok na získanie základných vedomostí a zručností a na plnohodnotné uplatnenie žiakov v živote zo strany rómskych rodičov komplikuje zaraďovanie ich detí do špeciálnych tried a škôl. Učitelia najmä zo škôl s vysokým počtom rómskych detí prejavujú záujem o inovačné, kvalifikačné a priebežné formy vzdelávania orientované na pedagogický prístup k týmto žiakom. V školách a školských zariadeniach je nedostatok špeciálnych pedagógov.

Práca väčšiny školských rád je formálna, aktivizujú sa len v období výberového konania na miesto riaditeľa školy alebo školského zariadenia.

Výrazné pozitíva

V **MŠ** je to inovačný a progresívny prístup učiteľiek k realizácii cieľov predškolskej výchovy, v **ZŠ** ide o aktívne zapájanie plnoorganizovaných škôl do celoštátnych i medzinárodných projektov s cieľom zlepšiť svoje materiálno-technické vybavenie, zvýšenie ponuky záujmových aktivít pre žiakov, zlepšenie vybavenosti výpočtovou technikou, vytváranie podmienok pre prácu s talentovanými žiakmi, úspechy žiakov vo vedomostných súťažiach. V **SŠ** ide o prezentáciu odborných zručností, zlepšujúcu sa kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov, účinnejšiu prevenciu drogových závislostí.

Výrazné negatíva

V **MŠ** je to nízka účinnosť preventívnych aktivít, stagnácia modernizácie materiálno-technických podmienok, v **ZŠ** nárast počtu žiakov s poruchami správania, výskyt sťažností na správanie žiakov navzájom, sťažnosti na správanie k učiteľom, nedostatočná spolupráca s psychologickými poradňami alebo inými poradenskými zariadeniami pri riešení otázok

individuálnej integrácie žiakov. Naďalej sa zriaďujú triedy s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov bez ohľadu na personálne podmienky. V **SŠ** sa konštatuje nízka úroveň vnútorej kontroly, pretrvávanie uplatňovania klasických metód a foriem práce vo výchovno-vzdelávacom procese, nedostatočná informovanosť pedagogických zamestnancov o inovačných trendoch vo výchove a vzdelávaní, rozširuje sa absencia žiakov na vyučovaní. Zvyšuje sa počet tried 1. ročníka SOU nedostatočne naplnených žiakmi. Iba pomaly postupuje integrácia v stredných školách. V **ŠZŠ** sú to nedostatky v prijímaní žiakov, nevypracovávanie individuálnych vzdelávacích plánov v spolupráci so špeciálnym pedagógom, nedostatok špeciálnych pedagógov v školách i v poradenských zariadeniach.

Pretrvávajúce problémy

Sú najmä prevažujúci nevyhovujúci stav budov, zhoršovanie vybavenosti škôl učebnými pomôckami a didaktickou technikou, nedostatky v plnení učebných osnov v dôsledku nevyhovujúcej materiálno-technickej základne, nedostatok učiteľov cudzích jazykov a ďalších predmetov, nedostatok učebníč pre odborné predmety v odbornom školstve, nedostatočná vnútorná školská kontrola.

Iná činnosť Štátnej školskej inšpekcie

Lektorská a publikačná činnosť, účasť na konferenciách....

Štátna školská inšpekcia okrem plnenia funkcie kontroly štátu nad úrovňou výchovy a vzdelávania vykonávala ďalšie činnosti, ktoré pozitívne ovplyvňovali informovanosť verejnosti o stave výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike, kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu, riadenie škôl a školských zariadení a právne vedomie učiteľov a vedúcich pedagogických zamestnancov a rodičovskej verejnosti. Systém kontroly výchovy a vzdelávania Slovenskej republiky prezentovala aj v zahraničí.

Školskí inšpektorovi publikovali **38 odborných článkov v odbornej pedagogickej tlači** – v Predškolskej výchove (2), Pedagogickej revue (2), Pedagogických rozhľadoch (3), Pedagogickom spektre (2), Rodine a škole (2), Učiteľských novinách (2), Efete (1), **v regionálnej tlači a denníkoch**. Autori článkov vyjadrovali stanoviská ku školskej problematike, poskytovali informácie o výsledkoch kontroly škôl a školských zariadení, zaoberali sa aktuálnymi problémami v školstve.

33 školských inšpektorov vykonalo 106-krát **lektorskú činnosť** v príprave vedúcich pedagogických zamestnancov (riaditeľov MŠ, ZŠ, SŠ a ich zástupcov) a školských inšpektorov, zameranú na získanie najnovších poznatkov z oblasti riadenia, pedagogiky, nových prístupov vo výkone školskej inšpekcie a na oboznamovanie s právnymi predpismi na odborných podujatiach riadiacich zamestnancov.

Školskí inšpektorovi pozitívne ovplyvňovali výchovno-vzdelávací proces prácou v regionálnych a celoštátnych **odborných komisiách, súťažných porotách, redakčných radách**. Prostredníctvom médií sa vyjadrovali k inšpekčným zisteniam na regionálnej a celoštátej úrovni – tlač (10), rozhlas (4), televízia (6).

Intenzívne sa v spolupráci s metodicko-pedagogickými centrami podieľali na vypracovávaní **recenzných posudkov** záverečných prác ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov (prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov, špecializačného inovačného štúdia ŠI).

Riadiaci zamestnanci Školských inšpekčných centier ako aj školskí inšpektorovi sa zúčastňovali na **pracovných poradách** zriaďovateľov škôl a školských zariadení a regionálnych porad riaditeľov s cieľom informovať o zisteniach školskej inšpekcie.

19 školských inšpektorov sa zúčastnilo na **31 medzinárodných podujatiach**, ktoré sa uskutočnili v Slovenskej republike, Českej republike, Škótsku, Belgicku, Francúzsku, Dánsku a na **76 celoštátnych podujatiach**.

Názory riaditeľov škôl a školských zariadení na činnosť Štátnej školskej inšpekcie

V rámci spolupráce Štátnej školskej inšpekcie s Ústavom technológie vzdelávania pri Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre pri riešení spoločnej úlohy projektu KEGA sa zisťovali názory riaditeľov škôl a školských zariadení (ďalej školy) na niektoré oblasti výkonu školskej inšpekcie, kvalitu spolupráce s orgánmi územnej samosprávy a miestnej štátnej správy a na kvalitu prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov.

Zdrojom informácií bol Dotazník pre riaditeľa školy/školského zariadenia, ktorý bol po vykonaní inšpekcie zaslaný riaditeľom vybraných škôl. Prvá časť dotazníka bola zameraná na ukazovatele kvality inšpekčnej činnosti, druhá na prínosy inšpekčnej činnosti pre školu/školské zariadenie, tretia a štvrtá časť na kvalitu spolupráce s orgánmi územnej samosprávy a miestnej štátnej správy a kvalitu prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov, piata časť bola určená na voľné vyjadrenia k danej problematike. Výberový súbor tvorilo 200 škôl zo všetkých krajov SR, v ktorých sa v školskom roku 2002/2003 a 2003/2004 vykonali inšpekcie. Vzorka ZŠ, G, SOŠ, SOU, ZSŠ, ZUŠ, ŠZŠ a MŠ zodpovedala pomernému počtu škôl, v ktorých sa inšpekcie vykonali. Dotazník vyplnilo 170 riaditeľov škôl. Dobrá návratnosť (85 %) preukázala záujem riaditeľov prezentovať názory na danú problematiku. Súbor sa skúmal z hľadiska druhov škôl, školských inšpekčných centier, zriaďovateľov, sídla a veľkosti škôl a vykonaných druhov inšpekcie.

Z hľadiska počtu škôl vzorku tvorilo 53 ZŠ, 50 stredných škôl (G, SOŠ, ZSŠ SOU), 8 ZUŠ, 14 ŠZŠ a 56 MŠ, z toho bolo 147 štátnych škôl, 9 súkromných a 14 cirkevných škôl. Zriaďovateľom 98 škôl bola obec, 34 samosprávny kraj, 14 krajský školský úrad a 24 škôl cirkev alebo právnická osoba. Z hľadiska druhov inšpekcií vzorku tvorilo 105 škôl, v ktorých bola v sledovanom období vykonaná komplexná inšpekcia, v 15 školách bola vykonaná tematická, informatívna alebo následná inšpekcia, v 38 školách boli vykonané 2 druhy inšpekcie a v 12 školách viac ako dva druhy inšpekcie.

Celkové hodnotenie činnosti školskej inšpekcie riaditeľmi škôl bolo prevažne priaznivé na dolnej hranici výbornej úrovne. Prínos inšpekčnej činnosti pre školu sa hodnotil vcelku ako veľmi dobrý. Z ukazovateľov kvality hodnotili riaditelia najlepšie úroveň komunikácie, spôsob otvorenia inšpekcie, odborný prístup k inšpekčnej činnosti a organizačnú stránku činnosti inšpekčnej skupiny. Prínosy inšpekčnej činnosti pre školu sa hodnotili prevažne ako veľmi dobré, najlepšie hodnotenie malo využitie jej záverov a výsledkov v činnosti školy. Najväčšie rozdiely boli v hodnotení inšpekčnej činnosti a jej prínosov z hľadiska krajov. Príčiny môžu spočívať v špecifických a rôznych podmienkach regionálnej školskej problematiky.

Pri porovnaní výsledkov podľa zriaďovateľov škôl sa horšie hodnotila inšpekčná činnosť v neštátnych školách takmer vo všetkých ukazovateľoch. Inšpekčnú činnosť hodnotili lepšie riaditelia škôl so sídlom na vidieku. Niektoré voľné vyjadrenia poukázali na nižšiu informovanosť riaditeľov škôl o zdrojoch informácií, ktoré poskytuje ŠŠI verejnosti a na nižšiu dispozíciu s poskytnutými informáciami pracovať a využívať ich v praxi.

Hodnotenie spolupráce riaditeľov s orgánmi územnej samosprávy a miestnej štátnej správy bolo v rozpätí priemernej až veľmi dobrej úrovne. Výsledky ukázali na nižšie hodnotenie kvality odbornej a poradenskej činnosti smerom k školám zo strany orgánov územnej samosprávy a orgánov miestnej štátnej správy, menšej orientácii na vecné a odborné hľadiská a slabšie zaujímание stanoviska k správam škôl o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach. To poukazuje na potrebu zvýšiť zo strany týchto orgánov pozornosť okrem ekonomických otázok najmä na výchovu a vzdelávanie. Riaditelia sa dožadovali posilniť rešpektovanie ich nevyhnutných požiadaviek na financovanie škôl.

Najnižšie hodnotili spoluprácu s orgánmi územnej samosprávy a miestnej štátnej správy riaditeľia SOŠ, SOU a ZUŠ. Lepšie sa hodnotila spolupráca s krajským školským úradom, ako so samosprávnym krajom a obcou. Riaditelia súkromných škôl hodnotili spoluprácu so zriaďateľmi nižšie, ako riaditelia cirkevných škôl. Najmenšiu spokojnosť so spoluprácou s územnou samosprávou a miestnou štátnej správou vyjadrili riaditelia škôl Žilinského a Nitrianskeho kraja a najvyššiu riaditelia škôl Trenčianskeho a Bratislavského kraja. Zistené výsledky môžu byť jedným z východísk pre skvalitňovanie činnosti orgánov územnej samosprávy a miestnej štátnej správy na úseku školstva.

Z hľadiska kvality prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov sa riaditelia dožadovali skvalitniť prípravu v oblasti nových prístupov k riadeniu, marketingu i ekonomickej oblasti. Príprava na riadenie výchovno-vzdelávacieho procesu a personálnej práce sa hodnotila lepšie v porovnaní s prípravou na iné oblasti riadenia. Toto hodnotenie môže poukazovať na nedocenenie nárokov na tieto oblasti školského manažmentu, riadenie kvality výchovy a vzdelávania, podcenenie významu koncepcného a strategického riadenia na úkor operatívneho riadenia, viac orientovaného na oblasť administratívno-organizačnú a správnu. Riaditelia požadovali posilniť najmä praktickú stránku prípravy na riadenie školy. Prípravu vedúcich pedagogických pracovníkov hodnotili riaditelia SOŠ a G horšie ako riaditelia ZŠ a MŠ. Lepšie hodnotili prípravu na riadenie riaditelia škôl, ktorých zriaďovateľom sú krajské školské úrady, ako riaditelia škôl, ktorých zriaďovateľom sú samosprávne kraje a obce. Pripravenosť na riadenie hodnotili lepšie riaditelia súkromných škôl, ako riaditelia cirkevných a štátnych škôl. Z hľadiska krajov prípravu na riadenie lepšie hodnotili riaditelia Banskobystrického a Trenčianskeho kraja v porovnaní s riaditeľmi ďalších krajov SR. V príprave na riadenie sa neprejavili väčšie rozdiely medzi riaditeľmi mestských a vidieckych škôl.

Zistené výsledky možno využiť pri skvalitňovaní inšpekčnej činnosti, spolupráce riaditeľov škôl s orgánmi územnej samosprávy a miestnej štátnej správy a kvality prípravy vedúcich pedagogických pracovníkov.

Vyjadrenia k **vyradeniu** škôl a školských zariadení **zo siete**

Hlavná školská inšpektorka podala v čase od 01. 09. 2004 do 31. 08. 2005 spolu **787** vyjadrení k žiadostiam zriaďovateľov o **vyradenie školy alebo školského zariadenia** zo siete škôl a školských zariadení na základe podkladov zo školských inšpekčných centier.

Z celkového počtu bolo **177 vyjadrení k žiadosti o vyradenie školy** a **610 vyjadrení k žiadosti o vyradenie školského zariadenia** (180 materských škôl, 22 domovov mládeže, 6 centier voľného času, 65 školských klubov detí, 2 školské knižnice, 302 školských jedální, kuchyň, výdajní, 2 strediská záujmovej činnosti, 1 školské športové stredisko, 4 školské majetky, 10 stredísk služieb škole, 13 škôl v prírode, 2 centrá výchovnej a psychologickej prevencie, 1 jazyková škola).

Dôvodom žiadostí o vyradenie **125 základných škôl** zo siete bolo zrušenie 41 škôl a spojenie 82 škôl s jedným alebo viacerými subjektmi; 2 školy sa pretransformovali na samostatný subjekt. Zmeny v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania sa týkali 10 škôl; k 20 žiadostiam vyjadrili rady školy nesúhlas so zrušením alebo spojením s iným subjektom.

Dôvodom žiadostí o vyradenie **52 stredných škôl** zo siete bolo zrušenie 13 škôl a spojenie 37 škôl s jedným alebo viacerými subjektmi; 2 školy sa pretransformovali na súkromné. Zmeny v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania sa týkali 5 škôl; k 7 žiadostiam vyjadrili rady školy nesúhlas so zrušením alebo spojením s iným subjektom.

Dôvodom žiadostí o vyradenie **180 materských škôl** zo siete bolo zrušenie 83 škôl a spojenie 94 škôl s jedným alebo viacerými subjektmi; 3 školy sa pretransformovali na súkromné. Zmeny v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania sa týkali 34 škôl; k 40 žiadostiam vyjadrili rady školy nesúhlas so zrušením alebo spojením s iným subjektom.

Dôvodom žiadostí o vyradenie **430 ostatných školských zariadení** zo siete bolo zrušenie 262 školských zariadení a spojenie 155 školských zariadení s jedným alebo viacerými subjektmi; 7 školských zariadení sa pretransformovalo na samostatné právne subjekty a 6 školských zariadení na súkromné subjekty.

Zmeny v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania sa najčastejšie týkali zmeny školského obvodu s dopadom na dochádzanie žiakov a detí do základnej alebo materskej školy v inom školskom obvode, ďalšie zmeny sa týkali najmä premiestnenia žiakov a detí do iných priestorov, alebo prípravy a dovážania stravy z iných budov.

Tabuľka 7 Prehľad počtu vyjadrení hlavnej školskej inšpektorky k žiadostiam zriaďovateľov o vyradenie školy alebo školského zariadenia zo siete

	ŠIC BA	ŠIC TT	ŠIC TN	ŠIC NR	ŠIC ŽA	ŠIC BB	ŠIC PO	ŠIC KE	Spolu
ZŠ	4	18	15	29	10	9	29	11	125
SŠ	5	1	8	4	4	5	21	4	52
MŠ	12	22	13	36	19	17	34	27	180
ŠJ	11	35	39	61	49	31	45	31	302
ŠKD	3	13	5	15	8	6	13	2	65
DM	0	0	5	1	6	2	7	1	22
CVČ	0	1	0	3	0	0	2	0	6
SSŠ	0	2	2	0	0	2	3	1	10
ŠvP	0	0	0	0	3	1	9	0	13
Iné	2	1	0	3	1	2	1	2	12
Spolu	37	92	87	152	100	75	165	79	787

Ďalšie **vzdelávanie** pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení

Štátnej školskej inšpekcii v školskom roku 2004/2005 vo všetkých školách a školských zariadeniach, v ktorých sa vykonala komplexná inšpekcia, kontrolovala aj stav ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov. Sledovalo sa zapojenie pedagogických zamestnancov do príslušných foriem ďalšieho vzdelávania (uvádzanie začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe, príprava vedúcich pedagogických pracovníkov, priebežné vzdelávanie, špecializačné inovačné štúdium, špecializačné kvalifikačné štúdium, rozširujúce štúdium). Išlo o vzdelávanie organizované metodicko-pedagogickými centrami, Štátnym pedagogickým ústavom a vzdelávacími organizáciami zriadenými ústrednými orgánmi v spolupráci s vysokými školami. Cieľom bolo získať informácie o tom, koľko pedagogických zamestnancov sa zapája do vyššie uvedených foriem ďalšieho vzdelávania a aký je podiel jednotlivých kategórií pedagogických zamestnancov na ďalšom vzdelávaní.

Zistenia sa týkajú 550 škôl a školských zariadení – z toho **249** základných škôl, **48** stredných škôl, **26** špeciálnych základných škôl, **10** odborných učilišť, **15** základných umeleckých škôl, **202** materských škôl a v nich **8 046** pedagogických zamestnancov vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov. Z tohto počtu sa zistenia vzťahujú na **6 239 učiteľov** – z toho v ZŠ 3 111, v SŠ 1 800, v ŠZŠ 316, v OU 75; v ZUŠ 344, v MŠ 593), **688 vychovávateľov** (z toho v ZŠ 410, v SŠ 144, v ŠZŠ 87, v OU 47) a **678 majstrov odbornej výchovy** (z toho v SŠ 508, v OU 170).

Z celkového počtu pedagogických zamestnancov, ktorých sa inšpekčné zistenia týkajú (**8 046**), niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania ukončilo, začalo navštievoať alebo v nej pokračovalo **3 135** pedagogických zamestnancov (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov), čo je 38,96 %. Z počtu 3 135 je **2 753** učiteľov vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov – 87,81 %, **183** vychovávateľov – 5,84 % a **199** majstrov odbornej výchovy – 6,35 %.

Najpočetnejšiu skupinu z celkového počtu **vzdelávajúcich sa pedagogických zamestnancov** škôl a školských zariadení tvoria **učitelia základných škôl** (50,79 %), **učitelia stredných škôl** (16,90 %) a **učiteľky materských škôl** (11,73 %). Najmenej početnou je skupina učiteľov odborných učilišť (0,72 %). Z celkového počtu **vzdelávajúcich sa učiteľov** (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov) je najpočetnejšia skupina učiteľov základných škôl (57,82 %), učiteľov stredných škôl (19,24 %) a učiteľiek materských škôl (13,88 %). Najmenej početnou je skupina učiteľov odborných učilišť (0,83 %). Zo **vzdelávajúcich sa vychovávateľov** je najpočetnejšia skupina vychovávateľov zo základných škôl (45,35 %), najmenej početnou je skupina vychovávateľov z odborných učilišť (5,68 %). Z celkového počtu **vzdelávajúcich sa majstrom odbornej výchovy** je 62,98 % zo stredných škôl a 37,19 % z odborných učilišť.

Z celkového počtu pedagogických zamestnancov (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov) ukončilo niektorú z vyššie uvedených foriem ďalšieho vzdelávania v školskom roku 2002/2003 alebo 2003/2004 **1 083** učiteľov (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov) – 13,46 %; **78** vychovávateľov – 0,97 % a **80** majstrov odbornej výchovy – 0,99 %.

V školskom roku 2004/2005 niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania **začalo navštevovať** **813** učiteľov (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov) – 10,10 %, **50** vychovávateľov – 0,62 % a **43** majstrov odbornej výchovy – 0,53 %.

V niektoej z foriem ďalšieho vzdelávania v školskom roku 2004/2005 **pokračovalo** **369** učiteľov (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov) – 4,59 %, **22** vychovávateľov – 0,27 % a **24** majstrov odbornej výchovy – 0,30 %.

Niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania v školskom roku 2004/2005 **ukončilo 488** učiteľov (vrátane vedúcich pedagogických zamestnancov) – 6,07 %, **33** vychovávateľov – 0,41 % a **52** majstrov odbornej výchovy – 0,65 %.

Najviac vzdelávajúcich sa pedagogických zamestnancov je v kategórii s viac ako 20 ročnou praxou okrem majstrov odbornej výchovy, kde je vyšší počet vzdelávajúcich sa v kategórii s 10 – 15 ročnou pedagogickou praxou.

V kategórii od 0 do 5 rokov pedagogickej praxe sú **najnavštevovanejšimi** formami ďalšieho vzdelávania uvádzanie začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe a priebežné vzdelávanie. V kategóriach od 5 do 10 a od 10 do 15 rokov pedagogickej praxe sú **najnavštevovanejšimi** formami priebežné vzdelávanie a špecializačné kvalifikačné štúdium. V kategóriach od 15 do 20 a viac ako 20 rokov pedagogickej praxe sú **najnavštevovanejšimi** formami priebežné vzdelávanie a príprava vedúcich pedagogických pracovníkov.

Najmenej navštevovanou formou ďalšieho vzdelávania je špecializačné inovačné štúdium okrem kategórie pedagogických zamestnancov s pedagogickou praxou dlhšou ako 20 rokov, kde je **najmenej navštevovanou** formou špecializačné kvalifikačné štúdium.

V **základných školách** za sledované obdobie niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania začalo navštevovať, pokračovalo v nej alebo ju ukončilo **1 675** pedagogických zamestnancov. Z toho bolo **1 592** učiteľov a **83** vychovávateľov. Vo všetkých kategóriách podľa dĺžky praxe je **najnavštevovanejšou formou** priebežné vzdelávanie. K **najmenej navštevovaným formám** patria špecializačné inovačné štúdium (v 3 kategóriách) a rozširujúce štúdium (v 2 kategóriách).

V **stredných školách** niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania začalo navštevovať, pokračovalo v nej alebo ju ukončilo **715** pedagogických zamestnancov. Z toho bolo **530** učiteľov, **60** vychovávateľov a **125** majstrov odbornej výchovy. V troch kategóriách podľa dĺžky praxe je **najnavštevovanejšou formou** priebežné vzdelávanie, v jednej rozširujúce štúdium a v jednej špecializačné kvalifikačné štúdium. **Najmenej navštevovanou formou** v štyroch kategóriách je špecializačné inovačné štúdium, v jednej kategórii špecializačné kvalifikačné štúdium.

V **špeciálnych základných školách** niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania začalo navštevovať, pokračovalo v nej alebo ju ukončilo **181** pedagogických zamestnancov. Z toho bolo **157** učiteľov a **24** vychovávateľov. V troch kategóriách podľa dĺžky praxe je **najnavštevovanejšou formou** priebežné vzdelávanie a v dvoch špecializačné kvalifikačné štúdium. **Najmenej**

navštevovanou formou v štyroch kategóriách je špecializačné inovačné štúdium, v jednej kategórii príprava vedúcich pedagogických pracovníkov.

V **odborných učilištiach** niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania začalo navštevovať, pokračovalo v nej alebo ju ukončilo **113** pedagogických zamestnancov. Z toho bolo **23** učiteľov, **16** vychovávateľov a **74** majstrov odbornej výchovy. V troch kategóriách podľa dĺžky praxe je **najnavštevovanejšou formou** špecializačné kvalifikačné štúdium, v jednej priebežné vzdelávanie a v jednej rozširujúce štúdium. **Najmenej navštevovanou formou** v štyroch kategóriách je špecializačné inovačné štúdium, v jednej kategórii priebežné vzdelávanie.

V **základných umeleckých školách** niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania začalo navštevovať, pokračovalo v nej alebo ukončilo **83** učiteľov. V troch kategóriách podľa dĺžky praxe je **najnavštevovanejšou formou** špecializačné kvalifikačné štúdium, v dvoch príprava vedúcich pedagogických pracovníkov. **Najmenej navštevovanou formou** vo všetkých kategóriách je špecializačné inovačné štúdium, v jednej kategórii ešte aj špecializačné kvalifikačné štúdium.

V **materských školách** niektorú z foriem ďalšieho vzdelávania začalo navštevovať, pokračovalo v nej alebo ukončilo **368** učitelia. V troch kategóriách podľa dĺžky praxe je **najnavštevovanejšou formou** priebežné vzdelávanie, v jednej príprava vedúcich pedagogických pracovníkov a v jednej uvádzanie začínajúcich pedagogických pracovníkov do praxe. **Najmenej navštevovanou formou** v štyroch kategóriách je špecializačné inovačné štúdium, v jednej kategórii priebežné vzdelávanie.

Zo zistení vyplýva, že najpočetnejšiu skupinu vzdelávajúcich sa pedagogických zamestnancov tvoria pedagogickí zamestnanci základných škôl (učitelia a vychovávatelia). Vo všetkých kategóriách (z hľadiska dĺžky pedagogickej praxe aj druhu pedagogických zamestnancov) bolo a aj je **najnavštevovanejšou formou priebežné vzdelávanie**, ktoré z hľadiska časovej aj obsahovej náročnosti možno považovať za menej náročnú formu ďalšieho vzdelávania. Z náročnejších foriem ďalšieho vzdelávania mali a majú pedagogickí zamestnanci najväčší záujem o **špecializačné kvalifikačné štúdium** (v štyroch kategóriách) a o **špecializačné inovačné štúdium** (v kategórii viac ako 20 rokov pedagogickej praxe). **Prípravu vedúcich pedagogických pracovníkov** ukončilo alebo absolvuje najviac pedagogických zamestnancov v kategóriách od 15 do 20 rokov pedagogickej praxe a viac ako 20 rokov pedagogickej praxe.

V kontrolovaných školách a školských zariadeniach sa z celkového počtu pedagogických zamestnancov (podľa jednotlivých kategórií) na ďalšom vzdelávaní zúčastnilo alebo zúčastňuje: v **základných školách** **51,21** % učiteľov a **20,25** % vychovávateľov, v **stredných školách** **29,42** % učiteľov, **41,66** % vychovávateľov a **24,61** % majstrov odbornej výchovy, v **špeciálnych základných školách** **49,68** % učiteľov a **27,59** % vychovávateľov, v **odborných učilištiach** **30,66** % učiteľov, **34,05** % vychovávateľov a **43,53** % majstrov odbornej výchovy, v **základných umeleckých školách** **24,13** % učiteľov a v **materských školách** **56,06** % učitelia.

Z hľadiska dĺžky pedagogickej praxe sa do ďalšieho vzdelávania zapojilo a je zapojených najviac pedagogických zamestnancov s viac ako 20 ročnou pedagogickou praxou. Táto skutočnosť poukazuje na fakt, že v školách bud prevažuje kategória pedagogických zamestnancov s viac ako 20 ročnou pedagogickou praxou, alebo, že mladší pedagógovia nemajú dostatočný záujem o ďalšie vzdelávanie.

6.5

Odbornosť vyučovania/výchovno-vzdelávacej činnosti

Odbornosť vyučovania/výchovno-vzdelávacej činnosti sa zisťovala pri komplexných inšpekciách. Zistenia sa týkajú **249** základných škôl, **19** stredných odborných škôl, **17** združených stredných škôl, **27** stredných odborných učilišť/učilišť, **26** špeciálnych základných škôl, **10** odborných učilišť, **15** základných umeleckých škôl, **202** materských škôl a cca **150** školských klubov detí. Odbornosť sa zisťovala bez ohľadu na sídlo a vyučovací/výchovný jazyk škôl a školských zariadení. Pri vyhodnocovaní odbornosti sa použilo hodnotenie uvedené v tabuľke 8.

Tabuľka 8 Rozpäťia a hodnotiace výrazy použité na vyhodnotenie odbornosti vyučovania/výchovno-vzdelávacej činnosti v školách a školských zariadeniach

2,00	(98%; 100%)>	veľmi dobrá úroveň
1,75	(96%; 98%)>	
1,50	(94%; 96%)>	dobrá úroveň
1,25	(92%; 94%)>	
1,00	(88%; 92%)>	priemerná úroveň
0,75	(84%; 88%)>	
0,50	(80%; 84%)>	málo vyhovujúca úroveň
0,25	(76%; 80%)>	
0	(72%; 76%)>	nevyhovujúca úroveň
-0,25	(68%; 72%)>	
-0,50	(64%; 68%)>	nevyhovujúca úroveň
-0,75	(60%; 64%)>	
-1,00	(56%; 60%)>	nevyhovujúca úroveň
-1,25	(52%; 56%)>	
-1,50	(48%; 52%)>	nevyhovujúca úroveň
-1,75	(44%; 48%)>	
-2,00	(0%; 44%)>	

Odbornosť v **základných** školách

1 stupeň Odbornosť vyučovania v kontrolovaných ZŠ na 1. stupni je 85,88 %, čo je priemerná úroveň, neodborne sa vyučuje 14,12 % hodín. Najvyššia odbornosť sa zistila vo vyučovaní náboženstva/náboženskej výchovy – 97,69 % a slovenského jazyka a literatúry – 90,27 %. Vo vyučovaní jazyka národnostných menší sa zistila odbornosť 81,92 %. Najnižšia odbornosť vyučovania sa zistila v anglickom jazyku – 48,70 %. Málo vyhovujúca úroveň odbornosti vyučovania sa zistila aj v informatike, etickej výchove a športovej príprave. Odbornosť vyučovania prevažnej väčšiny predmetov na 1. stupni sa hodnotí ako priemernú – t. j. v rozpätí od 72 % do 88 %.

2 stupeň Celkovo sa na 2. stupni ZŠ zistila 77,45 % odbornosť, čo je priemerná úroveň. Veľmi dobrá úroveň je len v predmete náboženská výchova – 96,81 %. Dobrá úroveň odbornosti sa zistila vo vyučovaní matematiky – 92,15 %. V 9 predmetoch sa zistila priemerná úroveň odbornosti, z ktorých bola najvyššia v slovenskom jazyku a literatúre – 90,14 %, športovej príprave – 89,00 %, chémii – 88,19 % a v prírodopise – 86,37 %. Málo vyhovujúca úroveň odbornosti sa zistila v 6 predmetoch, nevyhovujúca v 5 predmetoch. Odbornosť vyučovania jazyka národnostných menší je málo vyhovujúca – 70,16 %. Vo vyučovaní anglického jazyka sa zistila nevyhovujúca úroveň odbornosti – 59,60 %, vo vyučovaní nemeckého jazyka priemerná úroveň – 75,12 %. Odbornosť vyučovania ostatných cudzích jazykov je v hornom pásme priemernej úrovne – 86,86 %. Celkovo sa najnižšia odbornosť na 2. stupni zistila vo vyučovaní občianskej výchovy – 51,62 %. Nevyhovujúca úroveň odbornosti sa zistila aj vo vyučovaní voliteľných predmetov – 54,80 %.

Z porovnania odbornosti vyučovania jednotlivých predmetov na 1. a 2. stupni vyplýva, že takmer rovnaká odbornosť je vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry, v matematike je trochu lepšia odbornosť na 2. stupni (o 2,74 %). Vo vyučovaní vyučovacieho jazyka národnostných menší je vyššia odbornosť na 1. stupni (o 11,76 %). Odbornosť vyučovania anglického jazyka je na 1. stupni nižšia o 10,90 % ako na 2. stupni, odbornosť vyučovania nemeckého jazyky je na 2. stupni vyššia o 3,69 % ako na 1. stupni. Rozdiel v odbornosti vyučovania ostatných cudzích jazykov je medzi 1. a 2. stupňom 11,86 % v prospech 2. stupňa.

Odbornosť v **stredných** školách

Odbornosť v stredných odborných školách

Celkovo sa v SOŠ zistila 91,28 % odbornosť vyučovania, čo je rozhranie medzi priemernou a dobrú úrovňou. Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov sa zistila 91,88 %, vo vyučovaní odborných predmetov 90,80 %.

Zo spoločenskovedných predmetov sa 100 % odbornosť zistila vo vyučovaní jazyka národnostných menšíň, sociálno-psychologického výcviku, náboženstva, chémie, biológie, cvičení z matematiky a seminára z fyziky. Najvyššia neodbornosť sa zistila vo vyučovaní geografie – 50,00 % a etickej výchovy – 56,03 %. Vo vyučovaní anglického jazyka sa zistila – 90,48 %, čo je horné pásmo priemernej úrovne. Dobrá úroveň sa zistila v nemeckom jazyku – 94,32 %. Ostatné cudzie jazyky sa vyučujú na 98,65 % odborne.

Odbornosť vyučovania v jednotlivých odboroch sa pohybovala od 78,07 % do 100 %. Najvyššia odbornosť – 100 % sa zistila v odboroch spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov, doprava, pošty a telekomunikácie a veterinárne vedy. Odbornosť bola takmer 100 % aj v odbore pedagogické vedy.

Odbornosť v združených stredných školách

V ZSŠ sa celkovo zistila – 82,27 % odbornosť vyučovania, čo je stredné pásmo priemernej úrovne. Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov sa zistila 80,14 % odbornosť – stredné pásmo dobrej úrovne, v odborných predmetoch v jednotlivých študijných a učebných odboroch – 83,58 % odbornosť – stredné pásmo dobrej úrovne.

Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov sa veľmi dobrá úroveň odbornosti zistila vo vyučacom jazyku národnostných menšíň – 100 %, ostatných cudzích jazykov – 100 %, cvičeniach z matematiky – 100 % a náboženstva – 96,94 %. Dobrá úroveň sa zistila vo vyučovaní chémie – 95,17 %, matematiky – 94,96 % a slovenského jazyka a literatúry – 94,03 %. Priemerná úroveň odbornosti bola vo vyučovaní fyziky – 86,43 %, konverzácie z cudzích jazykov – 83,33 %, telesnej výchovy – 83,80 %, etickej výchovy – 82,96 % a nemeckého jazyka – 80,68 %. Málo vyhovujúca úroveň odbornosti vyučovania sa okrem iných 6 predmetov zistila aj vo vyučovaní anglického jazyka – 62,17 %. Nevyhovujúca odbornosť vyučovania sa zistila v hospodárskom zemepise – 22,22 %.

Vo vyučovaní odborných predmetov sa veľmi dobrá úroveň odbornosti zistila v odbore ostatná technická chémia – 100 % a v odbore doprava, pošty a telekomunikácie – 97,42 %. Dobrá odbornosť je v odboroch elektronika – 94,14 %, textil a odevníctvo – 94,45 %, učiteľstvo – 92,23 % a polnohospodárstvo a lesné hospodárstvo (odbory SOŠ) – 86,47 %. V ostatných odboroch sa zistila priemerná úroveň odbornosti vyučovania odborných predmetov. V odbore stavebníctvo a vodohospodárstvo sa zistila nevyhovujúca úroveň odbornosti – 57,37 %.

Odbornosť v stredných odborných učilištiach/učilištiach

Celkovo sa v SOU/U zistila – 80,36 % odbornosť vyučovania, čo je hranica medzi dolným a stredným pásmom priemernej úrovne. Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov sa zistila nižšia úroveň odbornosti – 66,49 % ako vo vyučovaní odborných predmetov – 85,74 %.

Z všeobecnovzdelávacích predmetov sa veľmi dobrá úroveň zistila len vo vyučovaní náboženstva – 100 %. Dobrá úroveň sa zistila vo vyučovaní jazyka národnostných menšíň – 94,44 %. Priemerná úroveň odbornosti bola v slovenskom jazyku a literatúre – 88,27 %, ekológii – 87,01 %, fyzike – 84,46 %, biológií – 83,33 %, etickej výchove – 81,17 %, matematike – 77,20 % a informatike – 75,18 %. Odbornosť vyučovania anglického jazyka – 36,72 % a ostatných cudzích jazykov – 56,25 % bola nevyhovujúca, odbornosť vyučovania nemeckého jazyka – 68,57 % bola málo vyhovujúca. Odbornosť vyučovania ostatných 7 predmetov (dejepis, občianska náuka/náuka o spoločnosti, sociálno-psychologický výcvik, telesná výchova, výpočtová technika, športová príprava a cvičenia z matematiky) bola nevyhovujúca.

Odbornosť vyučovania odborných predmetov bola v odboroch polnohospodárstvo a lesné hospodárstvo a ostatná technická výchova 100 %, v odbore umenie, úžitkové umenie a ručná umeleckoremeselná výroba 97,59 % – čo bola veľmi dobrá úroveň. Dobrá úroveň odbornosti vyučovania sa zistila len v odbore elektrotechnika a telekomunikácie – 93,79 %. V ostatných ôsmich odboroch sa zistila priemerná úroveň odbornosti vyučovania a v odbore potravinárstvo sa

zistila nevyhovujúca úroveň odbornosti vyučovania – 48,68 %.

Celkovo sa z troch druhov kontrolovaných stredných škôl zistila najvyššia úroveň odbornosti vyučovania v SOŠ – 91,28 %, najnižšia v SOU/U – 80,38 %. Vo vyučovaní všeobecno-vzdelávacích predmetov je najvyššia odbornosť v SOŠ – 91,88 %, najnižšia v SOU/U – 66,49 %.

Odbornosť v špeciálnych základných školách

Odbornosť vyučovania v ŠZŠ je 79,41 %. Neodborne sa vyučuje 20,59 % hodín. 100 % odbornosť sa zistila vo vyučovaní náboženskej výchovy, rozumovej, pracovnej, zmyslovej a estetickej výchovy. Veľmi dobrá odbornosť sa zistila aj vo vyučovaní občianskej výchovy – 96,77 %. Najnižšia odbornosť sa zistila vo vyučovaní etickej výchovy – 37,50 % a vyučovacieho jazyka národnostných menší 42,45 %.

Odbornosť v odborných učilištiach

Celkovo sa v odborných učilištiach zistila 83,11 % odbornosť vyučovania, čo je stredné pásmo priemernej úrovne. Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov sa celkovo zistila 58,87 % odbornosť, čo je nevyhovujúca úroveň. Najnižšia odbornosť sa zistila vo vyučovaní občianskej výchovy – 30,48 % a etickej výchovy – 51,02 %. Priemerná úroveň odbornosti sa zistila vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry – 81,13 %. V odborných predmetoch sa celkovo zistila 86,28 % odbornosť, čo je horné pásmo priemernej úrovne. V odbornom výcviku sa zistila – 89,91 % odbornosť vyučovania, čo je horné pásmo priemernej úrovne.

Odbornosť v základných umeleckých školách

Celkovo sa v ZUŠ zistila 88,72 % odbornosť, neodborne sa vyučuje 11,28 % hodín. Z hľadiska jednotlivých odborov je najvyššia odbornosť vo výtvarnom obore – 95,62 %, za ním nasleduje hudobný odbor – 88,92 %, v literárno-dramatickom odbore je odbornosť 85,82 %. Najnižšia odbornosť sa zistila v tanecnom odbore – 70,50 %, kde sa neodborne vyučuje až 29,50 % hodín. V hudobnom odbore je veľmi dobrá odbornosť vyučovania v sláčikovom oddelení – 96,92 %, málo vyhovujúca vo vyučovaní hry na gitaru – 64,88 %.

Odbornosť v materských školách

Odbornosť výchovno-vzdelávacej činnosti je v kontrolovaných MŠ zabezpečená na 94,90 %, čo je horné pásmo dobrej úrovne. 100 % odbornosť sa zistila len v Bansko bystrickom kraji. Najnižšia odbornosť sa zistila v Košickom kraji – 87,94 %. Najnižšia neodbornosť sa zistila v Nitrianskom kraji – 2,21 %. Pomerne vysoká neodbornosť – 9,47 % sa zistila v Trenčianskom kraji. Celkovo je odbornosť výchovno-vzdelávacej činnosti v 7 krajoch na dobrej úrovni, v Košickom kraji na priemernej úrovni.

Odbornosť v školskom klube detí

Odbornosť výchovno-vzdelávacej činnosti v školskom klube detí je zabezpečená na 95,7 %, čo je horné pásmo dobrej úrovne. Najvyššia odbornosť je v Trenčianskom kraji – 99,19 %, najnižšia v Bansko bystrickom kraji – 92,38 %, čo je dolné pásmo dobrej úrovne. Odbornosť výchovno-vzdelávacej činnosti v školskom klube detí sa vo všetkých krajoch SR nachádza v pásme dobrej úrovne, v rozpätí od 92,38 % do 99,19 %.

Zo **všetkých kontrolovaných škôl a školských zariadení** sa najvyššia odbornosť vyučovania/výchovno-vzdelávacej činnosti zistila v ŠKD – 95,70 %, čo je takmer veľmi dobrá úroveň. Horné pásmo dobrej úrovne sa zistilo v odbornosti výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách – 94,90 %.

V **jednotlivých druhoch škôl** sa najvyššia odbornosť vyučovania zistila v SOŠ – 91,28 %, v ZUŠ – 88,72 %, na 1. stupni ZŠ – 85,88 %, v OU – 83,11 %, v ZSS – 82,27 %, v SOU – 80,36 %. Nižšia ako 80 % úroveň odbornosti vyučovania sa zistila v ŠZŠ – 79,41 % a na 2. stupni ZŠ – 77,45 %, kde sa zistila najnižšia úroveň odbornosti vyučovania zo všetkých kontrolovaných škôl a školských zariadení.

Uvedená analýza poukazuje na pomerne nepriaznivú situáciu v odbornosti vyučovania najmä na 2. stupni ZŠ. Dlhodobo najpriaznivejšia je situácia v odbornosti v ŠKD a MŠ.

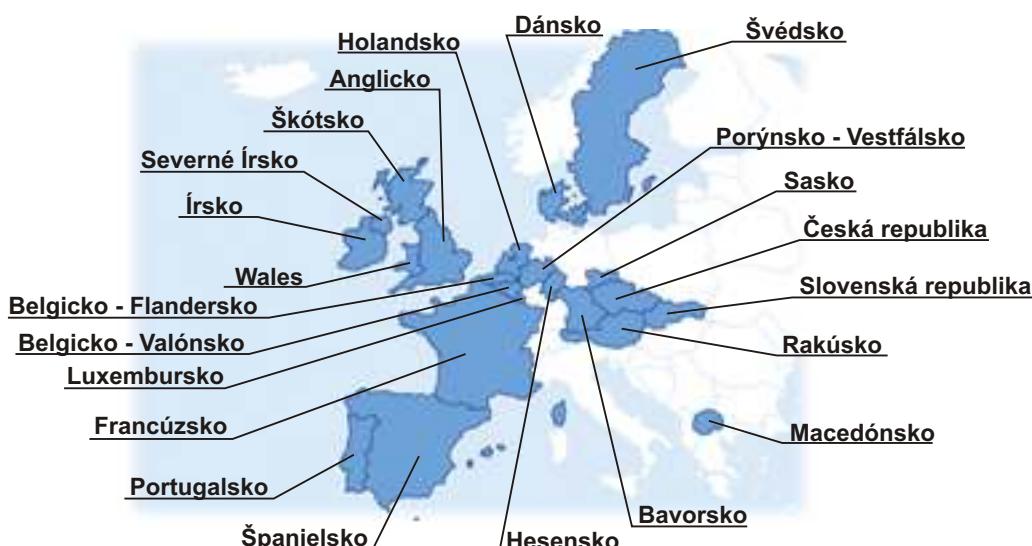
Spolupráca

Štátnej školskej inšpekcie
s partnerskými organizáciami

7

Štátna školská inšpekcia je členom The Standing International Conference of Inspectorates (SICI). SICI je rešpektovanou medzinárodnou organizáciou, združujúcou 22 európskych krajín, spolupracujúcich na zvyšovaní kvality úrovne vzdelávania a výkonu inšpekcie. SICI vznikla na stretnutí zástupcov inšpektorátov v dňoch 16. – 18. októbra 1995 v Nemecku, v Dillingene na Dunaji. Členskými krajinami sú: Anglicko, Írsko, Severné Írsko, Škótsko, Wales, Belgicko – Valónsko, Belgicko – Flandersko, Luxembursko, Francúzsko, Portugalsko, Španielsko, Rakúsko, Bavorsko, Sasko, Hesensko, Porýnsko-Vestfálsko, Česká republika, Slovenská republika, Švédsko, Dánsko, Holandsko, Macedónsko.

Obrázok 1 Členské a asociované inšpektoráty združené v SICI

Medzi hlavné ciele SICI patrí zabezpečenie výmeny informácií o vzdelávacích systémoch a inšpekciách členských krajín, vytváranie podmienok na profesionálny rozvoj inšpektorátov, uskutočňovanie spolupráce inšpektorátov, spolupráca na príprave hodnotiacich, evalvačných projektov.

Na úseku medzinárodnej spolupráce sa v období od januára do júla 2005:

- ▲ Vytvorili kontakty Štátnej inšpekcie so sekretariátom SICI.
- ▲ Štátna školská inšpekcia sa stala plnoprávnym členom SICI.
- ▲ Vytvorili sa kontakty Štátnej školskej inšpekcie s Českou školskou inšpekciou.
- ▲ Pripravili a spracovali sa podklady za SR pre holandský inšpektorát na pracovný seminár: „Quick Scan RiskAnalysis / Early Warning system“.
- ▲ Zabezpečil sa preklad podkladov na medzinárodnú konferenciu o kontrole kvality výchovy a vzdelávania a inšpekcii, ktorá sa uskutoční v máji 2006, v Amsterdame.
- ▲ Zástupca ŠŠI sa aktívne zúčastnil na pracovnom seminári „Social Inclusion“ vo Francúzsku.
- ▲ Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2003/2004 bola preložená do anglického jazyka – „Report about control results and evaluation of work effectiveness of schools and school institutions in the Slovak Republic in 2003/2004 school year“ (summary from the report written by the Chief of the State School Inspection of the Slovak Republic, which was presented to the Minister of Education of the Slovak Republic and to the Government of the Slovak Republic).
- ▲ Spracovali sa a do anglického jazyka preložili podklady na medzinárodnú konferenciu SICI k 10. výročiu jej založenia.

Zameranie činnosti

Štátnej školskej inšpekcie

v školskom roku 2005/2006

Štátna školská inšpekcia sa bude vykonávať komplexnými, tematickými, informatívnymi a následnými inšpekciami.

Predmetom komplexnej inšpekcie v školskom roku 2005/2006 bude kontrola stavu a hodnotenie úrovne pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach. V základných školách, základných umeleckých školách a v materských školách sa budú zisťovať aj výsledky procesu výchovy a vzdelávania prostredníctvom testov.

V rámci komplexných inšpekcíí sa bude zvýšená pozornosť venovať predmetom etická výchova, náboženská výchova a náboženstvo v základných školách a práci poradných orgánov riaditeľa školy v základných a stredných školách.

V tomto školskom roku sa bude v gymnáziách vykonávať tematická inšpekcia zameraná na kontrolu úrovne plnenia vzdelávacích štandardov v treťom ročníku z predmetov matematika, anglický jazyk, slovenský jazyk a literatúra v triedach s vyučovacím jazykom slovenským a matematika, maďarský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra v triedach s vyučovacím jazykom maďarským.

V združených stredných školách a stredných odborných učilištiach sa bude zisťovať uplatňovanie vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách pri vykonávaní záverečných skúšok.

Informatívna inšpekcia sa bude orientovať na kontrolu podmienok realizácie testovania Monitor-9 a novej koncepcie maturitnej skúšky. Informatívna inšpekcia sa vykoná i vo vybraných pedagogicko-psychologických poradniach.

Podľa zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Štátna školská inšpekcia prešetruje a vybavuje sťažnosti a petície týkajúce sa škôl a školských zariadení, ich riadenia a činnosti. Táto oblasť bude tvoriť tak, ako v minulosti jednu z prioritných činností školskej inšpekcie.

Neoddeliteľnou súčasťou práce Štátnej školskej inšpekcie bude účasť na tvorbe legislatívnych noriem a materiálov MŠ SR, pripomienkovanie materiálov a spolupráca s partnerskými inštitúciami.

Svojimi aktivitami sa bude podieľať na sledovaní kľúčových javov vo vzdelávaní a na ich vyhodnocovaní.

V zmysle vypracovanej koncepcie vzdelávania uskutoční sa vzdelávanie školských inšpektorov v oblasti rozvoja kľúčových kompetencií: skvalitňovanie inšpekčného výkonu a spracovanie výstupných inšpekčných materiálov, osobnostné kompetencie, jazyková príprava a práca s IKT.

Štátna školská inšpekcia ako člen SICI bude participovať na jej aktivitách, bude sa zúčastňovať na pracovných seminároch, spolupracovať s Českou školskou inšpekciou a HMI-e (Her Majesty's Inspectorate for Education) Veľkej Británie.

Na roky 2005 – 2010 sa rozpracovali priority, ktoré sa budú realizovať v priebehu najbližších 5 rokov tak, aby sa zo ŠŠI stala vysoko profesionálna a hodnotná inštitúcia v oblasti výchovy a vzdelávania.

Podnetы a odporúčania

Štátnej školskej inšpekcie

9

Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie krátkodobého charakteru (na školský rok 2005/2006)

9.1

Základným školám

- ▲ Zabezpečovať systematické zisťovanie úrovne základných poznatkov podľa vzdelávacích štandardov a vzdelávacích štandardov s exemplifikačnými úlohami na 1. a 2 stupni.
- ▲ Venovať pozornosť uplatňovaniu progresívnych metód a foriem práce so zameraním na rozvoj komunikačných schopností žiakov a prácu s informáciami.
- ▲ Skvalitniť vnútornú kontrolu v oblasti kvality výchovno-vzdelávacieho procesu a vzdelávacích výsledkov, ukladať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, kontrolovať ich plnenie.
- ▲ Zefektívniť spoluprácu so vzdelávacími, poradenskými a konzultačnými centrami pri eliminovaní negatívnych dôsledkov sociálne a výchovne nedostatočne podnetného prostredia na celkový rozvoj žiakov.
- ▲ Uplatňovať školské predpisy pre oblasť integrácie.
- ▲ Venovať zvýšenú pozornosť integrovaným žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia.
- ▲ Zvyšovať kvalifikovanosť a odbornosť vyučovania

Stredným odborným školám

- ▲ Dbať na plnenie učebných plánov a učebných osnov, pri úprave dodržiavať povolený rozsah.
- ▲ Dodržiavať platnú legislatívnu a ustanovenia zákona pre výkon štátnej správy v 1. stupni.
- ▲ Organizovať vzdelávanie učiteľov v oblasti moderných vyučovacích metód a kontrolovať ich aplikáciu v reálnom vyučovaní.
- ▲ Dopĺňať knižnicu o odbornú pedagogickú literatúru a zabezpečiť dostatok aktuálnych publikácií z odborov, štúdium ktorých je v škole realizované.

Združeným stredným školám

- ▲ Analyzovať výsledky hospitačnej činnosti, prijímať a realizovať opatrenia na skvalitnenie výchovno-vzdelávacej práce škôl.
- ▲ Venovať väčšiu pozornosť práci predmetových komisií.
- ▲ Zintenzívniť starostlivosť o začínajúcich učiteľov.

Stredným odborným učilištiam a učilištiam

- ▲ Zabezpečiť dodržiavanie učebných plánov a plnenie učebných osnov.
- ▲ Skvalitniť vnútornú školskú kontrolu s dôrazom na hospitačnú činnosť.
- ▲ Vykonávať štátnu správu v 1. stupni v súlade s legislatívou.

Špeciálnym základným školám

- ▲ Uplatňovať progresívne metódy a formy vyučovania.
- ▲ Zvyšovať kvalifikovanosť a odbornosť vyučovania.
- ▲ Zlepšiť administratívnu úroveň pedagogickej dokumentácie.

Odborným učilištiam

- ▲ Zefektívniť vyučovací proces voľbou netradičných metód a foriem vyučovania, využívaním didaktickej techniky.
- ▲ Neprijímať do OU žiakov bez mentálneho postihnutia, s neukončeným 9. ročníkom a v prípade opakovania ročníkov až po ukončení povienej školskej dochádzky.

- ▲ Kontrolnú činnosť realizovať v súlade s vypracovanými plánmi, predkladať návrhy na odstránenie nedostatkov, zovšeobecňovať zistenia na pedagogických radách.

Materským školám

- ▲ Vo výchovno-vzdelávacej činnosti uplatňovať princíp aktivity detí, stimulovať rozvoj tvorivosti, nepredkladať hotové poznatky, viac využívať problémové učenie, vytvárať priestor pre hodnotenie a podporovať sebahodnotenie detí.
- ▲ Zvýšiť kvalitu plánovania výchovno-vzdelávacej činnosti najmä vo vekovo heterogénnych triedach a vo vzťahu k 2 – 3-ročným deťom.
- ▲ Skvalitniť kontrolný systém, hospitačnú činnosť zameriť na uplatňovanie progresívnych metód a foriem práce.
- ▲ Obsah výchovy a vzdelávania z matematických predstáv plniť súbežne zo všetkých troch kategórií.
- ▲ Matematické predstavy rozvíjať s využitím progresívnych foriem a metód práce v praktických manipulačných činnostiach, posilňovať u detí sebadôveru, rozvíjať samostatnosť a rozhodnosť pri riešení konkrétnych problémov.
- ▲ Využívaním aktivizujúcich metód a foriem práce systematicky a cielavedome rozvíjať grafomotorické zručnosti detí v priebehu celej dochádzky do materskej školy.
- ▲ Pri rozvoji grafomotorických zručností venovať náležitú pozornosť budovaniu a upevňovaniu základných návykov – polohe tela pri práci, držaniu grafického materiálu, sklonu papiera. Dodržiavať odporúčané metodické postupy.

Školám a školským zariadeniam zo zistení pri prešetrovaní sťažnosti

- ▲ Dôsledne dodržiavať právne predpisy pri prijímaní žiakov do škôl.
- ▲ Vyvarovať sa nútenia rodičov platiť vysoké sumy na opravy, údržbu a učebné pomôcky cez rodičovské združenia a rôzne nadácie.
- ▲ Venovať sa zvyšovaniu právneho vedomia pedagogických zamestnancov.
- ▲ Zlepšovať úroveň komunikácie s učiteľmi, rodičmi a s radou školy; rešpektovať ich zákonné práva.
- ▲ Venovať zvýšenú pozornosť klasifikácií správania.
- ▲ Venovať pozornosť rešpektovaniu ľudských práv žiakov, ich ľudskej dôstojnosti, včas odhalovať prejavy šikanovania alebo psychického nátlaku tak zo strany spolužiakov, ako aj učiteľov.
- ▲ Pri prejednávaní závažných vecí jednať s rodičmi žiaka za prítomnosti ďalšieho člena vedenia školy, z jednania urobiť písomný záznam.
- ▲ Dôkladne sa oboznámiť so zákonom č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach; venovať pozornosť aj ústnym sťažnostiam a všetky sťažnosti, na ktorých vybavenie je riaditeľ školy kompetentný, vybavovať v súlade so zákonom; problematike sťažností sa venovať i v spolupráci s rodičovským združením a radou školy, upozorniť rodičov, že sťažnosť na vyučujúceho je kompetentný riešiť riaditeľ školy.
- ▲ Venovať náležitú pozornosť oprávneným pripomienkam rodičov i žiakov, a tak predchádzať vznikaniu konfliktov a podávaniu sťažností.

Zriaďovateľom MŠ

- ▲ Dodržiavať legislatívu, nezasahovať do kompetencií riaditeľiek, pracovné miesta učiteliek obsadzovať kvalifikovanými zamestnancami.
- ▲ Zachovať kvalitu priestorových podmienok materských škôl.
- ▲ Vytvárať podmienky na ďalšie vzdelávanie učiteliek a riaditeľiek a podporovať účasť učiteliek materských škôl na ďalšom vzdelávaní.

Zriaďovateľom ZUŠ

- ▲ Vytvoriť vhodné ekonomické podmienky na dodržiavanie učebných plánov.

Zriaďovateľom škôl a školských zariadení zo zistení pri prešetrovaní stážnosti

- ▲ Pri odstupovaní podaní dodržiavať platné právne predpisy; vybavovať len tie podania, na ktoré je zriaďovateľ vecne príslušný – dôsledne dodržiavať § 13 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.
- ▲ Pri menovaní a odvolávaní riaditeľov škôl a školských zariadení dôsledne dodržiavať právne predpisy (napr. spŕňanie kvalifikačných požiadaviek stanovených právnymi predpismi, menovanie uskutočniť výlučne na návrh rady školy).
- ▲ Rešpektovať autonómiu školy, riaditeľov škôl i učiteľov.

Krajským školským úradom

- ▲ Zabezpečovať školám odbornú a poradenskú činnosť v súvislosti s individuálnou integráciou žiakov.
- ▲ Podľa finančných možností postupne zlepšovať materiálno-technické podmienky špeciálnych škôl, najmä podmienky pre odborný výcvik v učebných odboroch zavedených v uplynulých školských rokoch, z ktorých niektoré boli experimentálne.
- ▲ Iniciovať odborné semináre pre zamestnancov školských úradov v oblasti integrácie.

Štátному pedagogickému ústavu

- ▲ Zabezpečiť vypracovanie učebných osnov pre vyučovacie predmety: aplikovaná fyzika a praktická chémia pre študijný odbor 6323 6 00 hotelová akadémia schválený MŠ SR 6. 8. 1996 pod číslom 4364/1996-152.

Štátному inštitútu odborného vzdelávania

- ▲ Vypracovať štandardy pre odborné predmety v stredných odborných školách.
- ▲ Zabezpečiť dostatok aktuálnych odborných textov a cvičení v cudzom jazyku pre stredné odborné školy.
- ▲ Reagovať na potrebu tvorby nových učebníčkov.

Metodicko-pedagogickým centrám

- ▲ Vzdelávanie učiteľov ZŠ zamerať na prácu so vzdelávacími štandardmi vo vzťahu k učebným osnovám a učebniciam.
- ▲ Vzdelávacie aktivity zamerať na prácu s individuálne integrovanými žiakmi na 1. a 2. stupni ZŠ.
- ▲ Vzdelávacie aktivity učiteľov všetkých škôl a školských zariadení zamerať na rozvíjanie kľúčových kompetencií detí a žiakov.
- ▲ Uskutočniť metodické podujatia pre riaditeľov a učiteľov neplnoorganizovaných škôl zamerané na uplatňovanie inovačných trendov vyučovania v triedach so spojenými ročníkmi.
- ▲ Orientovať vzdelávaciu ponuku pre učiteľov odborných predmetov na moderné vyučovacie metódy a aktivizujúce metódy vo vyučovaní a realizovať ich vo forme pracovných dielní.
- ▲ Zamerať školenia pre učiteľov a riaditeľov škôl a školských zariadení na uplatňovanie právnych predpisov v praxi.
- ▲ Pripraviť vzdelávanie špeciálnych pedagógov so zameraním na logopédiu a oblasť inovačných trendov vo výchovno-vzdelávacom procese.
- ▲ Organizovať vzdelávanie vedúcich metodických orgánov v špeciálnych školách.
- ▲ Rozsah a obsah prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov prepojiť s praxou.

- ▲ Pri ďalšom vzdelávaní učiteľiek MŠ venovať pozornosť problematike hodnotenia činnosti detí, rozvíjaniu ich sebahodnotenia a pedagogickej diagnostike.
- ▲ Vzdelávanie učiteľiek MŠ zamerať na efektívny spôsob práce so základným pedagogickým dokumentom.
- ▲ Vzdelávacie aktivity MŠ nadálej orientovať aj na problematiku cieleného rozvoja grafomotorických zručností a matematických kompetencií detí predškolského veku.
- ▲ Do plánu vzdelávacích aktivít zahrnúť aj projekty na ďalšie vzdelávanie učiteľov ZUŠ.
- ▲ Zabezpečiť priebežné vzdelávanie pre riaditeľov spojených subjektov s organizačnými zložkami ZŠ a MŠ zamerané na problematiku uplatňovania jednotlivých funkcií riadenia vo vzťahu k riadeniu jednotlivých organizačných zložiek tvoriacich spojený subjekt.

Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie aktuálneho (krátkodobého) charakteru Ministerstvu školstva SR

- ▲ Zabezpečiť spracovanie učebného plánu pre 5. – 9. ročník základnej školy s vyučovaním nemeckého jazyka v nadväznosti na učebný plán pre 1. – 4. roč. základnej školy s vyučovaním nemeckého jazyka.
- ▲ Zabezpečiť pre potreby škôl diagnostické prostriedky na zisťovanie výskytu šikanovania.
- ▲ Prehodnotiť určenie termínov konania jednotlivých častí maturitnej skúšky z dôvodu zabezpečenia plynulosť vyučovania pre ostatných žiakov školy.
- ▲ Zabezpečiť spracovanie a vydanie metodiky jazykovej prípravy zo slovenského jazyka pre materské školy s výchovným jazykom národnostných menšíns.
- ▲ Iniciovať reedíciu učebnícu hudobnej náuky a vydáť CD s nahrávkami hudobných ukážok v nadväznosti na preberané učivo v učebniciach.
- ▲ Zabezpečiť vydanie metodického materiálu na orientáciu vedúcich zamestnancov v podstatných oblastiach problematiky riadenia spojených subjektov.
- ▲ Zadať objednávku na tvorbu chýbajúcich učebníčkov pre špeciálne ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským.

Podnetы a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie perspektívneho charakteru na úpravu všeobecne záväzných predpisov v školstve Ministerstvu školstva SR

- ▲ Novelizovať Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov v základnej škole č. 2489/1994 – 211.
- ▲ Novelizovať Smernicu MŠ SSR č. 3767/1979-21 o školských knižniciach
- ▲ Novelizovať Smernicu MŠ SSR č. 7496/85-20 o základnej škole s platnosťou (v § 8 ods. 7 vypustiť text v znení: „Riaditeľ školy alebo jeho zástupca v školách s jazykovými, prírodovednými alebo športovými triedami musí mať odbornú aprobáciu pre príslušný predmet s rozšíreným vyučovaním“).
- ▲ V § 5 ods. 4 vyhlášky MŠ SSR č. 143/1984 Zb. o základnej škole v znení neskorších predpisov upraviť text kvôli zvýšeniu týždennej hodinovej dotáciei v 1. ročníku z 21 na 22 hodín zavedením povinnej voliteľného predmetu náboženská výchova v alternatíve s etickou výchovou.
- ▲ Pri najbližšej novele zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov explicitne zakotviť zodpovednosť riaditeľa školy za dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov.
- ▲ Vydať nové metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl.
- ▲ V príslušných vyhláškach spresniť vykonávanie opravnej komisionálnej skúšky vo vzťahu k ostatným druhom komisionálnych skúšok.

Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike v školskom roku 2004/2005 obsahuje zistenia ŠŠI z 567 komplexných, 252 následných, 909 tematických inšpekcíí, 250 informatívnych inšpekcíí a sťažností zo všetkých druhov škôl a školských zariadení. Doplňujúcimi sú informácie o zisteniach v oblastiach, ktoré sú prioritné vo vzdelávacej politike SR a venovala sa im zvýšená pozornosť. Správa uvádza nielen aktuálne zistenia, ale aj porovnanie stavu s predchádzajúcim obdobím.

Na základe toho môžeme konštatovať rozširovanie vzdelávacích ponúk pre žiakov **základnej školy**, zapájanie škôl do rozvojových projektov i lepšiu vybavenosť výpočtovou technikou. Na druhej strane však zaznamenávame zhoršujúci sa technický a hygienický stav budov, slabé materiálno-technické vybavenie a v niektorých školách personálne zabezpečenie. Problémom je i neodbornosť vyučovania spôsobená nevhodnou aprobačnou štruktúrou pedagogických kolektívov. Pretrvávajúcim nedostatkom sú priemerné vzdelávacie výsledky škôl, pravdepodobne ovplyvnené využívaním prevažne klasických, neprogresívnych vyučovacích metód a nevyužívaním moderných učebných pomôcok a praktických cvičení.

Podobná situácia je i v **stredných školách**, kde v dôsledku nedostatku aktuálnych učebníč je vedenie vyučovacieho procesu orientované na diktovanie učiva, čím sa neefektívne využíva vyučovací čas. Dominuje učiteľ, žiaci sú skôr pasívní, málo motivovaní. Kľúčovou úlohou stredných odborných škôl, stredných odborných učilišť a učilišť je zabezpečiť kvalitný odborný výcvik, prax a vyučovanie odborných predmetov. V mnohých školách sa s týmito úlohami vysporiadali dobre, ale v niektorých prípadoch cvičná technika zaostáva za reálnej praxou. V niektorých SOU majú pre neatraktívnosť učebných odborov nedostatok záujemcov o štúdium, v niektorých SOŠ si však vedeli veľmi dobre prispôsobiť svoj vzdelávací program požiadavkám trhu. Veľa SOŠ je zapojených do rozvojových programov i medzinárodných projektov. Podobne ako v ZŠ i v SOŠ sa prejavuje nedostatok kvalifikovaných učiteľov najmä cudzích jazykov, nejasné sú kritériá hodnotenia, chýba spätná väzba. Problémy vidíme v nedostatočnej vnútorej kontrole, neefektívnom zabezpečení ďalšieho vzdelávania učiteľov a nevyužívaní novonadobudnutých pedagogických zručností vo vyučovaní.

V **základných i stredných školách** sa zaznamenal nárast počtu žiakov s problémovým správaním a prípadov šikanovania, fyzickej a verbálnej agresivity voči spolužiakom, verbálnych útokov žiakov voči učiteľom.

V **špeciálnych školách** sa dlhodobo pozitívne prejavuje diferencovaný a individuálny prístup pedagógov k žiakom, zlepšenie vzdelávacích výsledkov v pracovnom vyučovaní a vo výchovných predmetoch. Zvýšenú pozornosť je treba venovať záškoláctvu, odchodu žiakov OU po skončení povinnej školskej dochádzky do praxe, kvalifikovanosti zamestnancov, ako i priestorovým a materiálnym podmienkam škôl.

V **základných umeleckých školách** je vysoko pozitívne hodnotený ich vplyv na plnohodnotné využívanie voľného času detí, zachovávanie prvkov regionálnej kultúry vo vzdelávaní, prezentácia na kultúrnych podujatiach doma i v zahraničí. Pozornosť však treba venovať kvalifikovanosti, priestorovým a technickým podmienkam škôl, ako aj ich riadeniu.

Mnohými štúdiami je potvrdený pozitívny vplyv predškolského vzdelávania na neskoršie študijné výsledky žiakov, uľahčuje im adaptáciu v škole a rozvíja základné kompetencie pre život. **Materské školy** plnia Program výchovy a vzdelávania prevažne dobre až veľmi dobre, čo je zabezpečené i vďaka veľmi dobrej kvalifikovanosti učiteliek. Aktívne spolupracujú s rodičmi a zapájajú sa do spoločenských a kultúrnych aktivít obcí. Pozornosť treba naďalej venovať vzdelávaniu učiteliek MŠ a kvalite ich práce s deťmi v tomto kľúčovom období vývoja.

Kol. autorov ŠŠI

Správa

**o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských
zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2004/2005**

Grafická úprava **grafické štúdio Jared**

Náklad **300 ks**

Počet strán **92**

Vydala **Štátnej školská inšpekcia, Staré Grunty 52, Bratislava**

Tlač **Jurovatý - Mundok, polygrafické služby, www.jmprint.sk**

Prvé vydanie, 2006

ISBN 80 - 969283 - 7 - 6